

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

ОПШТИНА МАЛИ ЗВОРНИК

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА РАЗВОЈ ОПШТИНЕ МАЛИ ЗВОРНИК

Институт за економику пољопривреде

Београд, јун 2007. године

САДРЖАЈ

УВОД	5
СТРАТЕШКА ВИЗИЈА	5
КЉУЧНА ОБЛАСТ А. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ	7
1. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	7
2. ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА	8
3. АКЦИОНИ ПЛАН	12
КЉУЧНА ОБЛАСТ Б. РАЗВОЈ ТРГОВИНЕ УГОСТИТЕЉСТВА И ТУРИЗМА	16
1. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	16
2. ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА	17
3. АКЦИОНИ ПЛАН	20
КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	21
1. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА	21
2. ПЕРСПЕКТИВЕ РАЗВОЈА	24
3. АКЦИОНИ ПЛАН	25
ПРИОРИТИЗАЦИЈА-ПРИОРИТЕТИ	28
ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ	32
АНЕКС 1. ПРОФИЛ ЗАЈЕДНИЦЕ.....	33
1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ	33
2. СТАНОВНИШТВО И ДЕМОГРАФСКЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ.....	33
3. ПРИРОДНИ ПРИРАШТАЈ И СТАРОСНИ КОНТИГЕНТИ СТАНОВНИШТВА	34
4. ДОМАЋИНСТВА	34
АНЕКС 2. СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКА СИТУАЦИЈА	35
1. ОСНОВНИ МАКРОЕКОНОМСКИ ПОКАЗАРЕЉИ.....	35
2. АНАЛИЗА СТАЊА ПО ПОЈЕДИНИМ ДЕЛАТНОСТИМА	45
АНЕКС 3. SWOT АНАЛИЗА	76
1. АДМИНИСТРАТИВНО-ИНСТИТУЦИОНАЛНИ УСЛОВИ.....	76
2. ПРИВРЕДНА ОБЛАСТ – ПРОИЗВОДНИ И ТЕХНИЧКО-ТЕХНОЛОШКИ АСПЕКТИ.....	77
3. ПРОСТОРНО-ЕКОЛОШКИ ФАКТОРИ.....	79
4. СОЦИЈАЛНА СФЕРА	80
АНЕКС 4. КОМИСИЈА	82
1. КОМИСИЈА ЗА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ	82
АНЕКС 5. РАДНЕ ГРУПЕ	85
1. РАДНЕ ГРУПЕ У ОКВИРУ КОМИСИЈЕ ЗА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ.....	85
АНЕКС 6. ПРОЈЕКТНИ ФОРМУЛАРИ	87

УВОД

Полазећи од основних поставки и стремљења процеса стратешког планирања, предложени Програм економског и социјалног развоја Општине Мали Зворник заснива се на детаљном сагледавању локалних, материјалних и нематеријалних ресурса, потреба и потенцијала, према основним елементима локације које чине систем територије и све економске, друштвене, еколошке и институционалне компоненте. На тој основи је извршено вредновање постојећег друштвеног капитала за покретање пожељних и елиминисање, односно ублажавање негативних процеса и тенденција, са циљем да се успостави партнерство локалних актера на утврђивању, усаглашавању, оптимизирању и спровођењу активности којима се дугорочно обезбеђује повећање укупног квалитета живота на територији целе Општине. Синтеза утврђеног стања ендогених фактора и процеса, у њиховој интеракцији са спољним дешавањима, даје основне карактеристике конкурентности локалног подручја за привлачење финансијског и хуманог капитала, знања и иновација и кључних одредница за ступање на узлазну путању одрживог развоја.

Утврдили смо да се у Општини Мали Зворник, у посматраном периоду, нису догодили ни значајнија инвестициона улагања, па самим тим, ни значајни економски ефекти. Додуше, оваква економска стагнација карактерише целокупну српску привреду, са ниском акумулативном и репродуктивном способношћу, недовољним сопственим обртним средствима, неповољном кредитним подршком и веома малим и спорадичним инвестиционим улагањима. У таквој ситуацији, и оно мало прикупљених средства привредних субјеката или локалне самоуправе, морало је бити намењено за инвестициона улагања у одржавање функционисања постојеће производње или услужних делатности на постојећем нивоу. Међутим, због општих неповољних услова пословања, многи привредни субјекти су у овом периоду, како због недостатка средстава тако и тржишта, обуставили своју активност или се угасили. Другим речима, у привредном и друштвеном окружењу какво је у протеклом периоду имала Србија, био је подвиг опстати у тешким временима. У условима преживљавања нема места развоју и расту, па ни мерењу економских ефеката предузете инвестиционе активности.

Перспективно, остварење основних **дугорочних циљева економског развоја Општине Мали Зворник**, условљено је повећањем инвестиционих улагања, упоредо са предузимањем одговарајућих активности за повећање њихове економске ефективност, што подразумева и стварање привредног амбијента за раст укупне ефикасноси пословања.

Редослед реализације наведених инвестиционих приоритета зависиће, у првом реду, од висине предрачунске вредности инвестиционих улагања, с једне, и могућности обезбеђења потребног износа финансијских средстава из извора који у овом моменту и у наредним годинама стоје на располагању инвеститорима, с друге стране. Велики утицај ће имати, такође, добра организација и редослед обављања појединих фаза у пројектном циклусу предузетих инвестиционих пројеката. Због тога се одговарајућа пажња мора поклонити унапређењу организације пројектних јединица задужених за планирање и реализацију оваквих подухвата.

Интензивнија инвестициона активност захтева повећано ангажовање свих локалних актера, не само финансијске и производне природе, већ и административних органа локалне самоуправе, јавних служби (школство, здравство, социјална заштита и др.) и актера који су ангажовањи у производњи културних добара и унапређивању квалитета људских ресурса (невладине организације новог типа, професионална преквалификација, перманентна едукација, јавно информисање, културне манифестације и сл.). При одређивању ранга приоритета и динамике њихове имплементације, неопходно је да се успостави дијалог свих актера, различитог типа, који су заинтересовани за развојне потребе Општине. Територијално партнерство је, такође, нужно при изналажењу потребних финансијских средстава, а затим и у ангажовању адекватних људских и осталих потенцијала на реализацији одлука којима се остварују постављени приоритети и циљеви.

Битно је да се при томе избегне волонтаризам. Локалне потребе за развојем морају се интегрисати са програмима у окружењу. Инвестициона активност треба да буде заснована на професионално урађеним анализама појединих инвестиционих намера (прединвестиционим и инвестиционим студијама), где посебно место треба да има адекватна анализа очекиваних тржишних и економско-финансијских перформанси. Сама инвестициона активност, а касније и привредне и остале активности, које ће проистећи из инвестиционе активности, резултираће низом позитивних ефеката. Ту се, пре свега, мисли на повећање степена запослености радне снаге на територији Општине, затим на побољшање привредне и комуналне инфраструктуре кроз изградњу или реконструкцију низа нових објеката и садржаја који ће, повећањем друштвеног богатства и оствареног дохотка, подићи ниво и квалитет живота становника Општине, спречити процес девастације руралног предела, заштитити животну средину, допринети очувању биодиверситета и обезбеђењу других услова који ће учинити овај део атрактивнијим за туристе, живот и рад мештана, одмор и рекреацију.

Сумирајући изнето може се закључити да предложени Акциони план развоја Општине Мали Зворник нуди реалне изгледе за динамичан раст локалне привреде. Будући да потенцијали социјалног развоја зависе, пре свега, од будућег економског развоја, могу се очекивати следећи укупни ефекти:

- унапређивање свих могућих видова производње;
- стварање услова за бољи и организованији наступ на тржишту роба и услуга;
- удруживање привредних субјеката у разне видове асоцијација;
- поспешивање развоја малих и средњих приватних предузећа и подстицање привредних активности породичних домаћинстава у разноврсним производним и услужним делатностима;
- заштита и очување локалних производа и специфичних старих заната;
- повећање продуктивности у свим видовима производње;
- развој и уређење инфраструктуре, посебно саобраћајне и енергетске;
- развој туризма (на свим нивоима, од бањског до сеоског);
- унапређивање органске пољопривредне производње;
- повећање запослености у свим секторима привређивања;
- уштеда свих видова енергената (посебно необновљивих извора енергије);
- заштита животне средине.

Имајући у виду да Акциони план обједињава бар три основне компоненте и то – идентификацију већег броја **потенцијалних развојних програма**, развојне **приоритете** и које су то **области којима су потребна највећа инвестициона улагања** (видети у **Визији развоја**), редослед реализације наведених инвестиционих приоритета зависиће, у првом реду, од висине предрачунске вредности инвестиционих улагања, с једне стране, и могућности обезбеђења потребног износа финансијских средстава из извора који у овом моменту и у наредним годинама стоје на располагању инвеститорима, с друге стране. Велики утицај ће имати, такође, добра организација и редослед обављања појединих фаза у пројектном циклусу предузетих инвестиционих пројеката. Због тога се одговарајућа пажња мора поклонити унапређењу организације пројектних јединица задужених за планирање и реализацију оваквих подухвата.

Позивајући се на Стратегију развоја Општине, која нуди реалне изгледе за динамичан раст локалне економије кроз **три кључне области развоја** и то- **економски развој, развој трговине и туризма и развој људског ресурса уз очување животне средине**, могу се очекивати следећи укупни ефекти:

- равномернији територијални развој;
- технолошко напредовање општине Мали Зворник;
- већи и квалитетнији број нових радних места;
- унапређење конкурентности привреде и веће учешће Општине у укупном извозу;
- знатнији допринос Општине међународном угледу наше земље.

Др Владана Хамовић, научни саветник

СТРАТЕШКА ВИЗИЈА

Остварење основних **дугорочних циљева економског развоја Општине**, условљено је повећањем инвестиционих улагања, напореда са предузимањем одговарајућих активности за повећање њихове економске ефективности, што подразумева и стварање привредног амбијента за раст укупне ефикасности пословања, а нарочито следеће:

- унапређивање свих могућих видова производње;
- стварање услова за бољи и организованији наступ на тржишту роба и услуга;
- удруживање привредних субјеката у разне видове асоцијација (уз благу наклоност према кластерима);
- поспешивање развоја малих и средњих приватних предузећа и подстицање привредних активности породичних домаћинстава у разноврсним производним и услужним делатностима;
- заштита и очување локалних производа и специфичних старих заната;
- повећање продуктивности у свим видовима производње;
- развој и уређење инфраструктуре, посебно саобраћајне и енергетске;
- развој туризма (на свим нивоима, од бањског до сеоског);
- унапређивање органске пољопривредне производње;
- повећање запослености у свим секторима привређивања;
- уштеда свих видова енергената (посебно необновљивих извора енергије); и
- заштита животне средине.

Оно што треба нагласити јесте да су истраживачи Института за економику пољопривреде – Београд, идентификовали већи број потенцијалних развојних програма, од којих се следећи могу предложити као приоритетни за реализацију у наредном периоду:

- изградња сточарских фарми;
- производња поврћа у пластеницима;
- еколошки безбедна производња одабраних врста воћа;
- прерада воћа и поврћа;
- прерада шумског воћа, печурака и лековитог биља;
- узгој и заштита дивљачи, подизање прихватилишта и хранилишта за дивљач;
- побољшање водоснабдевања самог града и сеоских насеља у вишим зонама;
- наводњавање пољопривредног земљишта;
- производња рибе;
- развој угоститељства и туризма;
- развој пословних програма уз помоћ геотермалне енергије;
- производња електричне енергије, експлоатација и прерада камена, експлоатација и прерада дрвета;
- развој мале привреде, са посебним акцентом на занатство, трговину, угоститељство, ауто- превозничку и услужну делатност;
- осавремењивање већег дела стамбено-комуналне инфраструктуре, давајући при том предност гасификацији;
- изградња супермаркета.

Развојни **приоритети Месних заједница** на територији општине Мали Зворник, односе се на следеће области:

- инфраструктура;
- образовање, култура и спорт;
- туризам и верски објекти.

С друге стране, највећа средства је потребно обезбедити за следеће инвестиционе пројекте:

- реконструкција локалних путева;
- изградња канализационе мреже;
- постављање уличног осветљења;
- уређење и адаптација Дома културе.

Редослед реализације наведених инвестиционих приоритета зависиће, у првом реду, од висине предрачунске вредности инвестиционих улагања, с једне стране, и могућности обезбеђења потребног износа финансијских средстава из извора који у овом моменту и у наредним годинама стоје на располагању инвеститорима, с друге. Велики утицај ће имати, такође, добра организација и редослед обављања појединих фаза у пројектном циклусу предузетих инвестиционих пројеката. Због тога се одговарајућа пажња мора поклонити унапређењу организације пројектних јединица задужених за планирање и реализацију оваквих подухвата.

Стратегија развоја Општине мали Зворник, нуди реалне изгледе за динамичан раст локалне економије. Будући да потенцијали социјалног развоја зависе, пре свега, од будућег економског развоја, могу се очекивати следећи укупни ефекти:

- већи и квалитетнији број нових радних места;
- технолошко напредовање општине Мали Зворник;
- равномернији територијални развој;
- унапређење конкурентности привреде и веће учешће Општине у укупном извозу, како Мачванског округа, тако и Србије у целини;
- знатнији допринос Општине међународном угледу наше земље.

КЉУЧНА ОБЛАСТ А. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

1. Анализа постојећег стања

Економска кретања и вишегодишњи трендови развоја Општине у последњих десетак година, као и карактеристике садашње социоекономске структуре, врло су неповољни. То најбоље одсликава следећих неколико карактеристичних параметара:

- ниво друштвеног производа по становнику константно је испод нивоа оствареног у Округу и Републици, са тенденцијом сталног заостајања и повећавања разлика, тако да последњих неколико година достиже тек половину Републике;
- број запослених лица се смањује (нарочито у прерађивачкој индустрији), тако да је релативна запосленост (у односу на укупан број становника) за око једну четвртину нижа од републичког просека;
- број незапослених се убрзано повећава (скоро се приближава броју запослених), тако да је стопа незапослености у Општини за око једну трећину виша него у Републици;
- смањује се број пољопривредних и мешовитих домаћинстава, али се истовремено вишеструко повећава број домаћинстава без прихода (која чине око 7,5% укупног броја домаћинстава);
- иако су нека глобална демографска кретања у Општини повољна, у смислу континуираног природног прираштаја становништва, у већини насеља посебно на периферним руралним подручјима нагло се смањује број становника и такође нагло повећава демографска старост;
- образовна структура становништва је знатно лошија, мањи је удео активног, односно знатно виши удео издржаваног становништва него у републици итд.

Општина Мали Зворник се убраја у недовољно развијена подручја Србије. Има 14,1 хиљада становника. Око 70% становника је концентрисано у четири насеља. Општина располаже са значајним потенцијалима за производњу квалитетне хране; комерцијализацију изворске воде за пиће; развој бањског, сеоског, ловног туризма; одрживу експлоатацију шума и прераду дрвета; производњу електричне енергије; грађевинског материјала и др.

Према подацима катастра, укупна површина општине Мали Зворник је 18.400 ha. Шумско земљиште захвата око 9.320 ha или 50,7 %, што надмашује регионални просек (око 25%). Неплодно земљиште чини 1.313 ha или 7,1% укупне површине. На пољопривредно земљиште отпада око 7.767 ha територије или 42,2%.

Готово све пољопривредне површине су у приватној својини индивидуалних пољопривредних газдинстава (7.483 ha). У структури коришћења пољопривредног земљишта доминирају оранице, затим следе пашњаци, ливаде и воћњаци.

На целокупној територији Општине има укупно 30.471 парцела земљишта, просечне величина 0,6 ha. Овај податак говори о уситњености поседа и ограничењима за примену савремене меџанизације и других агротехничких мера.

Поред земљишта и других обновљивих природних ресурса, на територији општине Мали Зворник се налазе и вредна рудна богатства. Налазишта висококвалитетног мермера и гранита експлоатишу приватна предузећа. С обзиром на високи квалитет сировине и асортиман производа, тенденција у пословању ових предузећа јесте не смо снабдевање домаћег тржишта, већ и пласман на инострана тржишта.

Међу највредније природне потенцијале општине Мали Зворник спада богатство у води, које је засновано на развијеној хидрографској мрежи. То се потврђује податком да на квадратни километар површине ове општине, долази 1,1 километар воденог тока (184 km² површина и 205 km дужина водених токова). Окосницу чини река Дрина, која протиче целом дужином територије ове општине (33 километра) и чини границу Републике Србије према БиХ, односно Републици Српској. Поред текућих вода и воде у Зворничком језеру, ово подручје је богато и подземним водама, које су доброг квалитета и које треба чувати од загађења, за коришћење у будућности. На територији Општине, у атару насеља Радаљ, откривено је неколико изворишта лековите воде, што је и условило настајање лечилишта „Радаљска бања“.

Материјалну основу привреде општине Мали Зворник чини мали број изграђених капацитета, пре свега, заснованих на коришћењу локалних ресурса. Иако су заступљене разноврсне делатности, све оне по сложности процеса рада спадају у неразвијене примарне видове привређивања.

У формираној привредној структури преовлађује индустрија која остварује 71% друштвеног производа и то: снабдевање електричном енергијом, водом и гасом - 17,7%; шумарство и водопривреда - 20%; вађење руде и камена - 35%; и прерађивачка индустрија - 29,8%. Од осталих делатности, трговина је заступљена са 14,6 %, пољопривреда и лов са 20%, саобраћај и везе са 9,1%, грађевинарство са 2,3%, туризам и угоститељство са 2,2% и остало са 0,8%.

Започета приватизација привреде Малог Зворника није завршена и није донела очекиване позитивне резултате, већ је напротив утицала да се погорша пословање многих фирми и да се неке од њих чак и угасе.

Интерес за отварањем приватних радњи у Малом Зворнику је почетком 1990-година био велики, да би касније изгубио на интезитету, а велики број радњи остао је да послује на ивици егзистенције. У овој области постоје одређени проблеми који отежавају рад малој привреди. За сада је регистровано 277 радњи, од тога 68 трговинских радњи, 46 - угоститељских, 90 - занатских, услужних - 15 и аутопревозничких - 54. Крајем 2005.године отворена је Канцеларија удружења приватних предузетника, која је уствари заменила раније постојећу Задругу.

Опште карактеристике стамбено комуналне привреде у општини Мали Зворник су следеће:

- незадовољавајући капацитет водоснабдевања (потребе становништва и привреде превазилазе садашњи капацитет градског водовода);
- некомплетан канализациони систем у градском насељу;
- нерешено питање одношења смећа по селима;
- дотрајалост инсталација и котлова за топловод и сл.

2. Перспективе развоја

Имајући у виду процес проширења Европске уније (ЕУ) и перспективе које из тога произилазе за Србију, евидентно је да ће у будућем развоју наших региона, општина и насељених места **инвестициона активност** заузимати круцијално место. У овој етапи, раст инвестиција у општини Мали Зворник представља услов за обезбеђење раста основних и обртних средстава, повећање броја радних места, подизање учинка оруђа за рад, бољу продуктивност рада, разноликост производње и сл.

Постојеће стање привреде општине Мали Зворник (примарна индустријска прерада, застарела технологија, неразвијена пољопривреда и услужне делатности) карактеристично је за почетне фазе привредног развоја једног подручја. Према подацима Републичког завода за статистику, народни доходак по становнику у 2004. години у општини Мали Зворник износио је 53.789 динара и у односу на републички просек који износи 118.947 динара (Република Србија =100) достигао је 45,2%.

У настојању да се минимизирају претње окружења и локалне слабости, односно активирају шансе окружења и локални потенцијали, као **основни правци будућег развоја општине Мали Зворник**, односно делатности које могу бити локомотиве развоја у наредном периоду, наводе се следећи:

- пољопривреда и рибарство;
- шумарство;
- водопривреда;
- индустрија и занатство;
- грађевинарство и инфраструктурно опремање локација;
- саобраћај;
- комуналне услуге;

2.1. Пољопривреда и рибарство

Улагања у пољопривреду и рибарство су у протеклом периоду била слаба и неодговарајућа, у односу на постојеће потенцијале, пре свега због ниске инвестиционе моћи целог подручја. С обзиром на постојеће потенцијале и ограничења, у наредном периоду улагања би требало усмерити у следећим правцима:

- укрупњавање газдинстава; осавременјивање механизације;
- повећавање обима и квалитета производа;
- удруживање произвођача преко задруга или других облика удруживања (нпр. кластера);
- развијање мањих система за наводњавање;
- већа заступљеност производње под стакленицима и пластеницима (посебно повртарске);
- заснивање органске производње;
- изградња рибњака за узгој шарана и кавезни узгој пастрмки;
- развијање мањих прерађивачких капацитета заснованих на примарној пољопривредној производњи;
- развијање сеоског туризма;
- унапређење и проширење коришћења лековитих минералних вода;
- потпуније коришћење подстицаја који се из Републичког буџета усмеравају за развој пољопривреде и рурални развој.

Ова средина испуњава већину захтева за **заснивање органске производње** у пољопривреди, па би то могао бити правац усмерења за одређени број газдинстава.

Интензивирање ливадарске производње, нарочито у периоду 2000. – 2004. године, уз улагање напора за повећањем производње и приноса крмног биља на значајним површинама (19,2% пољопривредних површина), потврђује да **развојни потенцијал укупне пољопривреде Општине треба тражити у сточарству**. Успех у оваквој оријентацији ће, у високој мери, зависити од очувања и унапређења стања трајних травних површина, што ће се позитивно одразити и на постизање вишег степена стабилности педолошког покривача и повећање биокапацитета укупног простора.

При разради програма за улагања у **воћарство**, најпре се мора поћи од темељног испитивања тржишних ризика и неизвесности. Затим се морају узети у обзир ограничења за успостављање такве структуре воћарске производње, како на нивоу Општине тако и гравитирајућих воћарских подручја, која подмирује сировинске потребе постојећих/планираних прерадних и складишних капацитета у региону.

Упоредо с тим, на нивоу насеља и газдинстава **потребно је утврдити услове за рентабилну и еколошки безбедну производњу одабраних врста воћа**. То подразумева одабир одговарајућих сорти, усклађивање радних потенцијала с површином засада и оптимална технолошко-организациона решења, посебно са становишта захтева органског метода

производње. При томе се произвођачи не би смели оставити без одговарајуће стручне и организационе помоћи.

2.2. Шумарство

Шуме спадају у један од најзначајнијих природних ресурса општине Мали Зворник. У циљу очувања и унапређења шума, али и развоја шумарства као значајне привредне гране, потребно је интензивирати следеће **инвестиционе активности**:

- прерада шумског воћа, печурака и лековитог биља;
- узгој и заштита дивљачи; подизање прихватилишта и хранилишта за дивљач;
- изградња рекреативних и здравствених центара;
- креирање услова за туристички лов.

Како на светском тржишту све више расте тражња за производима од дрвета, намеће се потреба већих улагања у дрвно-прерађивачку индустрију, а то значи: инвестирање у изградњу нових, или модернизацију постојећих погона за финалну прераду дрвета; израда инвестиционих програма за прераду дрвета, чији би реализатори били мала и средња предузећа; прилагођавање и употпуњавање асортимана производа у складу са светским захтевима (увођење међународних стандарда квалитета ИСО и др.).

2.3. Водопривреда

Општину Мали Зворник карактеришу значајни водни ресурси, али они нису у довољној мери искоришћени и представљају веома добар полигон за инвестиционе активности које ће поспешити економски раст и створити услове за креирање социјалне сигурности. Другим речима, поред хидроелектране „Зворник“ треба потенцирати **изградњу мини хидроелектрана** које би допринеле производњи далеко веће количине електричне енергије, него што је то сада, и значајно увећале привредни развој Општине.

Недовољно искоришћене водне ресурсе треба, такође, валоризовати кроз **инвестиционе активности** које се односе на побољшање водоснабдевања самог града и сеоских насеља у вишим зонама, наводњавање пољопривредног земљишта, производњу рибе, као и на развој угоститељства и туризма са препознатљивим аква садржајем.

За општину Мали Зворник, може бити изузетно интересантно и **коришћење геотрмалне енергије у Радаљској Бањи**. По том основу, отварају се могућности за улагања у производњу електричне енергије у мини термоцентрали, али и за инвестирање у развој туризма и производњу здраве хране уз помоћ геотермалне енергије.

2.4. Индустирија и занатство

Расположива природна богатства одређују у највећој мери следеће приоритете инвестиционих активности у области **индустиријске производње**:

- проширење производње кречњачког камена, мермера и гранита;
- модернизација постојећих и изградња нових погона за производњу намештаја;
- проширење производње ситне дрвне галантерије;
- проширење постојећих и изградња нових погона за обраду врбовог прућа за израду плетарских производа;
- пружање занатских и других услуга (одржавање станова; сервисирање кућних апарата, уређаја, компјутера и остале савремене опреме; текуће одржавање инфраструктурних објеката и др.);
- обнављање старих заната (ковачи, кујунџије, кројачи, обућари, столари и сл.);

- проширење занатских услуга за потребе сеоских домаћинстава (израда алата, оправка машина, сервисирање пољопривредне механизације и тд.).

2.5. Грађевинарство и инфраструктурно опремање локација

На подручју општине Мали Зворник постоје велике потребе за инвестирањем у готово свим областима грађевинарства, од стамбене изградње до изградње саобраћајница, мостова, тунела и хидротехничких објеката. С обзиром на незадовољавајући капацитет водоснабдевања, некомплетан канализациони систем у градском насељу, нерешено питање одношења смећа по селима, дотрајалост инсталација и котлова за топловод и сл., будуће инвестиције требало би преваходно да се односе на реконструкцију и осавремењивање већег дела стамбено-комуналне инфраструктуре, стављајући при том акценат на гасификацију.

2.6. Саобраћај

Ради потпунијег валоризовања приграничног и транзиционог положаја Општине, путну мрежу треба перманентно функционално унапређивати, док се магистрални путеви морају одржавати у стању техничке исправности прописане одговарајућим стандардима. У овом контексту, инвестиционе активности се морају усмеравати на основу следећих приоритета:

- реконструкција магистралног пута М19 (Шабац – Лозница – Ужице);
- реконструкција регионалног пута Р211.а (Мали Зворник – Крупањ);
- постављање хоризонталне и вертикалне сигнализације;
- изградња банкина и зона за кретање пешака-тротоара;
- уградња инфраструктурних елемената за одводњавање атмосферског воденог талога са путне мреже (риголе и пропусни) и спречавање могућих одрона (бочне заштитне мреже);
- реконструкција коловозног застора на локалној путној мрежи;
- подизање квантитета и квалитета комплетне путне мреже унутар територије Општине.

За развој бањског и осталих видова туризма, од великог значаја било би поновно успостављање железничке комуникације за превоз путника на релацији Шабац – Мали Зворник. Како један део пружног правца наставља преко железничког моста ка Републици Српској, отвара се алтернатива заједничког инвестирања у циљу проширивања приграничних веза.

2.7. Комуналне услуге

У наредном периоду нужан мора бити стратегијски правац базиран на повећању нивоа и структуре инвестиција у комуналну инфраструктуру, с обзиром да је то један од предуслова економског развоја општине Мали Зворник. Будуће инвестиције у Општини требало би преваходно да се односе на проширење капацитета, реконструкцију и осавремењавање целокупне стамбено комуналне инфраструктуре, посебно водоводно канализационе мреже, уз стварање услова за повећање нивоа ефикасности рада комуналне службе примењујући следеће смернице:

- увођење тржишне цене комуналних услуга;
- креирање механизма за повећање нивоа наплате комуналних услуга;
- завршетак пројекта водоснабдевања и усавршавања система управљања водоводним системом;
- изградња постројења за прераду отпадних вода и развијање свести и културе људи по питању еколошког приступа отпаду;
- завршетак пројекта канализационог система који је под ингеренцијом ЈКП у Доњем Насељу и ефикасније решавање питање канализације у градском насељу Мали Зворник;
- проширење капацитета и обнављање инсталација за топоводни систем, уз развој гасификације, с обзиром да се око 90% домаћинстава Општине у зимском периоду греје на чврсто гориво и путем индивидуалних котларница, што значајно загађује ваздух и представља озбиљан еколошки проблем.

3. Акциони план

ЦИЉ А.1. Подстицање привредног развоја

Општина Мали Зворник ће подржати развој производних привредних активности на бази постојећих капацитета, изградњу нових производних капацитета заснованих на здравим технологијама, као и инфраструктурно опремање локација.

А.1.1. Пољопривреда и рибарство

А.1.2. Шумарство

А.1.3. Водопривреда

А.1.4. Индустрија и занатство

А.1.5. Грађевинарство и инфраструктурно опремање локација

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

1. Плантажни узгој рибизле и јагоде

Надлежна Институција: Земљорадничка задруга „Пинеа“

Одговорна особа: Бошко Марковић

Координатор Институције: Бошко Марковић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: јул 2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 150

Извор финансирања: НИП; Кооперанти 33 „Пинеа“

Опис очекиваних резултата: супституција увоза; упошљавање сеоског становништва

2. Пастрмски рибњак са прерадом рибе

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Бранко Радић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.09.2007. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 24

Извор финансирања: НИП; Фонд за развој Општине Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

3. Набавка опреме за мини хладњачу у Цулинама од 120 м³

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 20.06.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 3

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта;
повећање извоза

4. Набавка опреме за прераду дрвета и производња готових производа од дрвета

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Бранко Радић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: пројекат је у току

Укупно трајање пројекта (број месеци): ...

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање након пројекта

5. Пројекат мини хидроцентрале на Борањској реци у Доњој Трешњици

Надлежна Институција: Земљорадничка задруга „Аграр“ Доња Борина

Одговорна особа: Којић Радосав

Координатор Институције: Слободан Петровић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.08.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 12

Извор финансирања: НИП

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

6. Експлоатација и микронизација мермера као калцијум карбонатне сировине

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Бранко Радић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: пројекат је у току

Укупно трајање пројекта (број месеци): крајем 2006. године

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта; повећање извоза; додатне приватне инвестиције

7. Дистрибутивна гасна мрежа у Малом Зворнику

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Милан Ерић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: септембар 2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 6

Извор финансирања: НИП; ЈП Србијагас

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

8. Идејни пројекат прикључног дв-а 10 кв за сбтс 10/0,4 кв, 160 ква „Зверовићи“ у Доњој Трешњици и сбтс 10/0,4 кв , 160 ква

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Милан Тодоровић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.09.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 4,5

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник; Електродистрибуција

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

9. Пројекат мбтс 10/04кв, 2х630кв“индустријска зона“ и кв 10кв за напајање тс индустријска зона у дужини од 84 метра

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Милан Тодоровић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.06.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 3

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник; Електродистрибуција

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

ЦИЉ А.2. Изградња саобраћајне инфраструктуре

Општина Мали Зворник ће допринети развоју села и побољшању услова живота у руралним срединама, како решавањем проблема јавног осветљења, тако и креирањем техничких услова за локалне путеве ради несметаног саобраћаја моторних возила и пољопривредне механизације.

А.2.1. Саобраћај

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

10. Пројекат јавног осветљења и реконструкције нисконапонске мреже

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Милан Тодоровић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.02.2007. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 9

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник; Електродистрибуција

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

11. Реконструкција локалних путева

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 3

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник; Учешће грађана

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

ЦИЉ А.3. Побољшање стандарда грађана

Општина Мали Зворник ће обезбедити довољне количине воде за дневну потрошњу (за јавне објекте, привреду и грађане).

А.3.1. Комуналне услуге

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

12. Пројекат снабдевања водом МЗ „Радаљ“

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 5

Извор финансирања: НИП; Министарство за државну управу и локалну самоуправу;
Општина Мали Зворник; Грађани – нови корисници

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

13. Резервоар за водоснабдевање насеља Мали Зворник

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 3

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

ЦИЉ А.4. Унапређење рада државне управе

Општина Мали Зворник има у виду побољшање услова за рад локалне самоуправе и формирање новог радног простора.

А.4.1. Јачање капацитета Институција које се баве локалним развојем

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

14. Адаптација таванског простора зграде Општине

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Горан Мишић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.03.2007. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 6

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

КЉУЧНА ОБЛАСТ Б. РАЗВОЈ ТРГОВИНЕ УГОСТИТЕЉСТВА И ТУРИЗМА

1. Анализа постојећег стања

Једино предузеће које је успешно обавило приватизацију је ТП «Напредак», са 90 запослених и просечним личним дохотком од 20.000 динара. Са 19 продајних објеката и 7500 артикала, оно је носилац снабдевања становништва Општине Мали Зворник основним животним намирницама и робом широке потрошње.

СТЗР «Жарковић» из Радаља, је приватна радња која је успела да се добро организује и прилагоди променама на тржишту. Основана 1990. године и бави се трговином и производњом хлеба и пецива.

Упркос не постојању адекватних смештајних капацитета у туризму, у односу на друге туристичке дестинације у ширем и ужем окружењу и републички просек, ова делатност је 2006. године у укупној запослености и креирању народног дохотка у општини Мали Зворник имала учешће приближно од око 3%, што је више од просека Србије, где је учешће ове две величине на нивоу од око 2%. Ово је област где постоји значајно учешће нерегистроване активности, тако да је њен стварни значај у привреди општине Мали Зворник још и већи (нарочито у светлу спроведеног испитивања на терену које је показало да на пример од укупно 162 анкетираних домаћинства, сеоским туризмом као допунским извором прихода се бави њих 55 или тачније 33,9 %).

Проблеми развоја туризма у општини Мали Зворник превасходно су везани за:

- Не постојање **туристичке организације**, како на нивоу општине Мали Зворник тако и на нивоу више подрињских општина, чиме је онемогућена примена интегралног маркетинга и јединственог тржишног наступа.
- Не постојање **смештајних капацитета** - Постојећи капацитети (мотел „МН“ у Малом Зворнику, који располаже са 12 соба, са 21 фиксним лежајем и 9 помоћних лежајева - категорисан је са једном звездицом; хотел „Извор“ у Радаљској бањи, са 54 лежаја. Хотел није на адекватан начин опремљен, па званична категоризација објекта није ни урађена; хотелом „Језеро“ који је лоциран у граду и који већ дуже време не ради, јер се налази у процесу приватизације, са врло неизвесним исходом), практично значи и не постојање основе (базе) за прихват гостију у било ком облику повећане туристичке тражње. То је уједно видно ограничење будућег туристичког развоја.
- **Радаљску Бању**, која није стекла статус специјалне болнице нити је уврштена у туристичку мапу Србије као бањско лечилиште. За бању се може очекивати да у будућности постане значајна туристичка дестинација. Постоје проблеми везани за недостатак смештајних капацитета као и комплетне рехабилитационе инфраструктуре бањског лечилишта, тако да се од стране приватних инвеститора (домаћих или страних) могу очекивати додатна улагања у развој инфраструктуре и смештајних и рехабилитационих капацитета. Такође, лековита својства вода нису до краја истражена, нити је Општина урадила урбанистички план везан за локалитет бање и њено инфраструктурно опремање.
- **Сеоски туризам** – Како је већ наведено, од укупно 162 анкетираних домаћинства, сеоским туризмом као допунским извором прихода бави се њих 55 или тачније 34% (33,9 %). Проблем је што ова домаћинства не књиже ноћења туриста, чиме се видно отежава праћење стваране динамике туристичких кретања на нивоу Општине али и Општина је онемогућена да остварује приходе по основу овог вида туризма.
- **Туризам на Дрини** – Локација Општине на реци и хидроакумулационом језеру је велики и за сада неискоришћени туристички потенцијал. Будући туристички развој у великој мери

мора бити базиран управо на овом ресурсу како би у комплементарној понуди са другим туристичким ресурсима обогатио програм боравка на дестинацији. Неопходно је урадити урбанистички план уређења приобаља са комплетном инфраструктуром и свим условима (прописима) за бављење туризмом за све потенцијално заинтересоване инвеститоре.

- **Подземно склониште породице Карађорђевић** – Општина нема надлежност над овим локалитетом, јер је исто са статусом јованог склоништа у надлежности Републике Србије. Склониште се, обзиром на дугогодишња неулагања, налази у врло лошем стању.
- **Ловни и риболовни туризам** - На површини од 11.500 ha налази се уређени тип ловишта, а газдовање је поверено ловачком друштву „Мали Зворник“ и ЈП „Србијашуме“. Ловиште нема изграђен ловачки дом, нити постоји инфраструктура за прихват туриста у случају повећане туристичке тражње.
- **Транзитни туризам** - Оно што се у овом тренутку може уочити као главно ограничење за развој туризма јесте лоше стање путне инфраструктуре на читавом подручју општине. Иако је овај проблем заједнички за све привредне и остале друштвене активности у Малом Зворнику, он нарочито ограничава развој туризма. Утолико погранична локација Општине, (три царинска прелаза) је само евидентно присутна могућност за интензивирање транзита преко локалне територије. Оваква ситуација захтева ургентна улагања што је у интересу не само развоја туризма, већ и читаве привреде Општине.

Значај туризма за укупан развој општине Мали Зворник може се сагледати имајући у виду следеће чињенице:

- учешће туризма и угоститељства у укупној активности на територији општине Мали Зворник је не сразмерно потенцијалу (ресурсима) за његов развој. Отуда, и став да постоји простор за даље значајно ширење ових активности
- по својој природи туристичка понуда је синтетичког карактера, што значи да је сачињава већи број различитих привредних активности.
- активности које учествују у креирању туристичке понуде су доминантно радно-интензивног карактера. Због тога ће развој туризма утицати на радно ангажовање значајног броја становника.

2. Перспективе развоја

Као важан привредни сегмент, трговина такође захтева **динамичнији развој**. У овом контексту, потенцијалне инвеститоре треба усмеравати на изградњи складишних простора; проширењу постојећих и изградњи нових трговачких објеката, ланаца и супермаркета. Наравно, треба водити рачуна и о проширењу асортимана производа, нивоу квалитета трговине, нивоу ценовне конкуренције и тд.

Туристичка дестинација општине Мали Зворник посматрана са аспекта ресурса (природних и друштвених) као **појединачне**, односно **парцијалне циљеве** и **правце** свог даљег туристичког развоја би морала да обухвати следеће активности:

- Већу оријентацију на осавремењивање постојећих и изградњу нових атрактивних **смештајних капацитета**.
- Када је реч о **угоститељству**, Мали Зворник своју шансу може тражити у домаћој кухињи и бројним домаћим (традиционалним) специјалитетима, обзиром на тенденције на светском тржишту, да све више на значају добија концепт здраве хране, као и бекство од униформности „западњачке кухиње“. Важна сугестија за будући развој угоститељства је да неки из групе ресторанских ланаца (домаћих или страних), путем франшизинг система пословања, може видно да обогатити туристичку понуду дестинације, нудећи традиционалне (локалне) специјалитете. То би уједно био и пример за друге туристичке дестинације у нашој земљи, обзиром на богатство и разноликост наше националне кухиње.

- **Формирање јединствене туристичке организације** (обједињавање) на нивоу више Општина (на пример: Мали Зворник, Лозница – Бања Ковиљача, Љубовија, Крупань и сл.), њихово прикључење Туристичкој организацији Србије (ТОС-у). На овај начин би се омогућила лакша примена концепта интегралног маркетинга, чиме би се олакшао тржишни наступ и омогућила организациона и пословна повезаност туризма и угоститељства са другим привредним делатностима (на пример: пољопривредом, трговином, рибарством, занатством, саобраћајем, итд.), које би оформиле богату туристичку понуду. Апострофирамо да оваква организација не само у Малом Зворнику, него шире, за читаво подручје више подрињских општина тренутно практично не постоји, што видно отежава све евентуалне жеље и напоре за даљи развој туризма.
- **Едукацији кадрова** се мора посветити велика пажња, уколико се озбиљно рачуна на развој туризма. Добра обученост кадрова обезбеђује квалитет пружања услуга домаћим и страним туристима. Они су важна компонента општег утиска (слике, имица) о датој туристичкој дестинацији и, свакако, фактор дугорочног одржања њене конкурентности.
- Осавремењивање постојећих и изградња специјализованих **трговачких објеката, ланаца и супермаркета**.
- Стручан **одабир** тачно одређеног броја **домаћинстава** која би се бавила сеоским туризмом. Јасно прецизирање свих услова (стандарда) које би домаћинство морало да испуни да би могло да се бави туризмом.
- **Едукација** локалног становништва за пружање одговарајућег нивоа и квалитета туристичких услуга. Израда квалитетног програма боравка на селу не сме бити препуштена локалној снажљивости, она мора бити озбиљан предмет анализе на свим нивоима, уколико се очекују развој и ефекти од овог вида туризма.
- Обзиром да подручје Општине има идеалне услове за узгој неких врста воћа, као један од специфичних видова сеоског туризма могао би да се развије управо туризам заснован на њима. Овде превасходно сугеришемо малину и производњу малиновог вина, које има високу цену на тржишту, како домаћем, тако и иностраном. Стандардизација и добро осмишљена организација у производњи, као и брендовање малиновог вина, затим организација одговарајућих културних манифестација које би се одржавале у време бербе, а у част вина, би свакако туристички обогатиле програм боравка на дестинацији у одређеном делу године. Постојање овакве манифестације би могло да послужи за креирање имица и прављење дистинктивне конкурентске предности у односу на друге дестинације на туристичком тржишту (тзв. **вински туризам**). Ово би могао да буде пример директног облика сарадње туризма са другим привредним гранама (првенствено са пољопривредом и трговином), чиме би се практично и остварило његово позитивно мултипликовано дејство на укупан привредни развој. Слична ситуација може се имплементирати продајом других пољопривредно-прехранбених производа туристима (на пример млека и млечних производа и сл.).
- **Стари занати и алати**. У новије време на „западу“ постоји велико интересовање за овај вид туристичке понуде. Као природан след ствари је и формирање једног сеоског газдинства на коме би се презентовали сви садржаји везани за живот и рад мештана који су већ одавно заборављени и напуштени. То би свакако употпунило туристичку понуду, а за људе из високо урбанизованих - индустријских центра би представљало посебну атракцију.
- Изградња **туристичке инфраструктуре** на реци *Дрини* и хидроакумулационом језеру. Могућност изградње **рибарског етно села** са типским сојеницама или бунгаловима, обзиром на богат рибљи фонд (племените врсте рибе). Имајући у виду чињеницу да постављање типских сојеница (бунгалова) захтева инвестициона улагања, мора се водити рачуна о економским ефектима, односно константности у туристичкој тражњи у дужем временском периоду, чиме би се инвестиције практично и оправдале што

имплицира тачно прецизирање броја оваквих објеката које би ваљало поставити. Затим, прављење терена и инфраструктуре за изградњу **камп насеља** непосредно уз језеро, чиме би се могло одговорити евентуалној повећаној туристичкој тражњи. Уређење **купалишта** на обалама са свим пратећим садржајима. На језеру се тренутно не налази ни једна права плажа. Затим изградња **марина** и развој свих садржаја везаних за боравак на језеру или реци. Све ово би омогућило упражњавање великог броја различитих спортских и рекреативних активности везаних за реку. На пример: формирање службе за изнајмљивање скутера којим би се ишло по језеру или популарних „*педолина*“ и сл., потом и изградња терена за мали фудбал, кошарку, beach – volleyball, тенис и сл. Изградња **специјализованих сплавова** који би пружали угоститељске услуге и тд.

- Радаљска бања је велики туристички потенцијал који се мора валоризовати. Дугорочно **развој бањског туризма** би био важна полуга укупног туристичког развоја Општине. У том смислу, неопходно је обезбедити и услове да Радаљска бања добије статус бањског лечилишта на туристичкој мапи Србије.
- Коришћење свих природних погодности за развој **ловног и риболовног туризма**. Ловачка и риболовачка организација постоје и имају развијену сарадњу са неким домаћим удружењима.
- Организација **ловног туризма** је деликатан посао, јер захтева строга правила понашања уз поштовање строге законске регулативе, како за домаће, тако и за међународне кориснике ловишта. Ради коришћења овог природног потенцијала, као задатак који стоји пред Општином ваљало би регулисати следеће: превоз до ловишта, обезбеђење дозвола за оружје и муницију, изградњу хранилишта и чека, изградњу ловачког дома, као и специјализованих ловачких смештајних и угоститељских капацитета (креативност и богата српска сеоска архитектура пружају велике могућности), затим ангажовати стручне водиче и чуваре ловишта, направити комплетне програме са свим активностима који би укључивао овај вид туризма, итд. Такође, неопходно је израдити и ценовник за дивљач, а агенције које би се бавиле овим видом туризма морале би да имају лиценцу. У том контексту потребно је уредити и одговарајућу правну регулативу, која би регулисала ову делатност. Са свим овим активностима могло би се ићи на пласман овог туристичког производа на тржиште (домаће и међународно) и привлачење традиционалних гостију наше земље (Италијана, Немца, Аустријанца, Француза и тд.) чиме би се могао остварити добар девизни прилив.
- **Риболовни туризам**. Река *Дрина* и хидро акумулационо језеро су велики ресурс. Узгој племенитих врста рибе, њихова прехрана, уз јасно прецизирање места за лов и риболовачких правила понашања, времена дозвољеног лова одређених врста, као и њихова законска заштита (обзиром на мрест и сл.), се на сличан начин као и код ловног туризма могу организовати.
- Туристичку понуду треба употпунити са **излетничким туризмом, фото сафаријем** и сл. Богат природни амбијент је свакако велики ресурс за развој овог специфичног туристичког вида.
- **Промовисање манифестација** које би дале „*печат*“ имиџу Општине као туристичке дестинације. Неке већ данас постоје тзв. „*Сомовијада*“ и „*Дринска регата*“ које се традиционално одржавају сваке године. Један од предлога је да би то могле да буду и манифестације везане за лов и спремање одговарајућих ловачких специјалитета, потом манифестације везане за одређене повртарске или воћарске културе. На пример: малина, шљива, кромпир и сл. Треба следити пример других туристичких дестинација.
- Уређење, адаптација и прилагођавање **подземног склоништа породице Карађорђевић** из 1931. године потребама туризма. Реч је о сплету великог броја подземних ходника, склоништа и просторија у којима је краљ Петар II Карађорђевић провео своје последње дане пре напуштања земље на самом почетку Другог светског рата. То би, поред осталог,

подразумевало организовање стручне службе, водича за посете, одговарајућег програма боравака и сл. У промотивним активностима Малог Зворника као туристичке дестинације на овај ресурс трба ставити посебан акценат.

- Користити предности које град има за развој **транзитног туризма**. Царински прелази између Србије и Босне и Херцеговине су свакако основа за овакав став (три дринска моста: железнички, друмски, и пешачки). Велики број прелазака који би се остварио побољшањем путне инфраструктуре би тзв. „*транзитере*“ са правилно осмишљеном туристичком понудом могао да задржи на дестинацији, што би се свакако позитивно одразило на приходе Општине али и привреду у целини.
- Уређење, адаптација и прилагођавање **верских објеката** потребама туризма. Ваља апострофирати, да је за развој оваквог вида туризма неопходна сагласност Српске Православне Цркве, односно усклађивање начина, правила и прописа туристичких посета, са верским правилима, принципима - канонима понашања. Дobar пример су земље у непосредном окружењу (Грчка, Бугарска, Русија и сл.).
- Дугорочно гледано ако би се испунили сви претходни услови као природан след ствари би ишла **стандардизација и компјутеризација пословања** на нивоу Општине. Важну улогу у интезивирању туристичке понуде игра брзина, квалитет и прецизност пружања информација потенцијалним туристима, што је основ за стицање конкурентске предности на туристичком тржишту. У том контексту неопходно је ради обогативања туристичке понуде ићи у корак са свим трендовима у области савремених информационих технологија.
- Континуирано ићи на **комплементаран развој домаћег и међународног** туризма. На овај начин би се повећале шансе за успех. То подразумева и бржи плански излазак дестинације на тржиште. Прво на домаће, а у каснијој фази и међународно.
- **Одрживи развој туризма** – унапређење понуде кроз истовремену политику очувања и заштите простора и животне средине, у целини је захтев који се у плановима будућег туристичког развоја доследно мора испоштовати.

3. Акциони план

ЦИЉ Б.1. Подстицање привредног развоја

Општина Мали Зворник ће подржати изградњу супермаркета из групе великих мегамаркета који послују на домаћем тржишту, као и идеју стварања препознатљиве туристичке понуде. Посебан акценат биће стављен на изградњу савременог туристичког етно и еко центра, који са својим садржајима омогућава комфоран, удобан, пријатан и атрактиван боравак.

Б.1.1. Трговина

Б.1.2. Угоститељство и туризам

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

15. Туристички спортско-риболовни еко-центар „Дрина“

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 5

Извор финансирања: НИП; Министарство за државну управу и локалну самоуправу; Општина Мали Зворник; Грађани – нови корисници

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. Анализа постојећег стања

Становништво је основни ресурс смисла опстанка и развоја сваке људске заједнице. Од људског ресурса зависи све остало, као што се и све свесне људске активности подређују свеукупним потребама становништва. Наравно, поред људског, потребни су и други услови и ресурси. Природни услови и ресурси, као и ресурси које је човек створио, такође су од великог значаја. При томе се посебно мора водити рачуна о максимално рационалном коришћењу необновљивих ресурса, како би њихова експлоатација трајала што је могуће дуже, као и о обезбеђењу услова за сталну репродукцију обновљивих ресурса, у обиму довољном за задовољавање потреба садашњих, али и будућих генерација.

Уз горе наведено, али ни мало од мањег значаја, **очување животне средине**, мора се увек имати у виду и узимати у обзир као незаменљиви и неодложан задатак, у свим приликама и активностима. Поштовање прописа у овој области, јесте не само нормативна, него пре свега људска и генерацијска обавеза. Ту компромиса не би требало да буде. Највећа одговорност је на онима чија је и улога у одлучивању највећа. По одлукама које доносе, поред осталог, памтиће се и време у коме су деловали.

Анализа кретања становништва у општини Мали Зворник заснива се на подацима пописа који су извршени после Другог светског рата. Реч је о периоду од 1948. до 2002. године. Са изузетком пописа из 1961. године, када је у Општини било мање становника, него при претходном попису из 1953. (таква, могло би се рећи „аномалија“, последица је одласка великог броја радника по завршетку радова на изградњи бране и хидроелектране „Зворник“, на којима су били ангажовани), у свим осталим пописима, у сваком следећем у односу на претходни, у Општини је било више становника. Тако је 1948. године у Општини било 9.036 становника, 1953. – 12.004 или за 32,8% више, док је 1961. било 11.583 становника или за 3,5% мање него у претходном попису. Наредног пописа из 1971. године у Општини је било 12.084 становника или за 4,3% више. У 1981. години број становника је повећан на 13.074, што је за 8,2% више него 1971. У 1991. години било је 14.029 становника, или за 7,3% више него 1981., а у последњем попису из 2002. – 14.076 становника, што је за 2,3% више него у 1991. години.

У целој Општини Мали Зворник, **највећи део становништва живи у руралном подручју**. Само је насеље Мали Зворник сврстано у градска насеља. Како је у њему по попису из 2002. године живело 4.736 становника, тај број се сматра градским. То чини око 34% укупног броја становника Општине (14.076). Значи да око две трећине становника живи у преосталих 11 насеља. На нивоу Републике, градског становништва је било 56,64%, а остало 43,36%, односно на нивоу Централног дела Републике 56,24% градског и 43,76% осталог становништва.

Од укупно 14.076 становника, колико их је било 31. марта 2002. године, скоро је био исти број **мушког** (7.052 или 50,10%) и **женског** (7.024 или 49,90%). Овај однос се за више од једног поена разликује од односа за Републику (48,63% мушког према 51,37% женског становништва), односно за подручје Централне Србије (48,68 према 51,32% респективно).

Просечна старост становништва на нивоу целе Општине у 2002. била је 37,4 године (у зони демографске старости), што је знатно повољније од Републичког просека (40,2 године), односно просека за подручје Централне Србије (40,4 године). Повољнија просечна старост становништва, представља реалну развојну предност Општине, у поређењу са бројним општинама и насељима са брдско планинског подручја Републике.

У погледу **националног састава**, становништво општине Мали Зворник је доста хомогено. Срби учествују у укупном становништву са 93,35%, а следећа најбројнија група по националном саставу су Муслимани који чине 3,45% укупног становништва. Муслимани готово у целини живе у два насеља општине: Малом Зворнику и Сакару. На све остале националности отпада 3,20% становништва Општине. У три насеља Општине, Срби чине преко 99% укупног становништва: Велика Река 99,79%, Радаљ 99,24% и Будишић 99,20%, затим: Амајић 98,92%, Брасина 98,68%, Доња Трешњица 98,56%, Доња Борина 97,64%, Вољевци 97,63%, Цулине 95,63%, Мали Зворника 86,1% и Сакар 63,49%. Целокупно становништву у Читлуку било је српске националности.

Према подацима Пописа 2002., **обрзовна структура становништва** општине Мали Зворник, неповољнија је од просечне за Републику и за њен Централни део (подаци по насељима нису публиковани). Тако је у структури становништва старог 15 и више година у Општини било око 9% становништва без школске спреме и око 6% неписменог становништва, према око 6% без школске спреме у Републици и Централној Србији, односно око 4% неписменог на оба нивоа.

На основу Пописа из 2002. године, у Општини је било 6.076 **активних становника**, што чини 43,16% од укупног становништва. То је мање од Републичког просека (45,31%) и просека за подручје Централне Србије (45,47%). Занимљиво је, да је међу општинама Мачванског округа, управо у Малом Зворнику било најниже учешће активног у укупном становништву, које се креће у распону од 47,02% у Лозници до 55,89% у општини Коцељева.

Број активног становништва које обавља занимање у Општини је 4.595, што чини 32,6% укупног и 75,6% активног становништва. На нивоу Републике тај однос је: 35,2% од укупног односно 77,8% од активног становништва, а за подручје Централне Србије: 35,5% укупног, односно 78,1% активног становништва. Највише становништва обављало је занимање у **прерађивачкој индустрији** (29,7% од укупног становништва које се бавило неким занимањем), затим у **пољопривреди** (са ловом, и шумарством), где је занимање обављало 13,9% из ове категорије становништва, **трговини** (11,1%) и **грађевинарству** (8,8%).

У категорији **издржаваног становништва** било је 5.833 житеља, што чини 38,24% од укупног становништва Општине. То је знатно више од Републичког просека (34,29%), односно подручја Централне Србије (34,10%). Најмање издржаваног у укупном становништву било је у насељу Цулине – 33,42%, а највише у насељу Сакар - 44,44%. У осталим насељима, то учешће је било: Амајић 38,71%, Брасина 39,27%, Доња Трешњица 40,70%, Мали Зворник 40,83%, Читлук 42,02%, Доња Борина 42,52%, Вољевци 42,70%, Велика Река 43,06%, Радаљ 43,33% и Будишић 44,17%.

После анализе демографских обележја у општини Мали Зворник, одређени део Акционог плана треба свакако посветити областима као што су: животни стандард, незапосленост, социјална заштита, здравствена заштита, образовање и култура.

Животни стандард. Порушени, руинирани, неизградјени или/и неупослени производни капацитети доприносе великој незапослености и ниском нивоу животног стандарда становништва општине Мали Зворник. Плате запослених у Малом Зворнику мање су у поредјењу са просеком Р. Србије, а посебно у поредјењу са Београдом. Иако просечна нето зарада у општини Мали Зворник расте, куповну моћ становништва, као и на подручју целе Републике Србије, ограничавају инфлаторна кретања. Битно је истаћи да сеоска домаћинства у Општини имају велике могућности да породични буџет увећају и за вредности пољопривредних производа из сопствене производње, чиме се куповна моћ становништва значајно повећава. Податак пописа РЗС из 2002. године, да 42% од укупног броја домаћинстава у Општини представљају домаћинства са пољопривредним газдинством (у оквиру којих је њих 78,6%, према изворима прихода, непољопривредно домаћинство), уз констатацију да су, изузев општинског центра, сва остала насеља у Општини сеоског типа, упућује на закључак да велики број мештана општине Мали Зворник има могућност да сталне месечне изворе прихода у виду зараде, увећа и за вредност пољопривредних производа, који се производе за

личну потрошњу. Посебно велике могућности побољшања стандарда остварују она домаћинства која у производњи пољопривредних производа успевају да реализују и тржишне вишкове.

Незапосленост. Према подацима Националне службе за запошљавање Р. Србије, филијала Шабац, служба Лозница, испостава у Малом Зворнику, у евиденцији незапослених на подручју Малозворничке општине током марта 2007. године било је око 2.700 лица. У структури незапослених највише је неквалификованих, квалификованих радника, као и оних са средњом стручном спремом. У наредном периоду постоји оправдана бојазан да ће приватизација највећег предузећа Равнаје у којој је запослено 365 радника повећати и број незапослених у Општини. Од недавно повољнији услови запошљавања, посебно младих, преко повластица за послодавце, обезбеђених преко Министарства финансија Републике Србије, отварају могућност за веће запошљавање младих, а уједно послодавцима се пружају повољнији услови за пријаву већ запослених радника.

Социјална заштита. Укупан број корисника који остварују право на социјалну заштиту преко Центра за социјални рад, а који се покривају буџетским средствима Републике Србије, у 2006. години био је око 500 лица. По облицима заштите, највише је лица која добијају материјално обезбеђење: незапослене радно активне особе (претежно самохране мајке), лица неспособна за рад, стара и болесна лица, те деца и ученици. У домену тзв. проширених права социјалне заштите, које финансира општина Мали Зворник, Центар даје једнократне помоћи у натури или новцу. Помоћ Општине укључује, између осталог, и право на накнаду трошкова превоза, набавку лекова, медицинских помагала, покривање трошкова лечења, набавку одеће, обуће и уџбеника за децу у социјално угроженим породицама и сл. Активности Центра за социјални рад у Малом Зворнику, првенствено због недовољних издвајања буџетских средстава за ове намене, нису довољне за потребе социјалног обезбеђења становника Општине, посебно дугорочно посматрано, односно у антиципирајући будуће процесе приватизације и отпуштање технолошких вишкова радника (овде се посебно мисли на ДП Равнају, којој предстоји процес приватизације).

Здравствена заштита. Покривеност мреже здравствених објеката сеоске амбуланте далеко је испод потреба становништва. Од 12 насеља у Општини, чак, њих пет нема нити један објекат за здравствено лечење (амбуланту), што је посебно забрињавајуће ако се има у виду старосна структура становништва на селу, затим геофизичке карактеристике терена, односно тешка приступачност насељима, нарочито у зимском периоду. Дом здравља у градском насељу Мали Зворник, након реконструкције и набавке нове лабораторијске опреме, успешније задовољава потребе грађана ове Општине за здравственом заштитом.

Образовање и култура. Неуравнотежен територијални распоред привредних објеката, становништва, насеља и јавних служби, слаба урбанизованост Општине (која је доминантно у брдско-планинском терену), тачније изразито неразвијена саобраћајна, енергетска и комунална инфраструктура, недовољна опремљеност образовних и културних објеката, недовољна средства из републичког и општинског буџета - негативно утичу на супраструктуру Општине.

Иако у општини Мали Зворник постоји само једна средње-школска установа, а седам насеља нема осмогодишњу основну школу (5 осмогодишњих матичних школа лоциране су у Малом Зворнику и селима: Радаљ, Доња Борина, Амајић и Велика Река), постојећа мрежа и капацитет основних и средњих школа у Малом Зворнику задовољава садашње и дугорочне потребе деце и омладине за школовањем. Медјутим, велики проблем је незадовољавајућа опремљеност, посебно основних школа, савременим училима и наставним средствима и опремом. Према постојећим нормативима Републике Србије, нешто боља опремљеност је једино код Средње школе Мали Зворник, с обзиром да ова школа има релативно добро опремљен кабинет информатике, а поседује и модерну физкултурну салу са пратећим просторијама. Средња школа развија и нове профиле школовања, који ће у будућности опстати само у зависности од интересовања дјака. Повољну околност у домену доступности вишем и високом образовању представља близина Малог Зворника већим урбаним центрима.

И поред свих проблема (нусловна зграда Дома културе, недостатак пратеће опреме), постојећи Дом културе у Малом Зворнику, тачније Библиотека „17. септембар“, својим начином рада и бројним културним манифестацијама које организује задовољава потребе становника Општине за културним и уметничким садржајима. Медјутим, неусловна и неопремљена зграда Дома културе ограничава веће културне активности, чиме се угрожавају културолошке потребе становника Општине, посебно са дугорочног аспекта гледано. Због недостатка пратеће опреме, програма, као и због незаинтересованости локалног становништва, домови културе по селима углавном нису у функцији, иако постоје.

2. Перспективе развоја

У циљу ефикасније социјалне заштите становништва, решавања проблема незапослености и унапређења система образовања и културе на територији општине Мали Зворник потребно је предузети следеће активности:

- **Интензивирати привредни развој Општине**, који ће допринети већем запошљавању и повећању буџетских средстава за социјалне, образовне и културне програме; у овом домену акценат би требало ставити на структурне промене у привреди, у смислу даљег јачања улоге индустрије, али и на много већу подршку (него до сада) развоју пољопривреде, рибарства, шумарства и туризма; повољни природни услови и близина границе са Босном и Херцеговином представљају велику шансу за развој приватног предузетништва и мале привреде, посебно у домену сакупљачке, одгајивачке и прерађивачке делатности и то: шумских плодова и лековитог биља, меда, печурака, компоста, рибе, органске хране и сл;
- **Смањивање незапослености** обезбедиће се координираним активностима надлежних републичких и општинских органа; мере интервенције у области запошљавања требало би усмерити на: спровођење програма едукације примерених потребама Општине; увођењу подстицајних мера за samozapošljavanje незапослених лица и за покретање сопственог бизниса; дефинисање програма преквалификације и доквалификације за циљне групе које ће остајати без посла у процесу реструктурисања и приватизације; доношењу програма активних мера запошљавања; организовању јавних радова; организовању додатног образовања и обуке незапослених;
- **У области социјалне и здравствене заштите** циљеви се односе на унапређење мреже и квалитета социјалних и здравствених институција и услуга; у остваривању шире и ефикасније социјалне заштите становништва потребна је активна друштвена улога свих чланова заједнице, као и интензивирање контаката са домаћим и међународним невладиним организацијама; примарна активност у остваривању ефикасније здравствене заштите јесте опремање Дома здравља Мали Зворник потребним кадровима и медицинском опремом; наиме у наредном периоду Дом здравља настојаће да обезбеди набавку аутоматске коморе за развијање филмова и нов рендген, као и континуирано снабдевање осталом медицинском опремом и средствима; на исти начин требало би да се унапреди и мрежа амбулантни по селима;
- **Унапређење квалитета образовног система**; овај циљ могуће је остварити повећањем улагања на пољу одржавања, реконструкције и модернизације постојећих објеката школства, а улагања су неопходна и за набавку нових наставних средстава и учила, као и за опремање појединих кабинета разредне наставе; једина предшколска установа у Малом Зворнику нема одговарајуће капацитете за пријем све деце која су пријављена, те је један од начина унапређења предшколског образовања управо проширивање вртића;
- **За унапређење и ширење културних садржаја** - неопходна су већа буџетска издвајања за реконструкцију и опремање Дома културе у градском насељу Мали Зворник (Библиотека „17. септембар“);

- **Оживљавање домова културе по селима;** имајући у виду структуру сеоског становништва и његов менталитет, оживљавање сеоских домова културе и анимирање становништва за културне садржаје – могао би се остварити кроз организовање разноврсних саветодавних предавања пољопривредницима; акценат би требало ставити и на веће укључивање школске деце у разноврсне приредбе и културне смотре, које би се организовале по сеоским домовима културе, а у заједничкој организацији учитеља и наставника више школа.

Реализација свих постављених циљева социјалног развоја, а, пре свега, циља већег развоја културних и образовних садржаја добрим делом базирана је на финансијској подршци ресорних министарства Р. Србије (средства из буџета општине Мали Зворник су мала и углавном су намењена платама запослених и ситним поправкама); поред тога интензивирање активности на плану унапређења образовних и културних пројекта у Малом Зворнику условљено је и могућностима економског и културолошког приближавања Босни и Херцеговини и граду Зворнику, с обзиром да је општина Мали Зворник у просторном и функционалном погледу била целина са општином Зворник.

Према Просторном плану Републике Србије, **подручје Малог Зворника спада у зону природних екосистема**. Стратешка одредења заштите и коришћења природних ресурса, са становишта одрживог развоја, односе се на:

- очување животне средине;
- рационално коришћење природних ресурса.

Предрасуда је да је **заштита животне средине** супротстављена интересима привредног развоја - расту друштвеног производа и животног стандарда, отварању нових радних места. Капитал треба улагати у заштиту животне средине, штедњу природних ресурса и у развој, за околину, пријатељских технологија, што ће неминовно резултирати и отварањем бројних нових радних места.

Да би се спречило нарушавање затеченог природног склада и да би се очували необновљиви, а унапредили обновљиви ресурси, обавезно је пре доношења инвестиционих одлука о новим јавним и приватним пројектима израдити процену утицаја на животну средину, а у случају нових планова и програма израдити стратешку процену утицаја на животну средину, према законским прописима Републике Србије. То су основни предуслови, које треба испунити у циљу заштите животне средине, очувања и обнове евентуално нарушеног биодиверзитета и рационалног коришћења и заштите свеукупних природних ресурса.

3. Акциони план

ЦИЉ Ц.1. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ

Општина Мали Зворник има у виду унапређење система социјалне заштите и решавање проблема незапослености кроз примену социјалних, образовних и културних програма који свим грађанима омогућују стабилно и сигурно задовољење животних потреба.

Ц.1.1. Интензивирање привредног развоја Општине

Ц.1.2. Смањивање незапослености

Ц.1.3. Унапређење социјалне и здравствене заштите

Ц.1.4. Унапређење квалитета образовног система

Ц.1.4. Унапређење и ширење културних садржаја

Ц.1.5. Оживљавање домова културе по селима

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

16. Пројекат доградње школе у издвојеном одељењу у Брасини

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 2

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

17. Реконструкција кровне конструкције основне школе

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Јово Роган

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 10.06.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 3+1/2

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

18. Пројекат игралишта

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Зоран Бркић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 1.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 2

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

19. Идејни пројекат Дома културе

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Митар Игњатовић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: Започет објекат

Укупно трајање пројекта (број месеци): 6

Извор финансирања: НИП; ДП „Равнаја“

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

20. Пројекат надоградње Дома културе у Малом Зворнику

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Мишић Горан

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.06.2007. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 8

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

**21. Идејни пројекат црква Цулине – Читлук
Стамбено верски објекат у Малом Зворнику
Православно стамбени верски објекат
Исламски стамбено верски објекат**

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Митар Игњатовић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 19

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта; запошљавање након пројекта

ЦИЉ Ц.2. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Општина Мали Зворник има у виду очување и унапређење природне средине, чије ће рационално коришћење и развој донети добробит садашњем и будућим нараштајима.

Ц.2.1. Модернизација здравственог система

Ц.2.2. Заштита и рационално коришћење природних ресурса

ПРИОРИТЕТНИ ПРОЈЕКТИ

22. Пројекат доградње крова Дома здравља Мали Зворник

Надлежна Институција: Општина Мали Зворник

Одговорна особа: Јово Роган

Координатор Институције: Горан Мишић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 15.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): 3

Извор финансирања: НИП; Општина Мали Зворник; Медицински центар Лозница

Опис очекиваних резултата: запошљавање током пројекта

23. Пројекат уређења обале Зворничког језера и адаптације рибарске куће у еко кућу за одржавање мале школе екологије и риболова

Надлежна Институција: ООСР "Дринско језеро" Мали Зворник

Одговорна особа: Драган Костадиновић

Координатор Институције: Мирјана Јовановић

Планирани (најранији) датум почетка пројекта: 01.07.2006. године

Укупно трајање пројекта (број месеци): -

Извор финансирања: НИП

Опис очекиваних резултата: -

ПРИОРИТИЗАЦИЈА-ПРИОРИТЕТИ

Ред. бр.	Оперативни циљ	Назив пројекта
КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ		
СЕКТОР: ПОДСТИЦАЊЕ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА		
	А.1.1	Пољопривреда и рибарство
1	A.1.1	Фарма музних крава
2	A.1.1	Фарма јунади
3	A.1.1.	Фарма свиња
4	A.1.1.	Фарма оваца
5	A.1.1.	Фарма живине
6	A.1.1.	Кошнице пчела
7	A.1.1.	Заснивање рибњака
8	A.1.1	Засад шљиве
9	A.1.1.	Засад малине
10	A.1.1.	Засад купине
11	A.1.1.	Засад јагоде
12	A.1.1.	Засад боровнице
13	A.1.1.	Засад крушке
14	A.1.1.	Засад леске
15	A.1.1.	Производња гљива (печурака)
16	A.1.1.	Производња цвећа
17	A.1.1.	Пластеник (за производњу раног поврћа и јагода)
	А.1.2.	Шумарство
18	A.1.2.	Пошумљавање одговарајућим аутохтоним врстама, и посебно висококвалитетним четинарима и др. (<i>Paulownia tomentosa</i> и <i>Prunus spinosa</i>)
19	A.1.2.	Интензивна нега постојеће шуме и заштита шумског фонда од нелегалне сече, штеточина, инсеката, биљних болести, пожара
20	A.1.2.	Сакупљање шумских плодова (воћа и печурки) и лековитог биља
21	A.1.2.	Прерада шумског воћа, печурки и лековитог биља у финалне производе
22	A.1.2.	Гајење и заштита дивљачи
23	A.1.2.	Подизање прихватилишта и хранилишта
24	A.1.2.	Повећати бројност дивљачи
25	A.1.2.	Повећати број запослених стручњака у шумарству и ловству, ради унапређења стручне и чуварске службе
26	A.1.2.	Израдити програме за успостављање рекреативних и здравствених центара и организовање туристичког лова у шумама Малог Зворника
	А.1.3.	Водопривреда
27	A.1.3.	Превентивне и санационе мера против загађивања реке Дрине и њених притока
28	A.1.3.	Проширење капацитета водоводне и канализационе мреже
29	A.1.3.	Одржавање постојећих обалаутврда и изградња нових у складу са развојним плановима ЈВП Србијаводе
30	A.1.3.	Истраживање геотермалних вода
31	A.1.3.	Ревитализација Хидроелектране „Зворник“

Акциони план за развој општине Мали Зворник

32	A.1.3.	Изградња мини хидроелектрана
	A.1.4.	Индустрија и занатство
33	A.1.4.	Резање камена
34	A.1.4.	Експлоатација каменолома
35	A.1.4.	Изградња кречне пећи
36	A.1.4.	Производња бетонских фабриката
37	A.1.4.	Мини-сушаре за воће, дуван и рибу
38	A.1.4.	Прерада шумског и осталог воћа
39	A.1.4.	Производња тестенина
40	A.1.4.	Прерада дрвета
41	A.1.4.	Производња кречњачког камена, мермера и гранита
42	A.1.4.	Производња намештаја
43	A.1.4.	Производња ситне дрвне галантерије
44	A.1.4.	Обрада врбовог прућа за израду плетарских производа
	A.1.5.	Грађевинарство и инфраструктурно опремање локација
45	A.1.5.	Високоградња, нискоградња, монтажано-инсталатерски и завршни радови
46	A.1.5.	Пројектовање и инжењеринг
47	A.1.5.	Консалтинг услуге
48	A.1.5.	Гасификација
СЕКТОР: ИЗГРАДЊА САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ		
	A.2.1.	Саобраћај
49	A.2.1.	Реконструкција локалне путне мреже
50	A.2.1.	Реконструкција магистралног и регионалног путног правца
51	A.2.1.	Ново успостављање железничке комуникације за превоз путника на релацији Шабац – Мали Зворник
52	A.2.1.	Реконструкција система фиксне телефоније
53	A.2.1.	Реконструкција система мобилне телефоније
54	A.2.1.	Информатичко описмењавање становништва
СЕКТОР: ПОБОЉШАЊЕ СТАНДАРДА ГРАЂАНА		
	A.3.1.	Комуналне услуге
55	A.3.1.	Изградња нових бунара и резервоара
56	A.3.1.	Изградња нових изворишта
57	A.3.1.	Даље продужење градског канализационог колектора и изградња постројења за прераду отпадних вода
58	A.3.1.	Континуирана санитарна заштита постојећих изворишта и бунара из којих се становништво снабдева водом
59	A.3.1.	Континуирано спровођење контроле хигијенско-техничке исправности воде за пиће
СЕКТОР: УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА РДЖАВНЕ УПРАВЕ		
	A.4.1.	Јачање капацитета Институција које се баве локалним развојем
60	A.4.1.	Изградња канцеларијског простора, санитарног чвора и скупштинске сале за потребе локалне самоуправе
61	A.4.1.	Уређење и проширење простора за рад локалне самоуправе
КЉУЧНА ОБЛАСТ Б: РАЗВОЈ ТУРИЗМА И УГОСТИТЕЉСТВА		

Акциони план за развој општине Мали Зворник

СЕКТОР: ПОДСТИЦАЊЕ ПРИВРЕДНОГ РАЗВОЈА		
	Б.1.1.	Трговина
62	Б.1.1.	Проширењу постојећих и изградњи нових трговачких објеката, ланаца и супермаркета
	Б.1.2.	Угоститељство и туризам
63	Б.1.2.	Изградња нових смештајних капацитета
64	Б.1.2.	Изградња угоститељских објеката са традиционалним садржајем
65	Б.1.2.	Изградња објеката за потребе бављења сеоским туризмом
66	Б.1.2.	Изградња туристичке инфраструктуре на реци Дрини
67	Б.1.2.	Развој бањског туризма
68	Б.1.2.	Развој ловног и риболовног туризма
69	Б.1.2.	Уређење, адаптација и прилагођавање подземног склоништа породице Карађорђевић, из 1931. године, за потребе туризма
70	Б.1.2.	Стварање услова за бављење транзитним туризмом
71	Б.1.2.	Уређење, адаптација и прилагођавање верских објеката потребама туризма
72	Б.1.2.	Унапређење туристичке понуде кроз истовремену политику очувања и заштите простора и животне средине
КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		
СЕКТОР: СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И РЕШАВАЊЕ ПРОБЛЕМА НЕЗАПОСЛЕНОСТИ		
	Ц.1.1.	Интензивирање привредног развоја Општине
73	Ц.1.1.	Јачати улогу индустрије
74	Ц.1.1.	Већа подршка развоју пољопривреде, рибарства, шумарства и туризма
75	Ц.1.1.	Развој приватног предузетништва и мале привреде
	Ц.1.2.	Смањивање незапослености
76	Ц.1.2.	Спровођење програма едукације примерених потребама Општине
77	Ц.1.2.	Увођење подстицајних мера за samozапосљавање незапослених лица и за покретање сопственог бизниса
78	Ц.1.2.	Дефинисање програма преквалификације и доквалификације за циљне групе које ће остајати без посла у процесу реструктурисања и приватизације
79	Ц.1.2.	Доношење програма активних мера запосљавања
80	Ц.1.2.	Организовање јавних радова
81	Ц.1.2.	Организовање додатног образовања и обуке незапослених
	Ц.1.3.	Унапређење социјалне и здравствене заштите
82	Ц.1.3.	Унапредити мреже и квалитет социјалних и здравствених институција и услуга
83	Ц.1.3.	Потребна је активна друштвена улога свих чланова заједнице, као и интензивирање контаката са домаћим и међународним невладиним организацијама
84	Ц.1.3.	Унапредити мрежу амбулантни по селима
	Ц.1.4.	Унапређење квалитета образовног система
85	Ц.1.4.	Повећање улагања у одржавање, реконструкцију и модернизацију постојећих објеката школства
86	Ц.1.4.	Повећање улагања у набавку нових наставних средстава и учила
87	Ц.1.4.	Повећање улагања у опремање појединих кабинета разредне наставе
88	Ц.1.4.	Повећавање улагања у проширивање вртића
	Ц.1.5.	Унапредјење и ширење културних садржаја
89	Ц.1.5.	Неопходна су већа буџетска издвајања за реконструкцију и опремање Дома културе у градском насељу Мали Зворник

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	Ц.1.6.	Оживљавање домова културе по селима
90	Ц.1.6.	Организовање разноврсних саветодавних предавања пољопривредницима
91	Ц.1.6.	Веће укључивање школске деце у разноврсне приредбе и културне смотре, које би се организовале по сеоским домовима културе, а у заједничкој организацији учитеља и наставника више школа
		СЕКТОР: ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
	Ц.2.1.	Модернизација здравственог система
92	Ц.2.1.	Креирање адекватних и хигијенских услова за одвијање здравствене заштите
93	Ц.2.1.	Техничка модернизација
94	Ц.2.1.	Побољшање санитарних услова
95	Ц.2.1.	Подизање квалитета пружања здравствених услуга
	Ц.2.2.	Заштита и рационално коришћење природних ресурса
96	Ц.2.2.	Плански обезбедити заштиту вода, земљишта и ваздуха
97	Ц.2.2.	Очувати екосистеме и биодиверзитет
98	Ц.2.2.	Обезбедити услове за рационално коришћење природних ресурса, у складу с принципима слива Дрине и Зворничког акумулационог језера, с једне стране, и одрживог коришћења шумских ресурса, пољопривредног земљишта и рудних богатстава
99	Ц.2.2.	Уводити искључиво чисте технологије, које не деградирају животу средину
100	Ц.2.2.	Обезбедити постројења за пречишћавање отпадних вода
101	Ц.2.2.	Обезбедити постројења за рециклажу отпада
102	Ц.2.2.	Контролисати начин прикупљања и одлагања отпада
103	Ц.2.2.	Предвидети контролне и корективне мере у случају инцидентних ситуација штетних за заштиту природних ресурса

ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ

Акциони план за економски развој општине Мали Зворник односи се на период 2006–220. године. У оквиру стратешког планирања дати су предлози приоритетних пројеката чија имплементација води ка остварењу дефинисаних циљева развоја по кључним областима. Обавеза носилаца активности је да у планираном временском оквиру припреме пројектну документацију и координирају реализацију приоритетних активности.

У циљу обезбеђивања планске имплементације пројеката биће формиран Савет за економски развој. Овај Савет биће надлежан да координира све планиране развојне активности са утврђеним носиоцима.

Савет за економски развој

Савет за економски развој је стално тело које ће бити формирано у складу са предвиђеним приоритетима, док ће се његова улога огледати у:

- праћењу и оцењивању реализације пројеката и пројектних задатака из Стратешког плана;
- ревизији постојећег Стратешког и акционог плана;
- пружању подршке председнику општине у одлучивању, везаном за економске и развојне програме;
- подршка канцеларији за ЛЕР (локални економски развој);
- подршка у процесу приватизације друштвених и јавних предузећа.

Савет за економски развој сачињавају следећи чланови:

- Председник Општине
- Председник СО Мали Зворник
- Начелник општинске управе
- Начелник Одељења за Привреду и економски развој
- Начелник Одељења за Финансије
- Начелник Одељења за ...
- Начелник Одељења за ...
- Начелник Одељења за ...
- Начелник Одељења за ...
- Начелник Одељења за ...
- ...
- Директор ЈП Водовод и канализација
- Директор ...
- Директор ...
- Директор ...
- Директор ...
- Директор ...
- ...
- Директор средње школе
- Директор основне школе
- Невладина организација
- 10 приватних предузетника
- Представник Привредне коморе
- Директор банке
- Представник асоцијације/удружења
- ...

АНЕКС 1. ПРОФИЛ ЗАЈЕДНИЦЕ

1. Географски положај

Општина Мали Зворник се налази у западном делу Републике Србије, у Средњем Подрињу. Западну границу Општине (и државну границу) чини река Дрина, са североистока се граничи са општином Лозница, са источне стране са општином Крупањ, а са југоистока са општином Љубовија. На западној граници је међудржавни гранични прелаз са Републиком Српском, који се налазу у самом месту Мали Зворник, а на супротној обали реке Дрине је место Зворник.

Површина Општине је 184 km², најмања је у Мачванском округу (којем административно припада) и једна од најмањих у Србији. Укупан број становника по попису из 2002. године је 14.076, а укупан број домаћинстава 4.684. Просечна величина насеља је 15,3 km². На километар квадратни долази 76,5 становника, што је знатно испод просека за Републику Србију (97 становника/km²). На подручју Општине има 10 катастарских општина, 11 регистрованих месних заједница и 4 месне канцеларије.

Општина Мали Зворник је настала 26. септембра 1955. године, када је и званично пуштена у рад хидроцентрала на Дрини, а насеље Мали Зворник је постало административно седиште нове општине.

На подручју општине Мали Зворник има 12 насељених места: Амајић, Брасина, Будишић, Велика Река, Вољевци, Доња Борина, Доња Трешњица, Мали Зворник, Радаљ, Сакар, Цулине и Читлук. Насеље Мали Зворник је градског типа, док су остала сеоска, разбијеног типа. Већина насеља се налази уз реку Дрину, а остала углавном уз њене притоке. Насеља са највећим бројем становника су: Мали Зворник, Радаљ, Доња Борина и Брасина.

2. Становништво и демографске тенденције

Број становника у Општини, у 2002. години, био је већи за 62,7% него по попису из 1948. године. То повећање за ову општину знатно је веће од просечног за Републику Србију (без Косова и Метохије) у којој је становништво повећано за 36,2%, односно за Централну Србију, где је број становника увећан за 39,5% (Табела 1.).

Табела 1. Становништво општине Мали Зворник у периоду 1948-2002. године

Насеље	Број становника								
	По методологији ранијих пописа							По методологији Пописа 2002	
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	1991	2002
Општина М. Зворник	9.036	12.004	11.583	12.084	13.074	14.029	14.706	13.754	14.076
Амајић	187	189	161	160	165	187	185	187	186
Брасина	953	1098	1303	1410	1497	1592	1704	1572	1663
Будишић	306	481	346	308	328	278	259	272	249
Велика Река	661	721	680	652	472	521	483	512	476
Вољевци	677	739	763	730	847	780	742	773	719
Доња Борина	1187	1290	1395	1446	1521	1707	1830	1627	1731
Доња Трешњица	886	968	1044	959	749	730	698	720	688
Мали Зворник	768	2783	1888	2560	3786	4321	5034	4237	4736
Радаљ	1901	2189	2590	2502	2342	2574	2584	2525	2497
Сакар	451	423	499	508	587	633	556	629	504
Цулине	688	711	544	516	495	249	390	424	389
Читлук	371	412	370	333	285	277	241	276	238

Извор: Републички завод за статистику: Попис становништва 2002. Књиг 9, стр. 46, Београд, 2004.

3. Природни прираштај и старосни континенти становништва

Према подацима за 2003. годину, у Републици се природни прираштај смањује, јер је више умрлих него живорођених лица. Те године је на хиљаду становника, њихов број смањен за 3,3, што је са већим интензитетом настављено и у 2004. (3,5). Овакав тренд је карактеристичан за преко 150 општина у Републици (без КиМ), од укупно 161 општине. Наиме, у 2003. је само у десет општина било природног прираштаја становништва, међу којима је и Општина Мали Зворник (1 на хиљаду становника). Осталих девет општина су: Прибој (0,6), Пријеполје (2), Сјеница (10,2), Нови Пазар (12,9), Тутин (19,6), Бујановац (9,3), Врање (1,7%), Прешево (22,4) и Гроцка (0,5). У 2004. и у општини Мали Зворник прираштај је смањен (0,4 на хиљаду становника), као и у општини Прибој (1,3), док је поред осталих наведених општина са природним прираштајем у 2003., у 2004. забележен благи раст у општини Аранђеловац (0,3) и општини Крагујевац (0,2). У поређењу са осталим општинама које чине Мачвански округ, Општина Мали Зворник је у 2003. једина имала повећање броја становника, док је у осталих седам забележено смањење, и то у распону од 0,8 у општини Лозница, до 7,8 у општини Владимирци. У 2004. је и у општини Мали Зворник природни прираштај смањен (као што је поменуто минус 0,4), док је у свих осталих седам општина Округа и даље био далеко мањи: у распону од 1,3 у општини Лозница до 8,2 у општини Владимирци.

На нивоу општине Мали зворник, у 2002. години, просечна старост становништва била је 37,4 године (у зони демографске старости), што је знатно повољније од Републичког просека (40,2 године), односно просека за подручје Централне Србије (40,4 године). Када се укупно становништво према старосној доби подели у **четири групе**: до 20 година, од 20 до 40 година, од 40 до 60 година и становништво преко 60 година (додат и број из рубрике „непознато“), запажа се да је у прве две старосне групе у Општини повољнија структура, него за Републику као целину, односно подручје Централне Србије.

4. Домаћинства

Број домаћинстава у Општини имао је динамичнији раст од раста броја становника. Њихов број се са 1.371, у 1948. години, повећао на 4.588¹ у 2002. години, што је било више за 243,3%. Тај раст је био знатно бржи од раста броја домаћинстава на нивоу Републике (88%), односно на нивоу Централног дела Србије (102,5%) (Табела 2.).

Табела 2. Број домаћинстава по пописима у периоду 1948-2002. године

Општина – насеље	По методологији ранијих пописа							По методол. 2002
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	
Мали Зворник	1.371	2.772	2.257	2.735	3.435	4.206	4.684	4.588
Амајић	29	27	35	39	43	52	57	57
Брасина	151	182	278	352	402	498	527	524
Будишић	54	79	60	65	84	98	88	87
Велика Река	88	89	96	119	110	153	167	166
Вољевци	104	105	114	134	174	197	240	240
Доња Борина	182	213	282	332	409	540	565	546
Доња Трешњица	129	133	148	167	164	194	220	216
Мали Зворник	142	1415	491	704	1.108	1.337	1.637	1.591
Радаљ	265	299	489	528	595	741	769	758
Сакар	70	74	98	112	145	172	171	163
Џулине	102	102	106	120	133	141	147	145
Читлук	55	54	60	63	68	83	96	95

Извор: Републички завод за статистику, Попис 2002., Књига 10, стр. 50, Београд, 2004.

¹ По ранијој методологији, у 2002. било је 96 домаћинстава више од овог броја.

АНЕКС 2. СОЦИЈАЛНО-ЕКОНОМСКА СИТУАЦИЈА

1. Основни макроекономски показатељи

1.1. Друштвени производ

У општини Мали Зворник је током периода 1994-2004 год., остварени укупни друштвени производ по становнику далеко испод нивоа Републике, Централне Србије и Мачванског округа (Табела 3.).

Табела 3. Друштвени производ по становнику, у хиљ. динара

Година	Република Србија	Централна Србија	Мачвански округ	Мали Зворник
1994	1987.6	2165.2	1819.3	1347.1
1995	3629.8	4001.6	3361.9	2340.1
1996	6501.8	7114.9	5980.6	5076.3
1997	6988.9	7737.5	5909.1	5135.1
1998	15317.6	13603.1	10063.0	9181.0
1999	19967.8	18951.4	15280.4	10828.9
2000	41960.4	39393.9	31326.4	25025.2
2001	73740.1	67771.0	58324.9	36368.6
2002	93554.7	88636.2	66882.2	47524.7
2003	108014.5	102851.6	69568.3	54511.0
2004	137933.9	132760.0	97143.6	67892.1

Напомена: Процењени подаци за Косово и Метохију за 1998. годину. Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију за године 1999-2004.

Извор: Друштвени производ Републике Србије за одговарајуће године; Друштвени производ и народни доходак Србије за одговарајуће године; Републички завод за статистику.

Највећи део друштвеног производа у Мачванском округу остварује се у пољопривреди и рибарству. Интервал учешћа ове делатности је од 36 до 49%, а највеће учешће је остварено у 1997. години. (Табела 4. и 5.).

Табела 4. Структура друштвеног производа у 1994. и 1995. години (%)

Делатности	Година								
	1994				1995				
	Република Србија	Централна Србија	Мачвански округ	Мали Зворник	Република Србија	Централна Србија	Мачвански округ	Мали Зворник	
Индустрија и рударство	38,09	38,56	31,39	41,45	38,98	39,47	29,99	37,39	
Пољопривреда и рибарство	20,85	17,93	36,24	22,28	21,95	18,47	40,57	25,52	
Шумарство	0,42	0,45	0,66	-	0,48	0,48	0,88	-	
Водопривреда	0,67	0,19	0,63	-	0,27	0,19	0,59	-	
Грађевинарство	7,81	7,84	5,71	13,47	5,53	5,65	3,42	6,53	
Саобраћај и везе	7,99	8,66	6,66	4,66	8,04	8,89	5,78	5,64	
Трговина	14,06	15,54	10,56	12,96	14,10	15,27	11,04	18,69	
Угоститељство и туризам	2,32	2,63	2,67	2,07	2,45	2,80	2,01	2,97	
Занатство (производни део)	2,67	2,70	3,20	2,07	2,76	2,79	2,57	2,37	
Стамбено комуналне делатности (производни део)	0,81	0,39	0,76	-	1,02	0,76	1,57	-	
Финансиске и друге услуге (производни део)	2,96	3,33	1,00	0,52	2,96	3,33	1,17	0,59	
Образовање и култура (производни део)	0,84	1,11	0,05	-	0,92	1,19	0,10	-	
Здравство и социјална заштита (производни део)	0,51	0,67	0,47	0,52	0,54	0,71	0,31	0,3	

Извор: Друштвени производ Републике Србије за одговарајуће године, Друштвени производ и народни доходак Србије за одговарајуће године, Републички завод за статистику.

Табела 5. Структура друштвеног производа у периоду 1996-2004. године. (%)

Делатности	Подручје и година
------------	-------------------

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	1996.				1997.				1998.			
	Република Србија	Централна Србија	Мачвански округ	Мали Зворник	Република Србија	Централна Србија	Мачвански округ	Мали Зворник	Република Србија	Централна Србија	Мачвански округ	Мали Зворник
Индустрија и рударство	35,98	36,56	26,25	44,43	29,75	29,49	16,77	35,35	34,76	34,26	26,88	54,10
Пољопривреда и рибарство	22,95	19,30	44,97	23,91	23,90	20,16	48,99	25,94	19,63	16,24	40,05	17,91
Шумарство	0,52	0,58	0,84		0,47	0,49	0,76	-	0,47	0,49	0,77	-
Водопривреда	0,23	0,18	0,8		0,24	0,19	0,83	-	0,21	0,13	0,81	-
Грађевинарство	6,43	6,28	3,48	7,07	7,05	7,24	4,10	8,47	5,67	5,84	3,55	6,05
Саобраћај и везе	9,28	10,43	6,01	4,62	10,31	11,73	7,44	5,91	11,56	13,15	8,07	5,82
Трговина	13,46	14,52	10,83	13,04	15,31	16,38	12,10	17,34	15,71	16,83	11,40	10,75
Угоститељство и туризам	2,44	2,85	1,82	2,58	2,41	2,72	2,28	3,09	2,17	2,40	1,71	2,84
Занатство (производни део)	2,64	2,72	2,38	2,45	2,63	2,67	2,70	1,61	2,37	2,4	2,01	1,04
Стамбено ком. дел. (производни део)	1,57	1,37	0,83	-	2,01	1,91	1,17	-	2,54	2,70	1,98	-
Финансиске и др. услуге (произ. део)	3,05	3,29	1,28	1,77	4,05	4,48	1,34	2,29	3,69	3,96	1,90	1,34
Образовање и култура (производни део)	1,02	1,34	0,23	-	1,42	1,92	0,36	-	0,85	1,11	0,13	-
Здравство и соц. заштита (произв. део)	0,43	0,58	0,28	0,13	0,46	0,62	1,16	-	0,37	0,49	0,74	0,15
Делатности	1999.				2000.				2001.			
Индустрија и рударство	34,00	33,29	23,89	42,52	34,83	32,45	22,69	41,79	33,98	32,44	25,20	38,15
Пољопривреда и рибарство	22,71	18,63	46,83	26,52	23,04	19,79	45,45	24,98	24,57	21,57	46,39	32,22
Шумарство	0,69	0,77	1,05	-	0,73	0,64	0,63	7,72	0,40	0,45	0,60	-
Водопривреда	0,16	0,1	0,36	-	0,22	0,14	0,31	-	0,15	0,09	0,30	-
Грђевинарство	5,49	5,84	3,36	9,51	5,66	5,65	3,58	6,48	5,00	4,75	2,79	6,02
Саобраћај и везе	9,81	11,57	5,88	4,69	8,40	10,75	5,08	3,37	10,23	12,74	5,65	5,85
Трговина	15,40	16,99	11,04	10,28	16,03	18,10	13,79	10,30	14,20	15,28	10,60	10,77
Угоститељство и туризам	1,93	2,23	1,35	2,76	2,01	2,29	1,49	3,12	2,11	2,55	1,52	3,13
Занатство (производни део)	2,42	2,58	1,85	1,86	1,74	2,31	1,98	1,23	2,27	2,46	3,16	1,86
Стамбено ком. делат. (производни део)	1,79	1,72	1,62	-	1,32	1,20	2,93	-	1,32	1,37	1,45	-
Финансиске и др. услуге (производ. део)	4,55	4,97	2,18	1,54	4,94	5,27	1,53	0,98	4,34	4,44	1,78	1,38
Образовање и култура (производни део)	0,74	0,92	0,08	-	0,76	0,95	0,09	-	0,96	1,28	0,05	-
Здравство и соц. заштита (произв. део)	0,31	0,39	0,57	0,32	0,32	0,46	0,45	0,03	0,47	0,58	0,51	0,62
Делатности	2002.				2003.				2004.			
Пољоприв., лов, шумарство и водоприв.	19,18	17,09	39,82	22,59	16,60	15,19	35,57	21,34	16,33	13,76	33,01	20,33
Рибарство	0,07	0,02	0,02	-0,09	0,04	0,01	0,05	0,05	0,04	0,01	0,05	0,17
Вађење руда и камена	2,18	2,29	1,23	7,31	2,53	2,28	1,35	-	2,96	1,96	1,60	3,56
Прерађивачка индустрија	30,26	28,04	23,55	23,56	28,80	24,34	20,25	28,67	26,51	23,66	28,36	29,80
Производња и снаб. ел. ен., гасом и водом	5,66	5,80	7,11	19,33	6,01	6,41	5,72	21,54	6,21	6,96	4,90	17,72
Грађевинарство	5,74	5,98	3,20	5,52	6,56	7,20	4,58	3,93	6,76	7,72	2,50	2,29
Трговина на велико и мало, оправка	18,62	19,78	14,18	10,41	22,33	25,14	20,55	12,82	22,89	25,05	18,65	14,63
Хотели и ресторани	2,11	2,36	1,68	2,87	2,08	2,38	1,67	3,00	1,94	2,19	1,37	2,19
Саобраћај, складиштење и везе	12,38	14,59	7,84	8,17	11,18	12,81	8,18	8,11	12,03	13,83	7,58	9,14
Акт. у вези са некретнин., изнајмљивање	3,40	3,62	1,11	0,33	3,50	3,86	1,729	0,37	3,93	4,44	1,71	0,17
Здравствени и социјални рад	0,24	0,27	0,26	-	0,20	0,21	0,35	0,17	0,22	0,23	0,25	-
Остале комуналне, друш. и личне услуге	0,16	0,16	0,00	-	0,17	0,17	0,001	-	0,18	0,19	0,02	-

Напомена: Процењени подаци за Косово и Метохију за 1998. годину. Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију за године 1999-2004.

Извор: Друштвени производ Републике Србије за одговарајуће године; Друштвени производ и народни доходак Србије за одговарајуће године; Републички завод за статистику.

У целом посматраном периоду (са изузетком 1998. год.) видљиво је постепено повећање учешћа ДП пољопривреде и рибарства у укупном ДП Општине, тако да је са 22,3% у 1994., учешће ове

делатности у ДП порасло на 32,2% у 2001. години. На нивоу Републике, Ц. Србије и Мачванског округа је, такође, дошло до повећања учешћа посматраног показатеља, што је последица стагнације других привредних делатности у периоду економске изолације и потоње закаснеле транзиције.

Изразито ниско учешће у стварању друштвеног производа Општине (свега око 2 – 3%) има угоститељство и туризам, које је једна од перспективнијих грана у будућем развоју тог подручја. И поред постојања изузетних предуслова за развој туризма, као што су река Дрина, Дринско језеро и Радаљска бања, његово учешће у стварању друштвеног производа Општине је незнатно изнад, или на истом нивоу као у Републици Србији, Централној Србији и Мачванском округу

Шумарство нема значајнијег утицаја на образовање друштвеног производа Општине, са изузетком 2000. године када је учешће ове делатности износило 7,7%, иако шуме заузимају око 52% укупног подручја Општине. На осталим посматраним подручјима шумарство, такође, нема већи утицај на формирање друштвеног производа

Приметно је и изразито варирање учешћа трговине у друштвеном производу Општине, слично као и на целом подручју Републике, Централне Србије и Мачванског округа

Са променом класификације делатности, 2002. године, као посебна делатност исказује се производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом. Учешће ове делатности у образовању друштвеног производа Општине износи 19,3% у 2002., 21,5% у 2003. и 17,7% у 2004. Производња и снабдевање електричном енергијом, гасом и водом учествује у образовању друштвеног производа Републике, Централне Србије и Мачванског округа са око 6%.

У 2004. години на свим посматраним новоима највеће учешће у стварању друштвеног производа има прерађивачка индустрија.

Изразито је и варирање учешћа вађење руда и камена у друштвеном производу општине Мали Зворник, које је у 2002. износило 7,3%. години, у 2003. години није имало утицаја, а затим се повећало на 3,6% у 2004. години. То је веома ниско учешће, с обзиром на то да на подручју Општине постоје значајне количине камена, гранита, кречњака и мермера.

1.2. Инвестиције

Посматрајући период 1994–2004. године, може се констатовати да општину Мали Зворник карактерише готово забрињавајућа инвестициона активност. Ситуација је готово идентична и када је у питању Мачвански округ где су, такође, запажена веома мала улагања, која одсликавају и циклична кретања (Табела 6.).

Табела 6. Просторна дистрибуција укупно остварених инвестиција*, у хиљ. динара

Територија	Јединица мере	Године		
		1984	1994	2004
Република Србија	динар	455.139.000	1.680.632	152.929.464
	%	100,00	100,00	100,00
Централна Србија	динар	284.309.000	1.213.252	123.445.066
	%	62,47	72,19	80,72
Мачвански округ	динар	20.474.354	23.120	2.441.775
	%	4,50	1,38	1,60
Мали Зворник	динар	225.015	1.570	51.640
	%	0,05	0,09	0,03

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1984., 1994., 2004., РЗС, Београд, 1985., 1995., 2005.

1.2.1. Укупно остварене инвестиције

На нивоу општине Мали Зворник у 2004. години износиле су близу 52 милиона дин., што представља само 2,13% од остварених инвестиција на нивоу Мачванског округа, односно једва 0,04% од укупно остварених инвестиција на нивоу Централне Србије, или свега 0,03% од нивоа Републике Србије. Ово су, такође, најмања улагања у анализираном вишегодишњем периоду, која рефлектују релативно смањење од 0,02% у односу на 1984., тј. пад од 0,06% у односу на 1994. годину.

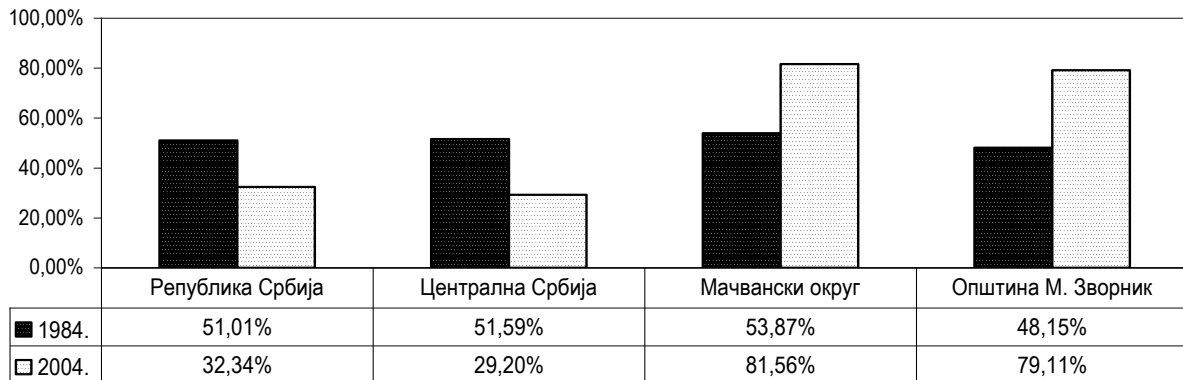
У периоду 1984-2004. године је дошло до битних промена у структури остварених инвестиција по привредним делатностима, не само на подручју општине Мали Зворник, већ и у Мачванском округу, Централној Србији и Републици укупно.

Међутим, током целог посматраног периода општина Мали Зворник је у свим делатностима имала безмало занемарљиви удео у укупно оствареним инвестицијама.

1.2.2. Индустрија и рударство

У анализираним годинама је дошло до видљивог повећања учешћа остварених инвестиција индустрије и рударства у укупним оствареним инвестицијама општине Мали Зворник, тј. са 48,15% у 1984. на 79,11% у 2004. години (односно за 30,96%). На нивоу Мачванског округа је, такође, дошло до повећања учешћа посматраног параметра, што је само потврда валоризовања предности које Регија има у овој области (неметали, ретке руде, налазиште лигнита и експлоатације, енергетски потенцијали). Са друге стране, учешће остварених инвестиција индустрије и рударства у укупно оствареним инвестицијама на нивоу Централне Србије и Републике у целини, бележи знатан пад као резултат свеукупних друштвено-економских и политичких кретања, која још вуку последице више годишње изолације, закаснеле транзиције и недовршене приватизације (Графикон 1.).

Графикон 1. Учешће индустрије и рударства у укупно оствареним инвестицијама*

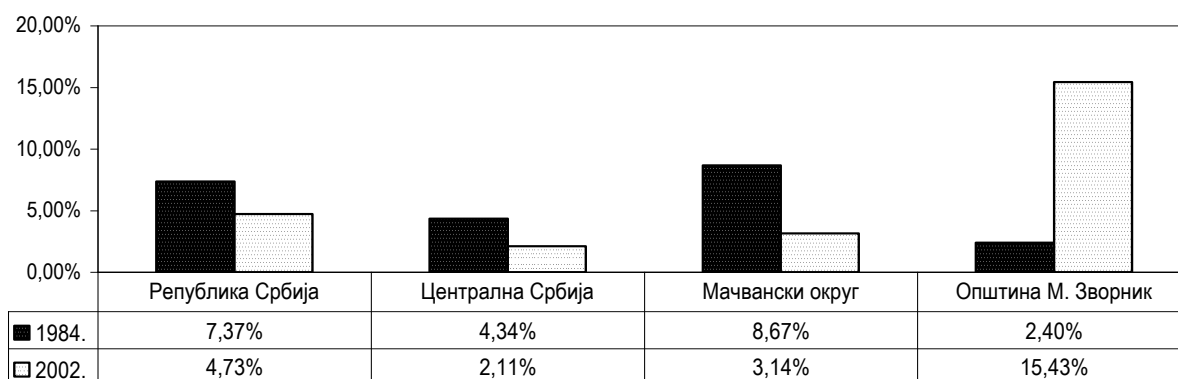
*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1984., 2004., РЗС, Београд, 1985., 2005.

1.2.3. Пољопривреда и рибарство

Иако је учешће остварених инвестиција пољопривреде и рибарства у укупно оствареним инвестицијама општине Мали Зворник износило свега 2,40% у 1984. години, учешће овог параметра у 2002. години износи 15,43% (раст од 13,03%), који је знатним делом резултат учешћа остварених инвестиција шумарства и водопривреде (новији статистички преглед посматра обједињене инвестиције у пољопривреду, рибарство, шумарство и водопривреду). Ако се посматрају нивои Мачванског округа, Централне Србије и Републике у целини, може се закључити да је дошло до смањења учешћа посматраног параметра на свим нивоима, што је последица фаворизовања других привредних грана, с једне стране и већег ослањања на утицај природног и људског фактора у одвијању процеса производње, с друге стране (Графикон 2.).

Графикон 2. Учешће пољопривреде и рибарства** у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

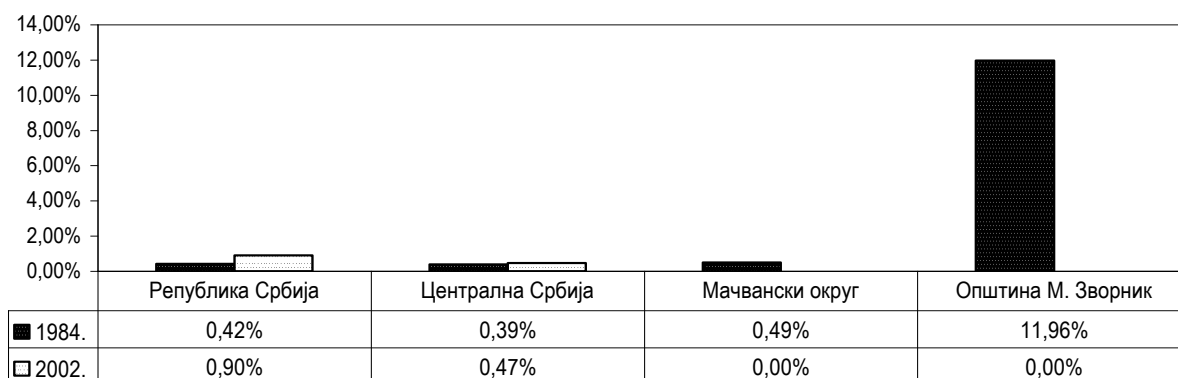
** Пољопривреда, рибарство, лов, шумарство и водопривреда (новији статистички преглед).

Извор: *Инвестиције Републике Србије, 1984., 2002., РЗС, Београд, 1985., 2003.*

1.2.4. Шумарство

И поред чињенице да је учешће остварених инвестиција шумарства у укупно оствареним инвестицијама општине Мали Зворник износило 11,96% у 1984. години, у наредним годинама готово да није било реализације инвестиционих пројеката у шумарству (Графикон 3.). У овом контексту, наводимо податак да у периоду 1994–2001. године није евидентирана инвестициона активност у шумарству, а од 2002. године реализоване инвестиције у ову област приписују се збирним улагањима у пољопривреду, лов и шумарство.

Графикон 3. Учешће шумарства у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

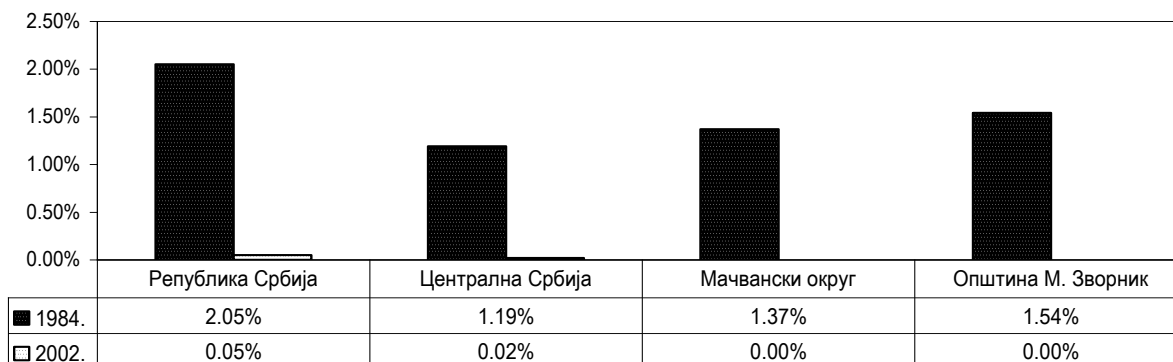
Извор: *Инвестиције Републике Србије, 1984., 2002., РЗС, Београд, 1985., 2003.*

За разлику од стања у Општини, на нивоу целе Републике и Централне Србије улагања у шумарство су константно присутна, али је учешће посматраног параметра веома скромно и оно за анализиране године не прелази 1%. Са друге стране, на нивоу Мачванског округа посматрани показатељ у 1984. години износи свега 0,49% с тим да у наредним годинама бележи опадајући тренд који се приближава нултом подеоку (за читав период 1994–2001. година). Од 2002. године надаље Мачвански округ бележи идентична кретања као и општина Мали Зворник.

1.2.5. Водопривреда

Чињенично стање упућује на констатацију да је учешће остварених инвестиција водопривреде у укупно оствареним инвестицијама Општине износило свега 1,54% у 1984. години, док је период 1994–2001. године протекао без улагања у ову значајну привредну делатност (од 2002. године остварене инвестиције у водопривреди приписују се збирним улагањима у пољопривреду, лов и шумарство), *Графикон 4.*

Графикон 4. Учешће водопривреде у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

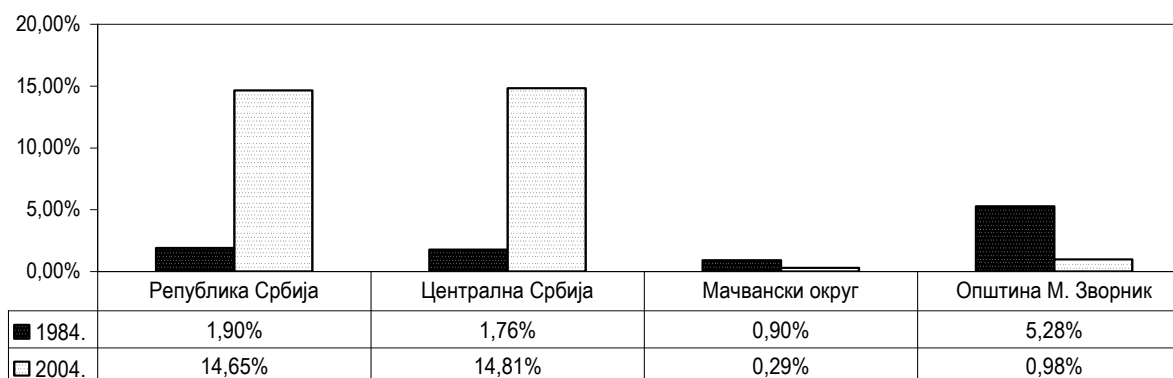
Извор: *Инвестиције Републике Србије, 1984., 2002., РЗС, Београд, 1985., 2003.*

На нивоу Мачванског округа учешће посматраног параметра исказује готово идентично стање као и на нивоу општине Мали Зворник, тј. пад са 1,37% у 1984. на 0,00% у 2002. години. Са друге стране, учешће остварених инвестиција водопривреде у укупно оствареним инвестицијама на нивоу Централне Србије, али и Републике у целини, такође је веома скромно, бележи осцилације по појединим анализираним годинама, с тим да је достигнути ниво у 2002. години и даље веома низак.

1.2.6. Грађевинарство

Учешће остварених инвестиција грађевинарства у укупно оствареним инвестицијама општине Мали Зворник у 2004. год. је смањено у односу на 1984. год. за нешто више од 4%, с тим да упућује на закључак да је на нивоу Општине у овом погледу боље стање у поређењу са стањем у Мачванском округом (*Графикон 5.*). Учешће посматраног показатеља у 2004. год. је знатно повећано у односу на 1984. год. у Ц. Србији за преко 13% а у Р. Србији близу 13%.

Графикон 5. Учешће грађевинарства у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

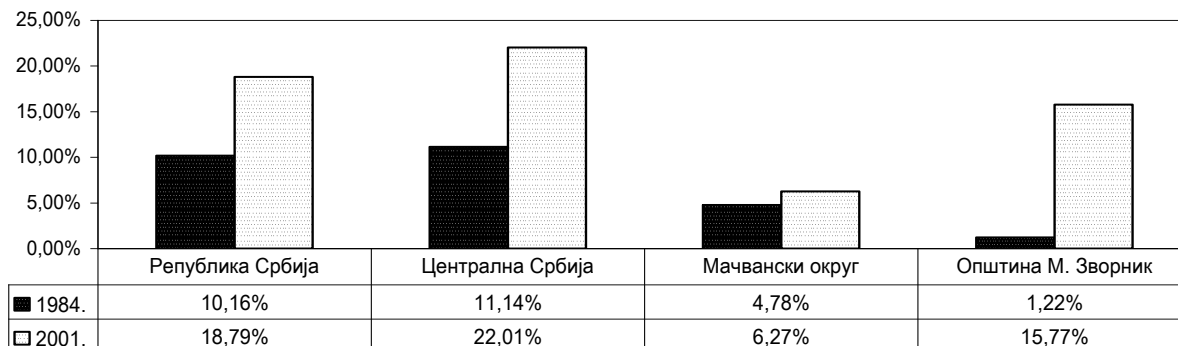
Извор: *Инвестиције Републике Србије, 1984., 2004., РЗС, Београд, 1985., 2005.*

1.2.7. Саобраћај и везе

У 2001. години приметан је раст учешћа остварених инвестиција саобраћаја и веза у укупно оствареним инвестицијама Општине за преко 14% у односу на 1984. год. (Графикон 6.). Знатно нижи проценат раста је забележен на нивоу Мачванског округа (за 1,49%), док је на нивоу Ц. Србије евидентиран пораст од 10,87%, а на нивоу Р. Србије такође пораст од 8,63%.

Графикон 6. Учешће саобраћаја и веза у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

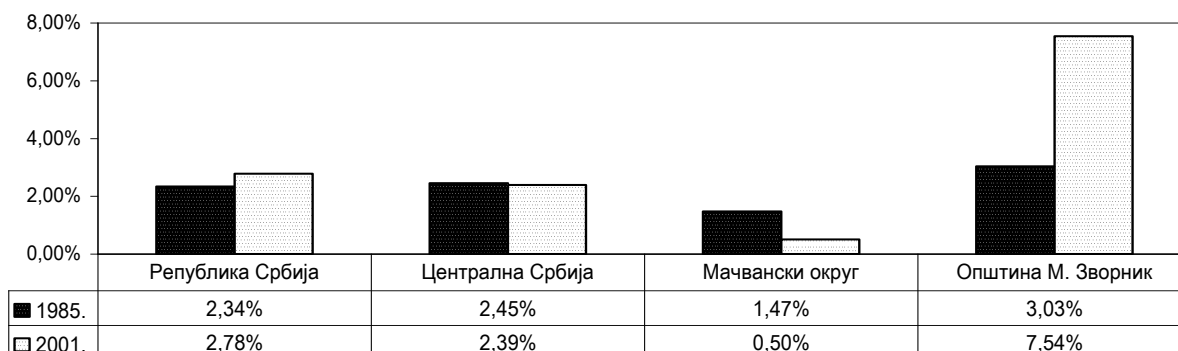
Извор: Инвестиције Републике Србије, 1984., 2001., РЗС, Београд, 1985., 2002.

Статистички подаци указују на чињеницу да у периоду 2002–2004. године на подручју општине Мали Зворник није било инвестирања у област саобраћаја и веза. Међутим, након периода који је статистички евидентиран започела је обнова саобраћајних инфраструктурних објеката, посебно у области путне привреде, која је у току и у оквиру које се интензивно ради на реконструкцији магистралних, регионалних и делимично локалних путева.

1.2.8. Трговина

Према званичним статистичким подацима трговинска делатност на територији Општине је током 2001. године забележила опоравак и развој. Другим речима, у 2001. години учешће остварених инвестиција трговине у укупно оствареним инвестицијама општине Мали Зворник је повећано за преко 4,5% у односу на 1985. годину. На нивоу Републике Србије посматрано учешће је такође повећано (са 2,34% у 1984. на 2,78% у 2001. години), док је на нивоу Централне Србије приметно незнатно смањење, а на нивоу Мачванског округа знатан пад (Графикон 7.).

Графикон 7. Учешће трговине у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1985., 2001., РЗС, Београд, 1986., 2002.

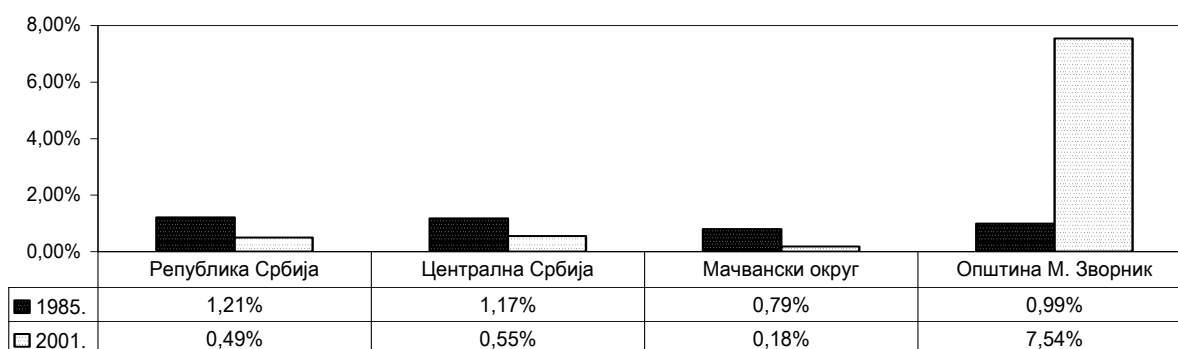
Период који је уследио (2002–2004. године) није имао инвестиционих активности у области трговине. Имајући у виду искуство других градских општина на територији Републике, може се очекивати у

скорој будућности улазак домаћих и страних великих трговинских ланаца и на територији општине Мали Зворник, па сходно томе треба припремити услове за очекивана нова улагања у овој области.

1.2.9. Угоститељство и туризам

У 2001. години учешће остварених инвестиција угоститељства и туризма у укупно оствареним инвестицијама општине Мали Зворник бележи пораст од око 6,5% у односу на 1985. годину (Графикон 8.). У исто време Мачвански округ, Централна Србија и Република у целини имају пад у наведеним инвестицијама, што се може тумачити као последица недостатка финансијских средстава за покретање нових послова у сфери угоститељства и туризма, с једне стране, или пак чињенице да је у добро познатим економским и политичким условима кроз које је прошла Србија у посматраном периоду инвестирање у делатности као што су угоститељство и туризам логично изостало. Наравно, не треба изгубити из вида ни процес приватизације који још није довршен, а који у знатној мери кочи даља улагања услед неразјашњених власничких односа.

Графикон 8. Учешће угоститељства и туризма у укупно оствареним инвестицијама*

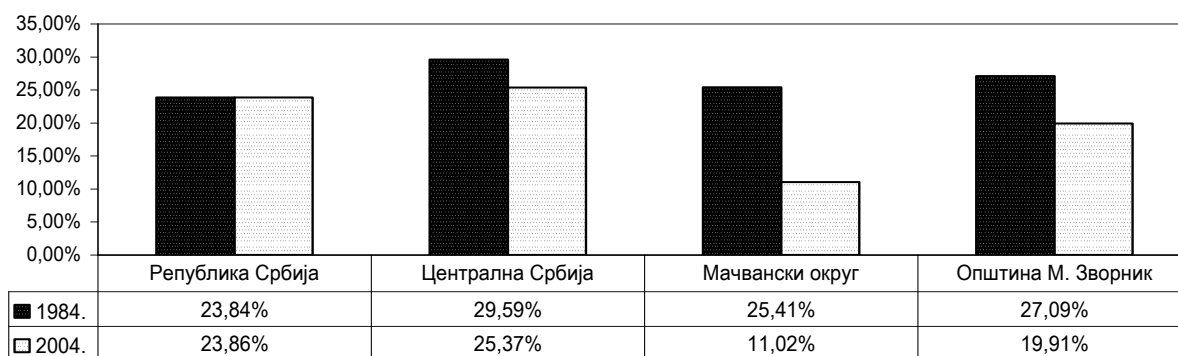
*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1985., 2001., РЗС, Београд, 1986., 2002.

1.2.10. Остале делатности

У 2004. години учешће остварених инвестиција осталих делатности у укупно оствареним инвестицијама општине Мали Зворник бележи смањење од 7,18% у односу на 1984. годину. Пад је евидентиран и на нивоу Мачванског округа (од 14,39%), као и на нивоу Централне Србије (од 4,22%). За разлику од претходно посматраних нивоа, Република Србија у анализираном периоду бележи незнатан раст инвестиција (за 0,02%), Графикон 9.

Графикон 9. Учешће осталих делатности** у укупно оствареним инвестицијама*

*Инвестиције у основна средства друштвеног сектора (који обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине) у текућим ценама.

** Финансијско посредовање; послови с некретнинама, изнајмљивање; државна управа и социјално осигурање; здравство и социјални рад; друге комуналне, друштвене и личне услуге.

Извор: Инвестиције Републике Србије, 1984., 2004., РЗС, Београд, 1985., 2005.

Објашњење за оваква кретања тешко је дати, с обзиром да се ради о разнородној групи делатности. Међутим, сигурно је да инвестициона неактивност ових делатности логично прати трендове кретања код привредних делатности који такође у већини случајева нису били на завидном нивоу.

1.3. Тржиште рада

1.3.1. Запосленост

У малозворничкој општини, број запослених у 2004. години био је мањи него, (на пример) у 2000. години за 11,4% (са 3122 на 2766 запослених лица). То је неповољније него у Мачванском округу, у коме је смањење било 3,4%.

У структури запослених, учешће запослених у предузећима, установама, задругама и другим организацијама, смањено је са 66,6% у 2001². години на 56,4% у 2004. Тај однос у Мачванском округу био је 76,9% према 71,1%; Централној Србији 82,2% према 77,5%, и Републици Србији (без КиМ) 81,7% према 77%. За толико је повећано учешће лица која самостално обављају делатност у укупном броју запослених. У општини Мали Зворник са 33,4% на 43,6%, Мачванском округу са 23,1% на 28,9%, Централној Србији са 17,8% на 22,5% и Р. Србији са 18,3% на 23%.

Учешће запослених у прерађивачкој индустрији се смањује на свим нивоима посматрања, али је оно у општини Мали Зворник било најинтензивније: смањено је са 23,2% из 2001., на 9,3% у 2004; у Округу са 29,2% на 20,1%, Централној Србији са 29,7% на 23,1% и Републици Србији са 30% на 23,6%. На свим нивоима се повећава учешће запослених у трговини, а у општини Мали Зворник, мерено према 2001., у 2004. повећано је учешће запослених у производњи електричне енергије, образовању, здравству и комуналним и другим услугама.

Број запослених на 1000 становника, као једна од релативних мера степена запослености, а и нивоа економске развијености, у Општини је смањен са 215 у 2000. на 200 у 2004. години. У Округу је остао непромењен у посматраним годинама (по 193 и у 2000. и у 2004). У 2004. години, од 161 општина у Републици (без КиМ), општина Мали Зворник је по броју запослених на 1000 становника била на 88. месту.

1.3.2. Незапосленост

И поред извесног повећања броја запослених у 2004. години, како у Општини, тако и Округу, Централном делу Републике и у Републици, карактеристичан је стални пораст броја незапослених лица. У општини Мали Зворник у 2000. години било је 1175 незапослених лица, да би их у 2004. било 2405 или за 104,7% више. Тај пораст у Мачванском округу био је 44,7%, у Централној Србији 35,2% и Републици Србији 36%. У 2004. на једног незапосленог било је свега 1,15 запослених лица.

У структури незапослених смањује се учешће оних лица која први пут траже посао: са 62% у 2000. на 35,8% у 2004. Ово се може окарактерисати као позитиван ток. Међутим, то значи и да се учешће лица која су већ била запослена, али су у међувремену остала без посла, повећава, што је веома неповољно. Ово је последица процеса транзиције у коме су и у овој Општини предузећа у друштвеној својини претрпела радикалне промене у погледу трансформације: својинске, организационе, структурне, па све до случајева стечаја и ликвидације. У тој групи назапослених лица налази се извесна резерва способне радне снаге која би могла да се врати породичном газдинству на селу, да унапређује и развија газдинство опредељујући се за онај вид производње од кога може имати највише користи. То су, пре свега, сточарство и воћарство, за које на овом

---

² Овде је као базна узета 2001., а не 2000. година, јер је од 2001. почета примена нове класификације делатности, која се разликује од претходне, па подаци о структури запослених нису упоредиви.

подручју постоје добри природни услови, као и за подизање мањих прерађивачких капацитета заснованих на сировинама примарне (биљне и сточарске) пољопривредне производње. Локална средина, такође, испуњава све захтеве за заснивање органске производње у пољопривреди, па би то могао бити правац усмерења за одржени број газдинстава.

У Општини се у укупном броју незапослених смањује и *учешће лица која немају квалификацију* (са 35% у 2000. на 26,2% у 2004.). То значи да се повећава број незапосленог квалификованог становништва, што оцењујемо неповољном чињеницом. Смањује се, међутим, учешће женске радне снаге међу незапосленим и то са 58,4% на 44,5%, што треба позитивно оценити.

У општини Мали Зворник, *број незапослених на 1000 становника* био је у сталном порасту: са 81 лице у 2000. порастао је на 173 лица или за 113,6% у 2004. Иста је тенденција и на осталим нивоима посматрања, с тим што је тај раст био значајно успоренији: у Мачванском округу за 50%, Централној Србији за 42% и Републици Србији за 38,3%.

1.4. Извоз – увоз

Основне карактеристике спољнотрговинске размене у Општини Мали Зворник у ранијем периоду су биле такве да се око 50% производног програма «Равнаје» извозило у Републику Српску. И у садашњим условима пословања највећи део производње камена и гранита се, такође, извози у Републику Српску.

Што се увоза тиче који се, углавном, односи на набавку потребне опреме (млинови и дробилице), он се најчешће обавља из Аустрије и Италије. У дрвно прерађивачкој индустрији најчешћи пласман резане грађе и полуфабриката је и даље на тржишту Италије и Словеније, мада се у ранијем периоду скоро целокупна производња резане грађе букве извозила у Египат, Италију и Израел.

Имајући са једне стране, у виду спољнотрговинску активност у Општини Мали Зворник, која се углавном односи на потребе увоза опреме за производњу и прераду камена и дрвнопрерађивачку индустрију и извоз полуфиналних производа из обе гране, и са друге стране упоредне податке спољнотрговинске размене на нивоу Србије укупно и на нивоу округа и општина, уочава се веома мало учешће општине Мали Зворник у укупним резултатима. Али, исто тако, интересантно је да и поред малог обима те размене, вредност оствареног извоза је већа од истовремено оствареног увоза, што није карактеристика резултата на вишим нивоима (Табела 7.).

Табела 7. Динамика спољнотрговинског робног промета у 2005. години (у 000 US \$)

Подручје	Извоз		Увоз		Салдо		Извоз/Увоз - у %	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Република Србија	3523362	4553378	1075324 4	1057571 0	- 7229882	- 6022323	32.8	43.0
Централна Србија	2259930	3087799	7349180	7501842	- 5089250	- 4414043	30.8	41.2
Мачвански округ	54276	71110	155813	152482	-101536	-81372	34.8	46.6
Мали Зворник	1430	1375	583	595	844	780	245	231

Извор: Саопштење РЗС, број 034, 2006.

Наиме, вредност оствареног извоза Општине Мали Зворник у 2005. години учествовала је са само 1,9% у резултатима мачванског округа, а при том је учешће Мачванског округа у оствареном извозу у односу на Републику Србију износило 1,5%. Истовремено, учешће оствареног увоза Општине Мали Зворник у Мачванском округу у 2005. години износило је 0,3%, а Мачванског округа у Републици Србији 1,4%.

Оцена садашњег стања не буди наду да ће Србија у скорије време поправити конкуретску позицију привреде и у већој мери, него што је то сада случај, појачати извозне активности. Да би се то

остварило, поред бржег и промишљенијег технолошког и тржишног реструктурирања постојећих индустријских капацитета, неопходно је обезбедити и већи прилив страних директних инвестиција, које ће са собом повући и нову технологију, нови производ, али и већи тржишни простор.

Све већа оријентација у основним производним делатностима - индустрији грађевинског материјала, дрвнопрерађивачкој индустрији и аграрној привреди - ка прављењу финалних производних програма, створила би и веће могућности за побољшање спољнотрговинских резултата и активније учешће подручја општине Мали Зворник у укупној привредној активности Србије.

2. Анализа стања по појединим делатностима

2.1. Индустријска предузећа и мала привреда

У формираној привредној структури преовлађује индустрија која остварује 71% друштвеног производа и то: снабдевање електричном енергијом, водом и гасом - 17,7%; шумарство и водопривреда - 20%; вађење руде и камена - 35%; и прерађивачка индустрија - 29,8%. Од осталих делатности, трговина је заступљена са 14,6 %, пољопривреда и лов са 20%, саобраћај и везе са 9,1%, грађевинарство са 2,3%, туризам и угоститељство са 2,2% и остало са 0,8%.

Започета приватизација привреде Малог Зворника није завршена и није донела очекиване позитивне резултате, већ је напротив утицала да се погорша пословање многих фирми и да се неке од њих чак и угасе. Примера ради, осим искуства „Гучева“ имамо још неколико случајева раније успешних пословних фирми које су, или делимично приватизоване и не раде, или уопште не раде. У групи тих предузећа су „Графика“, „Металац“ и „Грађевинар“.

Једна од основних делатности у Општини је експлоатација креча и камена и у оквиру ње послује још једино друштвено предузеће „Равнаја“ и приватна предузећа „Мермери Радић“ и „Станковић Гранит“. Иако је испољена тражња за овим производним асортиманом, активност у оба својинска облика пословања се оцењује као слаба и основни разлог томе јесте неадекватна пратећа инфраструктура (путеви, железница, струјна постројења).

Индустрија грађевинског материјала ДП „Равнаја“ (предузеће је основано 1957. године, запошљава 350 људи, са просечним личним доходком од око 20.000 динара). Основна делатност предузећа је експлоатација кречњака и производња креча у оквиру индустријске групације производња грађевинског материјала. Производни програм чине све фракције креча и камена (од прашине до шљунка разне гранулације). Око 30% производње камена иде за производњу креча, а остали део за путоградњу и железницу. Процес производње је континуиран. Инсталисани капацитети за производњу креча су 60 хиљада тона годишње, а могуће је произвести и 70 хиљада. Капацитети за производњу камена износе 300.000 m² камених површина годишње и 1500 комада ситне гранитне коцке и осталих производа од гранита. Капацитети у фабрици креча се користе са 95%, а у каменолому са 50%. Осим потребне нове кречне пећи, опрема иако релативно модерна, због сталне експлоатације, захтева улагања у нове радне машине – утовариваче, багаре, булдожере и самоходне бушилице. ДП „Равнаја“ по капацитету спада у веће кречане у Србији, али има и озбиљну конкуренцију као што је „Јелен До“, који је двоструко већи али успева да послује са мањим трошковима што се одражава на много повољније цене. Осим тога, конкурентима се сматрају и „Ђелије“ код Лајковца; „Кучево“ у Источној Србији, као и појава мањих каменолома који су ефикаснији у раду. Општина располаже са великим природним потенцијалом за основне сировине, а основни енергенти су гас и нафта. Увек су актуелни проблеми око набавке нафте. Због сталног раста њене цене на светском тржишту и замрзнутих цена грађевинског материјала, фабрика креча је често пословала на граници рентабилитета. У трошковима производње значајно учешће има гас.

Производни програм Равнаје“ користе предузећа за путеве (креч), грађевинске фирме (креч) и хемијска индустрија у процесу производње у „YU Still“ - Сартид за одсумпоравање; „Глиница“ – Бинач; „Вискоза“ – Лозница; „ЖТП“ Београд.

Експлоатацијом креча и камена се у новије време баве и приватна правна лица, као што су **СЗП „Мермери Радић“** и **„Станковић Гранит“**.

Приватно предузеће **„Мермери-Радић“** је преузело један од постојећих погона, који је формиран још 1945. године и бавио се производњом и прерадом камена и мермера за потребе грађевинске производње. Највећи добављачи опреме су из Италије, Србије, Црне Горе и Македоније.

Један од значајнијих прерађивача камена је и приватно предузеће **„Станковић – Гранит“** из Радаља, основано 2002 године. Запошљава 15 радника са просечним личним приходом од 20.000 динара. Носећи производни програм је млевени еруптивац који се користи за ивичњаке и путарску калдрму. Основни корисници овог производног програма су грађевинска предузећа: „Београдпут“ - Београд; „Бачкапут“; „Интерградња“ - Београд; „Љига“. Сматра се да озбиљну конкуренцију представља производња млевеног камена из Љига. Иако тражња за овим производима постоји, произвођач оцењује да је активност слаба, јер непостоји адекватна пратећа инфраструктура – путеви, железница, довољно јака струјна постројења.

Друга основна привредна грана новозворничког краја је **дрвно-прерађивачка индустрија**, у којој је до недавно функционисао и друштвени и приватни сектор. **ДП „Гучево“** је било једно од најуспешнијих предузећа у овој области, са широким палетом производа, да би 1990. године било угашено, као и многи други привредни субјекти. Касније је пословало као ДИП „Ново Гучево“, са производњом резане грађе тврдих личћара, паркета, брикета и прерадом обловина. Међутим, слаба искоришћеност, иначе, застарелих капацитета и недовољна допрема трупаца отежавали су текуће пословање. У садашњем статусу, систем „Гучево“ је приватизован и тренутно не ради.

У истој делатности послују у три приватна предузећа: **ЗПС „Санд“**; **„Канимпекс“** и **„Победа“** која се баве прерадом и производњом дрвних елемената. Из аспекта тражње, имају добро формирану позицију, и на домаћем и на иностраном тржишту. Њихов заједнички циљ чини усавшавање производног асортимана и финализација производа.

Производи од дрвета, посебно тврдих лишћара, имају велику тражњу на светском тржишту, пре свега, због строги еколошких услова који се постављају за потрошна добра.

ЗПС „САНД“ се бави прерадом дрвних елемената,. Запошљава 25 људи, са просечним нето приманима од око 10.000 динара. Главни добављач су „Србијашуме“, што се тиче сировина, а највећи купци њихових производа јесу СГЗ „Трифунковић“ из Чачка, који су произвођачи намештаја, а затим и неки произвођачи из Хрватске и Италије. Иако добро раде, имају тржиште, задовољни су својим пословањем и прате конкуренцију, сматрају да највећа конкуренција долази од „Канимпекс“-а и „Победе“ из Малог Зворника. Остварујући извоз дрвне грађе у вредности од око 100.000 евра, због сигурније наплате више су оријентисани на домаће тржиште. По питању услова пословања, сматрају да су кредити за извознике неповољни. Чак и ако се уђе у прву групу добијања кредита, према резултатима пословања, односно вредности оствареног промета, домаћа администрације у току добијање потребних кредита толико успори процес да се изгуби сваки смисао за узимање кредита од банке. Условљен кретањем укупне тражње за производима резане , обрт сировина је успоренији него раније, те уместо ранијих месец дана продужен је на три месеца. Сировинска база се процењује на наредних 50 година, а тежња овог произвођача је да усавшава своју производњу ка финалним производима, ламинатима и осталим врстама дрвених подова.

Предузеће **„Канимпекс“** из Малог Зворника је радна јединица истоимене приватне фирме из Београда. Основано 1989 године, има 30 запослених са просечним нето приманима од 15.500 динара. Ова фирма се бави производњом и прерадом дрвета. Главни добављач је „Србијашуме“, а домаћи партнери су произвођач намештаја Трифунковић“ из Чачка, а од страних партнера -

„Олимпија“ и „Копар“ из Словеније и „Искра“ из Трста, Италија. За домаће и страно тржиште је намењен полупроизвод, али постоје тешкоће око наплате испорука. То се одражава и на спорији обрт сировина, који се продужио чак на три месеца. Тражња је, генерално посматрано, слаба и промет је веома скроман. Таква ситуација, за сада не наводи на даље планове улагања и проширења капацитета. Дневна производња износи 20 m³ резане грађе, а укупни капацитети омогућавају 30-35 m³. Опрема је савремена, а сушаре компјутеризоване.

На место затвореног ДП „Графика“, које је основано 1975. године и бавило се пружањем штампарских услуга, отворена је приватна Штампарија „Новаковић“ са седиштем у Малом Зворнику, која се бави графичком делатношћу и пружа услуге СО „Равнаји“ и ХЕ „Зворник“ у оквиру њихових потреба. Главни добављач ове штампарије је „Графо Нин“ из Београда.

У оквиру **трговине, угоститељства и других услужних делатности**, једино предузеће које је успешно обавило приватизацију је ТП „Напредак“, са 90 запослених и просечним личним дохотком од 20.000 динара. Са 19 продајних објеката и 7500 артикала, оно је носилац снабдевања становништва Општине Мали Зворник основним животним намирницама и робом широке потрошње. Мада је релативно задовољно својим пословањем, признаје конкурентност приватног сектора, пре свега, у погледу могућности брже организације, прилагођавања променама на тржишту, што неминовно умањује трошкове пословања. Али приватни сектор нема избор робе који може да обезбеди велика трговинска кућа. У продајним објектима трговинске фирме „Напредак“, осим готовинске наплате, омогућено је и плаћање чековима, картицама и платном картицом саме куће, која омогућава одложено плаћање и до 60 дана. Највећи добављачи ове фирме су „Henkel-Megima“ из Крушевца и „Вир“ из Лознице. Купци су грађани са обе стране реке Дрине. О својим даљим плановима, у смислу проширења обима пословања и побољшања конкурентности, носиоци организације пословања у овој фирми сматрају да оријентација треба да буде дугорочна и покривена извозом. Због тога траже стратешке партнере са којима би остварили своје циљеве. Но без обзира на све позитивне особине овог предузећа, они оцењују да је приватни сектор конкурентнији, јер успева да се брже организује и прилагоди променама на тржишту, а то неминовно утиче и на мање трошкове.

У том контексту, издвајамо и једну приватну радњу, **СТЗР „Жарковић“** из Радаља. Ова радња је основана 1990. године и бави се трговином и производњом хлеба и пецива. Сировине, пре свега брашно набављају из Станковић млина из Богатића, затим из млинова из Батајнице, Новог Сада, млина „Ђорђић“ из Глушца. Сточна храна се, пак, набавља из ветеринарског завода Земун и Танпром-а из Ступца. Остала мешовита роба се набавља из Миропромета у Лозници, а средства за хемијску заштиту биља из „БВ Комерц“-а - Нови сад. Својим хлебом и пецивом ова радња снабдева остале трговинске радњу у Малом Зворнику, а мештане и осталом мешовитом робом. Међутим, с обзиром на локацију, овај предузетник има веће проблеме везане са основним чиниоцима инфраструктуре, што се испољава кроз лоше водоснабдевање, лоше путеве и недовољан струјни и напонски капацитет, с посебно јаким негативним утицајем на производњу пецива. Осим тога, по оцени овог малог привредника, присутна је нелојална конкуренција, која битно утиче не само на његово пословање, већ и на пословање осталих предузетника из те и осталих бранши.

Интерес за отварањем приватних радњи у Малом Зворнику је почетком 1990-године био велики, да би касније изгубио на интезитету, а велики број радњи остао је да послује на ивици егзистенције. У овој области постоје одређени проблеми који отежавају рад **малој привреди**.

Крајем 2005. године отворена је **Канцеларија удружења приватних предузетника**, која је уствари заменила раније постојећу Задругу. Ранија активност није била на завидном нивоу, јер је циљ састајања постојећих предузетника био дружење и пасивно очекивање добијања помоћи без повраћаја, а не и сазнавање нових услова и могућности пословања. Пререгистрација и формирање нових органа управљања новоосноване Канцеларије су још у току, али и даље стоји чињеница да је чланство лоше информисано, како по питању постојећих услова пословања тако и у погледу

Акциони план за развој општине Мали Зворник

избора посла и отварања адекватних радњи, дажбина које их чекају, потребне папиролошке процедуре и уопштег сагледавања могућности пласмана појединих роба на тржишту.

За сада је регистровано 277 радњи, од тога 68 трговинских радњи, 46 - угоститељских, 90 - занатских, услужних - 15 и аутопревозничких - 54 (Табела 8.).

Табела 8. Број регистрованих радњи у општини Мали Зворник, по врстама делатности, у 2006. год.

Занатске делатности -укупно	90	Трговинске делатности - укупно	68
Занатско-трговинска	14	Прехрана	45
Кројачка	1	Текстил	5
Браварска	1	Ауто-делови	1
Аутомеханичарска	8	Гвожђара	1
Фотографска	2	Гума	1
Стаклорезачка	1	Обућа	2
Грађевинска	9	Поклон шоп	2
Столарска	3	Апотека	1
Фризерска	12	Ветеринарске радње	1
Гајење цвећа и прикупљање шумских плодова	2	Трговинско-занатске	9
Домаћа радиност	1	Угоститељство - укупно	46
Пекарство	7	Ресторани	12
Тапетарство	1	Посластичарнице	1
Производња резане грађе и прерада дрвета	3	Кафићи	17
Обликовање камена и каменорезачка делатност	3	Угоститељско-занатске радње	4
Лимарија	1	Угоститељско-трговинске радње	12
Електро	2	Услужна делатност –Агенције - Укупно	15
Остале делатности	19	Стоматолошке ординације	3
Аутопревозничка делатност - укупно	54	Књиговодствене услуге	5
		Геодетске услуге	2
Таксисти	9	Забавне игре	1
Аутопревозници	35	Пројектовање	1
Превозничко-трговинска	4	Рекреација	1
Превозничко-занатска	5	Остале услуге	2

Извор: Подаци Канцеларије удружења приватних предузетника, Мали Зворник, 2006.

Један од важнијих проблема у пословању малих привредника је Одлука о висини накнаде за градско грађевинско земљиште, коју предузетници сматрају неодговарајућом и неприхватљивом. Предузетници су у више наврата покушавали да измене постојећи ценовник тако што би се он равнао и према делатностима, да се код оних који имају више објеката раздвоји пословни простор од помоћних објеката, производних хала, путне инфраструктуре, зелених површина и сличног. Осим цене закупа земљишта или објеката, предузетници који се баве неком мањом производњом, или занатством имају проблема са обртним средствима за набавку репроматеријала за израду својих производа, као и са обезбеђењем основних средстава за евентуално проширење делатности. Нерадо се одлучују за подизање кредита, било од Фонда за развој, или других институција, јер се прибојавају да евентуално добијене кредите неће моћи вратити, првенствено, због несигурног тржишта, а и осталих текућих проблема.

2.2. Пољопривреда, рибарство, лов и шумарство

2.2.1. Пољопривредне површине и производња

На пољопривредне површине, отпада око 7,8 хиљада хектара земљишта (42,4% укупне територије), а од тога нешто изнад половине чине оранице и баште, око 8% - воћњаке, око 27% - пашњаке и око 12% - ливаде. Пољопривреду карактерише екстензивана производња и уситњени

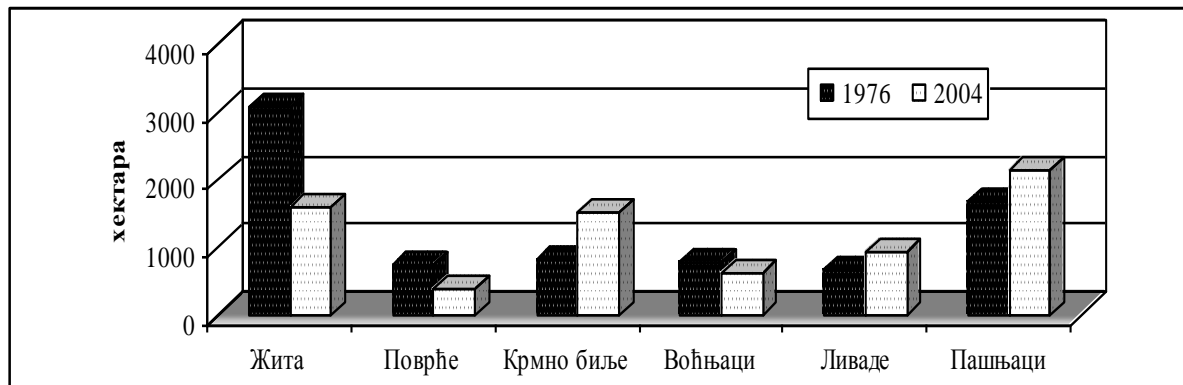

Акциони план за развој општине Мали Зворник

поседи. Општа карактеристика да су пољопривредни произвођачи недовољно организовани, која важи за целу Републику, присутна је и у овој општини.

Иза релативне стабилности укупних пољопривредних површина Општине налазе се нешто значајније промене начина коришћења по наменама (Графикон 10.).

Графикон 10. Промене намена пољопривредних површина у општини Мали Зворник, 1976-2004. год.

Извор: РЗС, 2006.

Промене структуре коришћења пољопривредних површина, у правцу повећања производње сточног крмног биља и површина под ливадама и пашњацима а на терет екстензивне производње жита ниских приноса, биле су у општини Мали Зворник посебно динамичне од друге половине 1990-тих година. За брдско подручје малозворничке општине, у којој сточарство има перспективу, оваква кретања се могу окарактерисати као позитивна. Смањење површина под поврћем и воћем, свакако, није добра тенденција. На том плану се морају предузети одговарајуће мере подршке, јер се ради о гранама пољопривредне производње које, поред сточарства, могу да буду водеће у развоју пољопривреде Општине.

У структури засејаних површина 2004. године **доминирају жита** која заузимају близу 40% ограничених површина, следи крмно биље са 36,6% и поврће са учешћем од 9,6% (Табела 9.).

Табела 9. Производња важнијих ратарских и повртарских култура у општини М. Зворник, 2004. год.

Усев	Површина		Принос	
	засејана	пожњевена	укупно	у кг по ха
Пшеница	54	54	147	2.722
Раж	12	12	36	3.000
Јечам	10	10	24	2.400
Овас	33	33	66	2.000
Кукуруз	1.473	1.473	6.934	4.707
Дуван	2	2	4	2.000
Кромпир	185	185	1.628	8.800
Црни лук	13	13	60	4.615
Пасуљ	19	19	21	1.105
Грашак	7	7	8	1.143
Краставци	12	12	31	2.818
Купус	16	16	94	6.267
Парадајз	18	18	70	3.889
Паприка	17	17	50	2.941
Диње-Лубенице	2	2	8	4.000
Детелина	*	297	966	3.253
Луцерка	*	263	1.095	4.163

Извор: Мачвански округ у бројкама, РС РЗС, Одељење статистике у Шапцу, 2006.

На 93,1% засејаних површина под **житима** налази се кукуруз. Остала жита се сеју на готово симболичним површинама. У **повртарској производњи**, која се 2004. године одвијала на 398

хектара, највећим делом је био заступљен кромпир (46,7%). Учешће осталих повртарских култура (пасуљ, купус, црни лук, грашак, паприка, парадајз, краставци...) било је далеко ниже и није прелазило 5% укупних површина.

Производња **крмног биља** у 2004. години одвијала се на 1505 ха а у структури ове производње највише су биле заступљене мешавине трава (61,7%), затим детелина (19,7%) и луцерка (17,5%). У структури пољопривредних површина **ливаде** учествују са значајних 12,1% а **пашњаци** са 27,4%. Ливадарска производња, интензивирана је нарочито 2000-2004. године. У овом периоду забележено је повећање површина под ливадама за 22,6% и повећање површина под пашњацима за 24,5%. Улажу се и приметни напори за повећањем производње и приноса крмног биља, такође, на значајним површинама (19,2% пољопривредних површина). Све наведено упућује на закључак да развојни потенцијал укупне пољопривреде Општине треба тражити у сточарству.

Засади воћа захватају 8% пољопривредних, односно 11,1% обрадивих површина Општине. У структури воћарске производње Општине издвајају се као перспективне: *шљиве, јабуке, крушке и јагодичасто воће*. У производњи трешања, вишања, кајсија и дуња остварују се приноси изнад просека Централне Србије и Републике у целини. Повољни природни и тржишни услови постоје и за производњу и пласман ораха, лешника, боровнице, рибизле, аутохтоних сорти јабука, крушака и трешања, као и за сакупљање, прераду и пласман шумског воћа (јагода, купина, малина, шипурак, боровница).

О потенцијалима у **сточарској производњи** на синтетички начин говоре релације броја стоке према земљишту у поређењу са суседним општинама и Централном Србијом (Табела 10.).

Табела 10. Просечне релације броја стоке према земљишту, 2004. године

Спецификација	Мали Зворник	Мачвански округ	Централна Србија	Република Србија
Говеда на 100 ха обрадиве површине	23,1	42,8	33,3	25,4
Свиња на 100 ха ораничне површине	142,3	182,4	112,1	94,6
Оваца на 100 ха пољ. површине	98,6	64,4	41,6	30,8
Број условних грла*				
Укупно	2.871	140.886	1.263.026	1.659.858
на 100 ха обрадиве површине	50,4	69,1	48,5	39,0
на 100 ха пољопривредне површине	36,6	63,5	38,0	32,5

*обрачунато према коефицијентима: 1 крава или стеона јуница =1,0; остала говеда =0,5; крмача или супрасна назимица = 0,3; остале свиње 0,15; приплодне овце = 0,1; остале овце =0,05; живина =0,003. Број стоке – стање на дан 15.01.2005; пољопривредне и обрадиве површине из 2004. године.

Извор: Општински годишњак Србије, 2005, РЗС, Београд и обрачун аутора.

Исподпросечан број говеда на подручју које располаже значајним површинама под крмним биљем и високоприносним ливадама и пашњацима сведочи о неискоришћеним ресурсима у говедарству. Очигледно је да је овчарство најзаступљенија сточарска производња у Општини, те да су јој ситна газдинства са непољопривредним и мешовитим изворима прихода склонија него скупљој и захтевнијој говедарској производњи, за чији развој, такође, постоје одлични природни услови. Но, то не значи да не треба обезбедити подршку за формирање критичног броја тржишних говедарских фарми, способних за рентабилну и тржишно конкурентну производњу квалитетног јунећег меса и млека. То подразумева набавку расних приплоних грла, одговарајући смештај и режим исхране, добро организовану ветеринарску и пољопривредну саветодавну службу, затворене системе за мужу и складиштење млека који задовољавају санитарно-хигијенске стандарде, а изнад свега, повећање површине газдинства, ради подмирења потреба за кабастом сточном храном из сопствене производње.

Изнадпросечан број свиња на оскудним ораничним површинама је охрабрујући показатељ искоришћења кукуруза као доминантне ратарске производње, али и близине Мачве као великог произвођача и добављача зрнасте сточне хране.

Предност општине Мали Зворник у односу на Централну Србију, дакле лежи, пре свега, у релативно развијеној овчарској производњи. Пространи травњаци и вековна традиција сточарења пружају солидне могућности и за развој говедарства. Изнадпросечни број свиња по хектару обрадиве површине указује, такође, на могуће добре резултате у производњи товљеника, у складу с капацитетима и тражњом локалних и регионалних прерадних капацитета.

2.2.2. Пољопривредно становништво

На нивоу општине Мали Зворник, пољопривредно становништво учествује у укупном са 5,9%, што је далеко испод вредности овог показатеља за Мачвански округ (24,2%), Централну Србију (11,0%) и Републику Србију (10,9%). Релације су сличне и када се ради о учешћу активног пољопривредног у укупно активном становништву које обавља занимање. Овај показатељ на нивоу општине Мали Зворник износи 12,9% и далеко је нижи, пре свега, од одговарајуће вредности за Мачвански округ (41,6%), али и за Централну Србију (20,8%) и Републику у целини (20%). у Општини су 2002. године доминирала непољопривредна домаћинства (83,3%). На другом месту су била домаћинства без прихода (7,5%), затим мешовита (4,9%) и, на крају, домаћинства са чисто пољопривредним изворима прихода (4,3%).

Познато је да изградња и одржавање полиморфизма у руралној економији представља кључ њене стабилности и заштите од криза. Међутим, према евиденцији СО Мали Зворник, на територији Општине егзистира мали број развојно-оријентисаних мултифункционалних газдинстава. Нема ни развоја пратећих делатности у пољопривредним областима на руралној периферији, где за то постоје услови, нити предузетника чија би снага почивала у диверсификацији (тзв. систем сингуларитета) у околини руралног центра, осим ретких случајева чији број нипошто није задовољавајући.

2.2.3. Значај пољопривреде

Индустрија представља основну грану малозворничке привреде. Почетком 1990-тих година из ове делатности потицало је близу 40% националног дохотка Општине. Почетком 1990-тих година пољопривреда са рибарством учествовала је у формирању националног дохотка Општине са 16%, што је нешто изнад просека за Централну Србију, који је 1990. године износио 13%.

Деведесете године прошлог века довеле су до корекције структуре националног дохотка, у складу са кретањима у националној економији. У стварању националног дохотка 2004. године и даље натпросечно учествују индустријске делатности (35% у односу на 25% у Централној Србији). Другу позицију је заузео сектор пољопривреде и рибарства, са високих 24% (у односу на 15% у Централној Србији). Раст учешћа пољопривредног и осталих сектора више је резултат смањења пословне активности у индустрији и грађевинарству, него раста остварених прихода у овим делатностима.

Према подацима РЗС за 2004. годину, у општини Мали Зворник се готово целокупна пољопривредна површина налази у приватном власништву (96,6%), што је значајно више у односу на Србију, где се у власништву индивидуалних газдинстава налази 4/5 пољопривредних површина.

Предности, пре свега у природним условима, за развој пољопривреде у Општини нису оптимално искоришћени. Оскудица у квалитетном обрадивом земљишту, уситњен и распарчан земљишни посед, недовољна опремљеност газдинстава пољопривредном механизацијом, недостатак радне снаге са пуним радним временом на газдинству и третирање пољопривредне производње као секундарне активности газдинства, традиционално уситњена и нетржишно оријентисана пољопривредна производња, нефункционисање задруга и произвођачких асоцијација, непокривеност услугама стручне саветодавне службе и неразвијена инфраструктурна мрежа у селима представљају озбиљна ограничења за развој пољопривреде и руралне економије.

2.2.4. Рибарство

Рибарство је још једна од производњи већ заступљених у општини Мали Зворник, истина, са још увек скромним тржишним потенцијалом. Међутим, судећи по природним условима (Зворничко језеро, Радаљска река, Боринска и Велика Река), растућој тражњи на тржишту³ и инвестиционим опредељењима анкетираних домаћинстава⁴, постоје развојне шансе за кавезни узгој пастрмке и узгој шарана и њихов пласман у свежем или прерађеном облику⁵. Ове шансе може битно да повећа укључивање рибарства у туристичку понуду Зворничког језера и Радаљске бање.

2.2.5. Лов

На површини од 11.500 ха налази се уређени тип ловишта, а газдовање је поверено ловачком друштву „Мали Зворник“ и ЈП „Србијашуме“.

Ловиште има следеће објекте: 11 стабилних чека, 9 чека на дрвећу, 10 хранилишта за срне, 21 хранилишта за фазане, 13 солишта, 2 неуређена прихватишта за фазане, 1 хранилиште за дивље свиње, 1 ловачку кућу и 1 склониште за ловце.

Фармерско гајење ловне дивљачи је још један од атрактивних допунских производних програма у сектору сточарства малозворничке пољопривреде. Анкетом је обухваћено једно газдинство које поседује фазанерију. Имајући у виду пространа и богата ловишта и планове за унапређење ловног туризма у Општини, потребно је ближе дефинисање услова и локалитета за овај, неконвенционални вид пољопривредне производње.

2.2.6. Шумарство

Према површини коју обухвата (184 km²) Мали Зворник спада у мање општине. Шуме се простиру на 9.320 ха, или 50,7% територије, а према подацима Републичког завода за статистику Србије укупна обраста шумска површина је 9.612 ха или 52,2% (Табела 11).⁶ Ови подаци указују на чињеницу да је Мали Зворник значајно надмашио пошумљеност у Мачванском округу (23,0%) и Србији (26,7%). То је компаративна предност у стратегији, одрживог развоја пољопривреде и села Општине, имајући у виду вишеструки значај шума, које обезбеђују сировине за еколошке производе, имају непроцењиву улогу у економском напретку, биолошкој разноврсности, регулисању режима вода, одржавању регионалне климе, чистог ваздуха. Осим тога, шуме доносе добробит друштву кроз туризам, рекреацију, здравствене и културне услуге – стуб су одрживог развоја заједнице. Шуме на подручју Малог Зворника налазе се у друштвеном - 55,1% и у приватном сектору - 44,9%. Шумама у друштвеном сектору газдује ЈП „Србијашуме“ - Шумско газдинство „Борања“.

Табела 11. Укупна и шумска површина Малог Зворника и пошумљеност, 2003.

Спецификација	Површина, ха	Укупна обраста шумска површина, ха	Шумовитост, %
Република Србија	8.836.100	2.360.400	26,7
Мачвански округ	326.800	75.239	23,0
Мали Зворник	18.400	9.612	52,2

Извор: Републички завод за статистику, 2003. Према Попису шумског фонда из 1979.

³ У Србији се троши 2,1 килограма рибе годишње по становнику (у Европи 14,5 килограма), па и тако малу потрошњу не може да покрије домаћа производња. Према подацима ФАО, Србија је 2003. године извезла 312 тона рибе, у вредности 89 хиљада долара, а увезено је 40 хиљада тона рибе и прерађевина од рибе, у вредности 37 милиона долара.

⁴ Седам произвођача исказало је интересовање за проширење капацитета рибњака према спроведеној анкети у свих 12 насеља општине Мали Зворник, у периоду мај - јули, 2006. године. Интерни материјали ИЕП, Београд.

⁵ Један од инвестиционих пројеката добијених анкетом је сушара за рибу.

⁶ Подаци СО Мали Зворник и Завода за пољопривреду „Позница“ за 1988. и Републичког завода за статистику – попис шумског фонда из 1979

Листопадно дрвеће се простире на око 80% шумских површина, а доминирају букове шуме. Од осталих врста присутни су: храст китњак, цер, граб и багрем, а у долини Дрине топола и врба. Квалитет шума је подигнут на виши ниво пошумљавањем четинарима.

У друштвеном сектору преовладавају економске шуме - 84,6%. На 15,4% шумских површина налази се: шибљака - 6,2%, необраслог земљишта - 4,3%, заштитних шума - 2,9%, узурпација - 1,3% и изолованих парцела за заштиту - 0,7%.

2.3. Воде и хидроенергетски потенцијал

2.3.1. Површинске и подземне воде

Подручје општине Мали Зворник се одликује разгранатом хидрографском мрежом. На 1 km² површине долази 1,1 km воденог тока. То значи да ово подручје има укупно 205 km река на свега 184 km² површине што је изнад просека у Србији. Дакле, цео простор је испресецан водотоцима и извориштима који припадају "дринском сливу" што значи да окосницу хидрографије овог подручја чини река Дрина (Слика 1.).

Sl. 1. -Mreža stanica površinskih voda sliva reke Drine
Izvor: www.hidmet.sr.gov.yu

Дрина спада у ред хидролошки релативно добро изучених водотока у нашој земљи. Назив Дрина је према неким ауторима илирског порекла, док други аутори наводе да је постао од турске речи "дерин" што значи "дубоко". У Средњем веку је називана "Дринос" а у народу "Зеленика" или "Зеленка" због зелене боје воде. Примарни реципијент јој је река Сава чија је Дрина десна и највећа притока.

Дрина настаје у Динарским планинама спајањем црногорских река Таре и Пиве, код Шћепан поља, на надморској висини од 431 m, на граници Републике Српске и Црне Горе, а у Саву се улива близу Сремске Раче, на надморској висини од 75,4 m. Вертикална разлика је 355,6 m, уз пад од 1,03 ‰, што Дрину чини врло брзом реком. Својим доњим током река Дрина чини природну границу између Републике Српске и Србије.

Дрина има сливно подручје од око 19 570 km². Дужина речног тока, од Шћепан поља где Дрина настаје од Пиве и Таре до ушћа у Саву, износи 346 km, а у правој линији 175 km. Ширина речног тока варира од 100-200 m код Перућца и Зворника, до 15 m на месту звано Тијесно. Температура воде је од 8,7-16,3 °C. Боја речне воде је махом зелена и припада другој бонитетној класи.

Дрина је велика река, не само по дужини и површини сливног подручја, него и по количини воде. Слив Дрине годишње прима око 1050 mm падавина. Са надморском висином количина падавина се повећава. Дрина уноси годишње у Саву просечно 11,7 милијарди m³ воде, или 19 l/s са једног km². Са великим укупним падом, знатним количинама падавина у сливу, богатством воде и протицајем од 370 m³/s, располаже воденом снагом од око 2.800 MW на самој Дрини, односно близу 4.600 MW заједно са притокама. Према најновијим истраживањима, Дрина располаже потенцијалом од око 14

милијарди KWh, од чега је искоришћено само 40 %. Ово је огроман водени потенцијал за коришћење у другим привредним гранама (шумарству, индустрији, пољопривреди, рибарству, водоснабдевању, пловидби и др.).

Већи градови кроз које протиче у Србији су Бајина Башта, **Мали Зворник** и Лозница.

Са значајним електроенергетским и водопривредним потенцијалом, Дрина протиче кроз територију Општине Мали Зворник у дужини од 33 km (Слика 1). Дренира целокупно подручје и представља регионални ерозиони базис, којем гравитирају бројне њене притоке. Главни токови и њихове притоке су паралелни и теку од истока према западу, односно од истока према југозападу.

Кроз сами град Мали Зворник протичу следеће бујичне реке и потоци: Ђукановића поток, Бучевски поток и Моштаница. Орлов поток представља гранични водоток између лозничке и малозворничке општине. Веоча и Требешница имају ток дуг око 6 km.

Сви водотоци на подручју општине Мали Зворник су вредни водни ресурси, али се по значају ипак разликују (Табела 12.).

Табела 12. Карактеристике бујичних токова на територији општине Мали Зворник

Редни број	Назив бујичног слива	Површина слива (укупно, km ²)	Максимална количина воде (m ³ /s)
1.	Орлов поток	3,50	18,00
2.	Река Беоча	6,17	46,27
3.	Боринска река	55,00	79,83
4.	Река Требешница	5,00	31,18
5.	Радаљска река	52,00	125,22
6.	Река Моштаница	5,75	35,11
7.	Бучева река	4,50	26,00
8.	Дерендер поток	0,85	7,10
9.	Ђукановића поток	2,48	24,00
10.	Стрмоглав поток	0,25	4,00
11.	Пљештаничка река	4,67	37,00
12.	Матин поток	0,90	10,00
13.	Будишића поток	0,60	7,70
14.	Суви поток	0,36	4,50
15.	Прлужа поток	0,36	4,50
16.	Борањска река	44,00	72,00
17.	Чикарића поток	0,70	9,00
18.	Адамов поток	0,60	7,40
19.	Доњоиванички поток	0,75	9,50
20.	Подребељски поток	1,12	14,00
21.	Радиковац поток	0,75	9,50
22.	Велика река	26,34	89,60

Извор: Интерна документација СО Мали Зворник

Најзначајније реке као притоке Дрине су: Боринска река, Радаљска река, Борањска река и Велика река.

Боринска река се у Дрину улива непосредно испод села Доња Борина. Има површину слива од око **55,0 km²**, дужину главног тока од око **12 km** и максималну количину воде **79,83 m³/s**. Главни ток ове реке води средином села а корито реке је нерегулисано у целој дужини насеља, врло је уско и плитко, обрасло коровом, шибљем и дрвећем. Веће њене притоке су са десне стране Црквењак, Каменица, Букови поток, Бела река и Прљиншки поток, а са леве стране Рогуљски и Батвански поток.

Радаљска река настаје из Црног и Малог Радаља. Сливно подручје ове реке је површине од око **52 km²**. Дужина њеног тока је **15 km** и максимална количина воде **125,22 m³/s**. Корито Радаљске реке није регулисано, целом дужином је засуто наносним материјалом и местимично је сужено. У горњем току ове реке је изграђена мини брана (*Радаљско језеро*) за чије одржавање је задужена Хидроелектрана "Зворник". Веће њене притоке су: Дејановац, Равнаја, Острешница, Мала Кладница и Велика Кладница.

Борањска река има дужину тока **15 km** и сливно подручје од око **44,0 km²**. Извире изнад Кошутње стопе, на 940 m надморске висине. Као притока зворничке акумулације, у Дрину се улива непосредно испод села Будишић. Максимална количина бујичне воде је **72,0 m³/s**. Веће притоке ове реке су: Равна река и Равни поток (са десне стране) и Мала река са притокама Андрешевац и Бездан (са леве стране).

Велика река, као највећа притока која се улива у Зворничко језеро са његове десне стране, има дужину **10 km** и сливно подручје **26,34 km²**. Максимална количина воде је **89,60 m³/s**. Ова река има карактеристичну долину која не прелази ширину од 200 m, са изграђеним кућама и окућницама поред саме реке. Речно корито је доста плитко, обрасло дрвећем и шибљем што утиче на изливање чак и мањих вода.

Поред главних токова заступљен је и низ мањих.

Заједничка карактеристика свих токова је бујични карактер течења, као последица великих количина падавина, разуђеног типа рељефа и литолошке подлоге. Због великих разлика надморских висина на извориштима и на ушћима токова, у горњим деловима токови су дубоко усечени у стенске масе, тако да долиנסке стране имају велики пад (местимично и већи од 40 °). Због тога се одликују великом снагом и великом кинетичком енергијом.

Веће реке као што су Боринска и Борањска река имају блажи пад корита у свом доњем делу. Корито је плитко усечено у терен, а долиנסке стране су благог пада. Због тога ови токови имају карактер мирних, равничарских река.

У долинама већих река, као резултат флувијалне ерозије, формирани су алувијални наноси. Највећи алувијални наноси су формирани у долини реке Дрине, а наноси мањих димензија у долинама Радаљске, Боринске и Борањске реке. Поред алувијалних наноса, у долинама река, формиране су и речне терасе. Највеће речне терасе су формиране у долини Дрине, а на ушћу Боринске реке формиране су две речне терасе са просечним дебљинама од 5-8 m.

Квалитет воде реке Дрине као и њених притока је у границама II бонитетне класе. Такође треба нагласити да је без присуства отровних материја.

Веома значајна вештачка акумулација на самој Дрини је **Зворничко језеро** настало изградњом хидроелектране "Зворник" на најужем делу Дрине, на изласку из чувеног дринског кањона чији је улаз код Фоче.

Зворничко језеро се протеже од Малог Зворника до ушћа Велике реке при нормалном успору. На надморској висини је од 140 m. Дугачко је **25 km** и захвата површину од **13 km² (1300 ha)**. На најужем делу широко је **200 m**, а на најширем делу **2 km**. Запремина воде је 42 милиона m³. Језеро је надубље испод хотела "Видиковац", са стране Републике Српске (**28 m**), а просечна дубина му је **5-8 m**, у зависности од водостаја. Од Малог Зворника узводно прво село је Сакар. Стари ток Дрине на овом делу је у средини језера и протеже се према хотелу "Видиковац". Од карауле "Језеро" стари ток иде више левом страном и дубина језера у том делу је од 12-18 m, док је на десној страни 3-8 m. Узводно на десној обали је село Будишић. Старо корито иде средином језера а просечна дубина је 6-10 m. До села Амајића је језеро замуљено и доста плитко. Даље је село Читлук, а последње село на језеру је Велика река.

Језеро је приступачно са обе стране обале и уз саму обалу се протеже асфалтни пут, са десне стране Мали Зворник – Љубовија, а са леве стране Зворник – Сарајево. Наносима бујичних водотока и речица које се у њега уливају (Дрињача, Јошаница, Велика река, Борањска река) ова акумулација је од 1955. године, када је настала, до данас 50 % засута ерозионим наносима. Наноси су довели до стварања већих или мањих острва и полуострва (око којих је богатство рибе и дивљих патки), рукаваца, залива и канала.

Заштитни знак овог језера је риба сом јер поред своје бројности има примерака који теже и преко 100 kg. Такође, Зворничко језеро је врло погодно за наутичке спортове на тихим водама, камповање, риболов и купање.

Што се тиче подземних вода, на основу структурног типа порозности, хидрогеолошке функције и значаја стенских маса, у широј зони Малог Зворника се могу издвојити четири основна типа издани.

1. Збијени тип издани формиран у оквиру шљункова и пескова алувијалних и терасних наслага Дрине. Ниво издани зависи директно од режима реке. Правци кретања ових вода су усмерени према реци обзиром на постојање хидрауличке везе између површинског тока и изданских вода. У оквиру ове издани се формирају знатне количине квалитетних подземних вода које се могу користити, пре свега, за водоснабдевање, али и за друге потребе. У погледу квалитативних карактеристика, воде из алувијалних наслага, ако се изузму проблеми са бактериолошким загађењем, што је логично очекивати код оваквих издани, одговарају нормама и прописима за пијаће воде. С обзиром да се воде збијене издани у оквиру алувијалних наслага користе за водоснабдевање становништва у Малом Зворнику, оне се редовно контролишу. Подземне воде ове издани су маломинерализоване са вредношћу сувог остатка око 170 mg/l, температуре око 12 °C, хидрокарбонатно-калцијумског типа, са рН вредношћу око 7,5. Садржај органских материја, амонијака, гвожђа и мангана је испод граничних вредности које су прописане за пијаће воде.

2. Карстни тип издани формиран у оквиру тријаске серије кречњака, односно у кречњацима „зворничке серије“. Подземне воде карстне издани имају изузетан потенцијал у погледу вишенаменског коришћења (флаширање, водоснабдевање, спорско-рекреационе сврхе итд.). Правац кретања изданских вода је усмерен према Дрини, док су локални правци кретања изданских вода усмерени према мањим површинским токовима (пре свега Бучевском потоку). Квантитативне карактеристике подземних вода карстне издани, детаљније су испитиване само на изворима Влашке Њиве 1 и 2. Ови извори се иначе користе за водоснабдевање радничког насеља "Виле" у малом Зворнику, као и за потребе хидроелектране "Зворник". Воде су калцијумско-магнезијумско-хидрокарбонатног типа, укупне минерализације око 150 mg/l. рН вредност износи 7,7. Садржај тешких метала и органских материја је испод граница прописаних законским нормама за пијаће и флаширане воде. Досадашња испитивања микробиолошког састава подземних вода на изворима Влашке Њиве 1 и 2, показала су бактериолошку исправност.

3. Пукотински тип издани формиран у оквиру гранодиорита масива Борање. Овај масив има велико распрострањење, нарочито у зони села Радаљ, односно Радаљске бање. У овој издани се не формирају неке значајније резерве подземних вода. Зато се оне могу користити углавном за локално водоснабдевање становништва, с обзиром на повољан хемијски састав. Подземне воде ове издани припадају хидрокарбонатно-натријумско-калцијумском типу, са минерализацијом углавном испод 100 mg/l и рН вредношћу од 6,7-7,2. У гранодиоритима се у дубљим деловима терена формира пукотински тип издани са нивоом под притиском. Што се тиче физичко-хемијских карактеристика ових вода, мало су минерализоване, са минерализацијом која је углавном испод 200 mg/l и са рН вредношћу 9-9,5. Међу катјонима преовлађује натријум, а међу ањонима хидрокарбонатни. Воде припадају азотним алкалним хипотермалним. Карактеристичне микрокомпоненте су флуор и водоник-сулфид, а одликује се и повишеном рН вредношћу.

Може се констатовати, да треба наставити са хидрогеолошким истраживањима гранодиорита у којима је формиран пукотински тип издани са нивоом под притиском, будући да постоје предпоставке

да се из ове издани могу захватити веће количине воде, са температуром вишом од садашње за неколико степени.

4. Сложени тип издани формиран у оквиру дијабаз-ројне формације. Ова формација се пружа у смеру СЗ-ЈИ уз гранодиоритски масив Борање, од Радаља, преко врха Бобије до села Доња Трешњица. Издашност извора на делу дијабаз-ројне формације уз обод гранодиоритског масива Борање је мања од 0,1 l/s, док се у југозападном делу издашност извора креће до 5,0 l/s. Највеће издашности су измерене на изворима који се појављују између засеока Максимовићи и Петровићи, где су измерене издашности од 1,5-5,0 l/s (*Хидрогеолошка студија, Рударско геолошки факултет, 1990*).

Режим подземних вода ове издани је у директној зависности од режима падавина. Квалитет подземних вода, али оних које су узете као потенцијална изворишта за водоснабдевање становништва општине Мали Зворник, је такав да у погледу хемијског састава задовољавају потребне критеријуме и услове о употреби воде за пиће, док према бактериолошком саставу не задовољавају и потребно је предузети мере за њихово обавезно хлорисање пре употребе.

У Малом Зворнику **главни извори загађења** како површинских тако и подземних вода су производни погони и отпадне воде. Отпадне воде су по пореклу технолошке и санитарне (атмосферске и фекалне). Атмосферске воде настају као резултат атмосферских падавина и вода од прања дворишта и улица и у њима се могу наћи нитрати, сулфати, хлориди, честице чађи, чврсти органски и неоргански отпади, уља, нафта и низ других органских једињења. Ове воде инфилтрацијом и филтрацијом кроз земљиште доспевају у подземне воде и загађују их. Фекалне воде садрже око 60 % органских и 40 % минералних материја, патогене клице, средства за прање...

Отпадне воде из индустријских погона, зависно од технолошког процеса у коме настају, имају веома различити састав. Поред технолошких садрже и санитарне воде. Оне се преко локалних испуста канализације из погона одводе у реципијент -Дрину. Загађивање отпадних вода настаје и применом минералних ђубрива и пестицида који се употребљавају у пољопривредној производњи. Сточна ђубрива и фекалне воде доводе до повећања концентрације азота, фосфора, калијума, органских материја и патогених микроорганизама. Такође треба напоменути да су остали загађивачи површинских и подземних вода локалне депоније смећа које се налазе уз обале бујичних токова Дрине и утичу на механичко загађивање.

Ради остваривања и очувања квалитета површинских и подземних вода на подручју Малог Зворника неопходно је предузети одговарајуће превентивне и санационе мере против загађивања Дрине и њених притока.

2.3.2. Хидроенергетски потенцијал

Реке подручја Малог Зворника имају изузетно велики хидропотенцијал који није у довољној мери искоришћен. Поред Хидроелектране "Зворник", могуће је саградити више мањих хидроелектрана које би допринеле производњи далеко веће количине електричне енергије у односу на садашњу производњу. Постоји чак **14 локалитета** веома повољних за ту сврху (*Табела 13*).

Локације од 1 до 9 су на притокама реке Дрине. Локације 10, 11 и 12 су повољне за проточне електране и за њихову изградњу потребно је постићи договор и поделу са Босном и Херцеговином. Локација 13 и 14 су повољна за реверзибилне електране. То подразумева да би у периоду најмање потрошње електричне енергије у току дана, пумпе пуниле вештачко језеро у селу Сакар и Читлук, а у шпицевима би се језеро празнило и енергија би се слала у систем. Укупна годишња производња са 14 локалитета била би 365.224 GWh. Исплативост инвестирања у коришћење овог потенцијала је у директној зависности од цене електричне енергије, (сада 32.000 €/GWh, најнижа у региону).

Табела 13. Хидропотенцијал на подручју општине Мали Зворник

Редни број	Река	Локација	Проток (m ³ /s)	Висинска разлика (m)	Снага (KW)	Годишња производња (GWh)
1.	Боринска река	Андрача	0,310	56,0	135	0,653
2.	Радаљска река	Рогуља	0,392	104,5	300	1,13
3.	Борањска река	Планина	0,400	94,5	280	1,049
4.	Борањска река	Божиковац	0,534	75,0	300	1,12
5.	Борањска река	Амајић	0,588	53,0	245	0,872
6.	Цулинска река	Цулине	0,155	65,0	100	0,474
7.	Велика река	Саставци	0,285	110,0	310	1,476
8.	Велика река	Подгај	0,302	56,0	125	0,474
9.	Велика река	Вис	0,464	73,5	250	0,936
10.	Дрина	Мали Зворник	640,0	3,0	15.000	29,0
11.	Дрина	Доња Борина	640,0	3,0	15.000	29,0
12.	Дрина	Брасина	640,0	3,0	15.000	29,0
13.	Дрина	Сакар	13,9	390,0	37.196	178.540
14.	Дрина	Читлук	6,1	380,0	18.500	88,8
Укупно					102.741	365.224

Извор: Катастар мини-хидроелектрана рађен од стране Енергопројекта и Института за водопривреду „Јарослав Черни“, 1986.

Може се закључити да општина Мали Зворник располаже изузетним водним ресурсима који нису искоришћени у мери могућег рационалног коришћења. Карактеристична геоморфолошка и хидрографска богатства природне средине, која је у великој мери очувана, главни су адути развоја самог града и целе општине Мали Зворник.

Реке које нису у довољној мери искоришћене, треба искористити за производњу електричне енергије и за побољшање водоснабдевања самог града и сеоских насеља у вишим зонама, затим за наводњавање земљишта под пољопривредним културама, за производњу рибе, као и за развој угоститељства и туризма.

Да би се ова и постојећа електрична енергија пренела у енергетски систем потребно је изградити одговарајуће далеководе. Конкретно, потребно је извршити реконструкцију постојећег далековода од 35 KV, и оспособити га за напајање од 110 KV. Он је некада повезивао Лозницу, Мали Зворник и Љубовију а сада није у функцији. Тиме би се решило и двоструко напајање електричном енергијом општине Мали Зворник.

Мрежа далековода на напонском нивоу од 10 KV је такође дотрајала и датира од 1964. године. Траса је неповољна и углавном иде речицама, често кроз беспућа што отежава њено нормално одржавање нарочито у зимском периоду.

Нисконапонска мрежа је такође у лошем стању, рађена углавном на дрвеним багремовим стубовима, са недовољним пресеком проводника. Траса је бирана разним пречицама што отежава њено нормално одржавање.

Потребно је, дакле, урадити нове мреже како далековода на 10 KV, тако и нисконапонске мреже, при чему је неопходно водити рачуна да трасе иду поред пута. Потребно је где год је то могуће, радити мешовите водове за 10 KV и 0,4 KV на бетонским стубовима.

2.4. Туризам

Природна обележја општине Мали Зворник, значајне за развој туризма, одликују се високим степеном атрактивности, међу којима се посебно истичу:

- река Дрина са хидроакумулационим језером;
- Радаљска бања;

- Радаљско језеро;
- комплекс живописних брдовитих предела, која се пружају непосредно изнад града (Гучево, Борања, Јагодња, Гај, Подгај, Крушковица, Вишњица итд.);
- добар географско-саобраћајни положај (царински прелаз између Србије и Босне и Херцеговине);
- разноврсност флоре и фауне у непосредном окружењу града;
- пријатна за човеков боравак умерено-континентална клима; и
- просторна хетерогеност (градско језгро Општине, простор око Зворничког језера, као и типске сеоске амбијенталне целине).

Све су то велики потенцијали за развој туризма, и као такви пружају могућност упражњавања различитих спортско-рекреативних активности. Погодности за боравак и здравствену рехабилитацију могу да буду валоризоване кроз различите врсте туристичке понуде, као што јесу:

- сеоски туризам;
- бањски туризам;
- ловни и риболовни туризам;
- спортови на води - река Дрина са хидроакумулационим језером;
- пешачења у природи - у непосредној близини града је атрактиван природни амбијент и сл.

Степен коришћења смештајних капацитета је под сезонским утицајем, јер највећи проценат њихове искоришћености се бележи углавном у летњим месецима. Мали Зворник не располаже адекватном смештајном понудом, ни по броју лежајева, ни по њиховом квалитету (Табела 14.). Практично у граду не постоји ни један хотел у правом смислу значења те речи. На целокупном подручју Општине тренутно се налази само један хотел, у Радаљској бањи, као и један мотел у Малом Зворнику, што је недовољно за развој туризма, а Мали Зворник је тиме практично онеспособљен да одговори потребама повећане туристичке тражње. Тренутно расположиви смештајни капацитети имају следећу понуду:

- мотел „МН“ у Малом Зворнику, располаже са 12 соба, има 21 фиксни лежај и 9 помоћних лежајева.; извршена је категоризација – једна звездица;
- хотел „Извор“ у Радаљској бањи, има 54 лежаја која су распоређена у двокреветним и трокреветним собама; категоризација још увек није извршена, али је ускоро у плану;
- хотел „Језеро“ који је лоциран у граду, већ дуже време не ради, јер се налази у процесу приватизације, са неизвесним исходом.

Непостојање смештајних капацитета значи и непостојање основе без које је свака прича о развоју туризма излишна. Такође, веома важно је напоменути да се саобраћајна инфраструктура генерално, а пре свега пут до Радаљске бање, налази у врло лошем стању, што негативно утиче на број активних и потенцијалних гостију, пре свега у хотелу у Радаљу, и на подручју Општине у целини.

Табела 14. Угоститељско-туристички капацитети општине Мали Зворник, по МЗ

Насеља	Смештајникапацитети	Угоститељски капацитети
1. Брасина	-	5 кафана
2. Доња Борина	-	5 кафана
3. Радаљ	1 хотел	4 кафане
4. Град Мали Зворник	1 мотел	7 кафана
5. Сакар	-	-
6. Будишић	-	1 кафић
7. Доња Трешњица	-	-
8. Амајић	-	-
9. Цулине	-	2 ресторана, 1 кафић
10. Велика Река	-	1 ресторан, 1 кафана
11. Вољевци	-	-
12. Читлук	-	-

Извор: Подаци истраживачког тима ИЕП-а, период јун-јул 2006. године

2.5. Инфраструктура

2.5.1. Водопривредна инфраструктура

У градском насељу Мали Зворник користи се водоснабдевање са канализационим системом. Потреба становништва и индустрије у овој области задовољавају се захватањем воде из алувијалних наслага шљункова и пескова Дрине, преко копаног бунара, изграђеног још 1949. године, локализованог на око 150 м низводно од Хидроелектране „Зворник“. Најмање количине вода од 13,3 l/s захватају се у условима протицаја реке Дрине од око 50-55 m³/s. Вода се након аутоматског хлорисања потискује помоћу две пумпе у резервоар запремине 170 m³. Хлорисана вода се меша са изданским водама из два каптирана извора на „Влашким Њивама 1 и 2“, из којих дотиче око 6 l/s, и као таква се упушта у водоводну мрежу. Укупна количина воде у водоводној мрежи је око 19-20 l/s.

У току године се укупно испоручи потрошачима око 456.000 m³ воде, од чега становништву око 260.000 m³, а радним организацијама око 190.000 m³. Ове количине вода нису довољне за задовољење потреба потрошача прикључених на постојећу водоводну мрежу.

Од укупног броја становника (око 14.000) општине Мали Зворник, 8.310 становника се снабдева водом из водоводног система који је под надлежношћу Јавног комуналног предузећа (ЈКП), а остатак становника (сеоска насеља у вишим зонама) користи индивидуалне водоводне системе, углавном, изворске воде које дотичу до насеља гравитационим путем. Ови локални водоводни системи нису под управом јавног комуналног предузећа. Воду под управом ЈКП користи и 110 предузећа и 193 радње. Од укупно 12 насеља, која се налазе на подручју Општине, ЈКП нема ингеренцију над водоснабдевањем четири насеља: Будишић, Амајић, Вољевци и Доња Трешница, као и делова насеља Сакар, Брасина, Доња Борина и великим делом насеља Радаљ.

Насеље Сакар прикључено је на централни градски водоводни систем Малог Зворника, али велики број мештана користи своје „приватне“ изворе гравитационог типа, који нису под управом ЈКП „Дрина“.

У насељу Брасина постоје два водоводна система: снабдевање водом за пиће преко копаног бунара у алувијону Дрине; и снабдевање водом гравитационог типа са изворишта Гучево. Оба ова система су под ингеренцијом ЈКП "Дрина". Међутим, мањи део мештана овог насеља није прикључен ни на један систем ЈКП, већ користи сопствене изворе водоснабдевања који нису под контролом ЈКП.

У осталих пет сеоских насеља (Доња Борина, Велика Река, Радаљ, Цулине и Читлук) водоснабдевање је гравитационог типа, под контролом ЈКП „Дрина“. Такође, и у овим селима мештани користе и сопствене изворе водоснабдевања.

Вода са изворишта „Влашке њиве 1“ и „Влашке њиве 2“ је са природним садржајем флуора. Постоји иницијатива из Општине да се уради инвестициони пројекат флаширања ове воде, али за сада је то још увек у домену планираних активности.

У насељима Мали Зворник, Брасина и Сакар, где је доминантно снабдевање водом за пиће из бунара у алувиону Дрине, вода се хлорише аутоматски, уз помоћ електричне енергије, што је далеко поузданије од ручног хлорисања изворишне воде, уређајима Хидро-санитас „капавац“, које се примењује код гравитационих водовода по селима.

Квалитет воде за пиће која је под надзором јавног комуналног предузећа из Малог Зворника, хигијенски је исправан, док је вода коју сеоска домаћинства користе неиспитана и сумњивог је квалитета. Стога је неопходно извршити хемијске и микробиолошке анализе и урадити дезинфекцију те воде, уколико се установи да је потребно. Вода у сеоским насељима која је под ингеренцијом ЈКП „Дрина“ контролише се једном месечно, а за градско насеље Мали Зворник контрола воде за пиће спроводи се два пута месечно.

Експлоатација изворишне воде носи низ проблема као што су: честа замућеност воде, присуство тешких метала и сл. У летњим месецима већина изворишта, посебно у високим зонама, има малу издашност. Но, генерално, изворска вода са високих кота је доброг квалитета, осим у насељима Борина и Радаљ.

Постојећи капацитети не задовољавају потребе становништа Општине а квалитет воде која се црпи из поменутог бунара директно зависи од квалитета воде реке Дрине. Геолошка и хидрогеолошка истраживања стручњака са Рударско-геолошког факултета Универзитета у Београду, показала су да се проблематика дугорочног водоснабдевања Малог Зворника може решити на бази подземних вода.

Ради побољшања водоснабдевања, а на основу изведених основних хидрогеолошких истраживања, дата је хидрогеолошка рејонизација и издвојена су три најперспективнија локалитета квалитетних подземних вода које би решиле проблем водоснабдевања, и то:

- кречњачка зона Малог Зворника и алувијон Дрине у Доњем Насељу (следе истраживања);
- подручје Боринске реке у Доњој Борини (следе истраживања); и
- шира околина ушћа Требешнице и Боринске реке у Дрину – Доња Борина (следе истраживања);
- алувијалне наслаге прве и друге речне терасе Дрине у Доњој Борини, Брасини и Великој Реци.

У циљу утврђивања квалитета изданских вода, као потенцијалних изворишта за водоснабдевање становништа општине Мали Зворник, одређене су физичке особине и вршена је анализа хемијског састава воде. Од физичких особина анализирани су боја, мирис, укус, рН вредност и тврдоћа. Скоро све воде на истраженом терену су без боје, мириса и укуса, сем изданских вода у Радаљској бањи које имају карактеристичан мирис сумповодоника. Температуре изданских вода, мерене живиним термометром, варирају од 8 °C - 14 °C, тако да су у погледу температуре добре за пиће. Вредности рН се крећу у интервалу од 6,2 - 9,7. Општа тврдоћа је у интервалу од 6,9 °dH до 11,36 °dH.

У хемијском погледу, све анализирани воде су маломинерализоване са минерализацијом испод 0,25 g/l. Воде су хидрокарбонатно-калцијумске са садржајем HCO_3^- до 74 - 94 %, а Ca^{++} 65 - 87 % од укупне тежинске заступљености ањона и катјона.

То значи да у погледу физичког и хемијског састава изданске воде, испитана потенцијална изворишта за водоснабдевање Малог Зворника, задовољавају потребне критеријуме и услове о употреби воде за пиће. Са друге стране, по бактериолошком саставу не задовољавају критеријуме, па је зато потребно предузети мере за њихово обавезно хлорисање пре употребе.

Полазећи од чињенице да је дугорочно планирање и решавање водоснабдевања веома скуп подухват, економски је оправдано да се проблем водоснабдевања решава за што дужи временски период. Из тих разлога све активности на том плану треба предвидети за период од најмање 20 година. Треба, такође, имати на уму потребу за отварањем изворишта за водоснабдевање у оним деловима терена који су погодни за даље проширење капацитета.

Према економском улагању, од три поменута потенцијална изворишта, најперспективније је подручје Малог Зворника, а по количинама воде и квалитету већи значај имају локалитети средњег тока Боринске реке у Доњој Борини, као и ушћа Требешнице и Боринске реке у Дрину.

Могући капацитети изворишта процењују се на преко 50 l/s квалитетних карстних изданских вода. Коте изворишта омогућиле би гравитационо снабдевање водом Малог Зворника и насеља дуж пута Зворник – Лозница.

Како се подземне воде прихрањују из водотока, њихов квалитет је у директној вези са квалитетом вода у водотоцима. Реализација свих неопходних мера за заштиту квалитета вода представља битан услов за коришћење вода и очување еколошких система у водама и њиховој околини. У основама заштите квалитета вода налази се спровођење сложених техничко-технолошких мера: прикупљање

отпадних вода, предtretман, примарно, секундарно, а у појединим случајевима и терцијарно пречишћавање отпадних вода.

У Водопривредној основи Србије, предвиђено је да се сви проблеми везани за пречишћавање отпадних вода морају решити до 2020. године. У горњем насељу Малог Зворника постоји изграђена таложна јама за пречишћавање отпадних вода, локализована узводно од Кречане и под надлежношћу је Јавног комуланог предузећа из Малог Зворника. Таложна јама се састоји из црпне станице, шест међусобно повезаних таложних преливних поља (јама или комора), и уграђеног хлоринатора. Црпна станица има свој надземни део, а таложна преливна поља су укопана. Отпадна вода се у таложној јама механички и биолошки пречишћава и испушта у Дрину. Таложна јама је урађена по стандардима за 2500 еквивалентних становника, колико Мали Зворник има. Доње насеље има само парцијално изграђену фекалну канализацију, без фабрике за прераду отпадне воде. Села немају решену канализацију. Проблем отпадних вода. решавају индивидуално, испуштајући је у први поток или реку, јер имају индивидуалне прописне или непрописне септичке јаме.

Велики проблем представља и последица загађења вода од неуређених депонија, јер сваки отпад, пре или касније, доспева у подземне воде и загађује их. Проблему пречишћавања отпадних вода се мора убудуће придавати знатно већа пажња.

Једна од битних карактеристика реке Дрине је изражена природна хидролошка неравномерност тока. Хидрограми дугогодишњих осматрања показују да се у њеном режиму вода јављају два периода великих и два периода малих вода годишње. Највећи водостаји су у пролећним месецима. Дрина у случају великих и обилних падавина и наглог раста водостаја може да угрози подручје општине Мали Зворник. Зато заштита од поплава представља важан сегмент комплекса радова и мера везаних за управљање водним ресурсима.

У Малом Зворнику постоји саграђена *обала утврда* дужине око 1050 m. Утврда је грађена по свим прописима и стандардима. Почиње на 200 m низводно од Хидроелектране "Зворник" до Старог моста, затим има прекид у дужини од 200-300 m, и даље се наставља до граничног прелаза са Босном и Херцеговином. Низводно од граничног прелаза према Лозници, обала нема утврде и требало би саградити приобалне насипе за спречавање продора воде у заштићена подручја. При томе је информисање и едукација стручњака и становништва у локалним заједницама, такође, један од неопходних услова за ефикасно спровођење одбране од поплава.

2.5.2. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Природне предиспозиције посматране са просторног и физичко–географског становишта и постојећа конфигурација земљишта, указују да општина Мали Зворник има релативно повољан саобраћајно-комуникативни и стратешки положај и далеко већи потенцијал у односу на досада искоришћен.

Упркос чињеници да је Општина значајног приграничног и транзитног положаја, јер располаже са три моста - железничким, друмским и пешачким, који је повезују са Републиком Српском, она према Закону о недовољно развијеним подручјима Републике Србије (Сл. гласник РС, бр. 53/95), а сходно својој неразвијеној привредној структури и недовољној опремљености инфраструктурним и социјалним садржајима, спада у недовољно развијене општине у Србији, са свим карактеристикама периферних делова Републике.

2.5.2.1. Друмски саобраћај

Повезаност Општине са ближим и даљим окружењем, као и мрежом друмских саобраћајница у којој је од приоритетног значаја мрежа трансевропских магистрала на којима се одвија највећи део међународног транспорта, остварује се магистралним правцем М-19 и делимично регионалним правцем Р-211.а. Брзу и лаку интеграцију у регионалне и светске робно-новчане

токове, ово подручије може остварити само уз добру инфраструктурну опремљеност, где у првом плану треба да егзистира саобраћајна инфраструктура. Тиме ће се директно утицати на свеобухватно и квалитетно коришћење свих расположивих ресурса, а преносно и на активнији однос ка развојним процесима Општине.

Магистрални путеви као основни носиоци саобраћаја унутар Републике, са улогом повезивања више друштвено – политичких и привредних подручја и центара, односно опслуживања читаве њене територије, по правилу се прикључују или се поклапају са Међународним путевима. Иако шематски већ формиран, њихова капиларна мрежа се мора у дугорочном периоду константно функционално унапређивати, а они се сами краткорочно морају одржавати у стању техничке исправности прописане одговарајућим стандардима. Магистрални пут М-19 (Шабац-Лозница-Ужице), као најзначајнија друмска саобраћајница подручја, протеже се паралелно са током реке Дрине целом дужином Општине. Главна је спона овог дела Републике са следећим примарним друмским трајекторијама унутар државе и шире:

- преко Шапца М-19 наставља ка Београду, макро регионалном центру Републике, и излази на међународне коридоре: Е-70, а преко њега ка североистоку (Румунија) и западу (Хрватска) Европе; и Е-75, а преко њега ка северу (Мађарска), истоку (Бугарска) и југу (Медитерану) Европе;
- преко Ужица и Западно-моравског коридора Е-761, односно магистралног пута М-5 (Ужице-Чачак-Појате-Зајечар), повезује подручије Општине са централном и источном Србијом и даље са истоком Европе;
- преко Ужица и коридора Е-763 повезује подручје Општине са Јужним Јадраном (Црна Гора-Бар);
- рачвајући се на територији Малог Зворника један крак М-19 друмским мостом пресеца реку Дрину и стапа се са коридором Е-762 који наставља ка Сарајеву, повезујући Републику Србију са БиХ.

Регионални путеви као основне споне подручја и центара у оквиру појединих привредних и геополитичких заједница, истовремено су и веза између магистралних путева (Закон о основама безбедности саобраћаја на путевима). Регионални правац Р-211.а (Мали Зворник-Крупан) представља најкраћу везу дринског и колубарског подручја. На његовој трајекторији се налази, за Општину веома битан туристички локалитет, Радагска бања.

Структура путне мреже на територији Општине Мали Зворник, према њеном значају и квалитету (према Општинском годишњаку Републике Србије за 2005. годину) дата је у Табели 15.

Табела 15. Путна мрежа на територији општине Мали Зворник, 2005. (km)

Укупно	Савремени коловоз	Магистрални путеви		Регионални путеви		Локални путеви	
		Укупно	Савремени коловоз	Укупно	Савремени коловоз	Укупно	Савремени коловоз
181	76	39	39	16	16	126	21

Извор: Општине у Србији, 2005, Републички завод за статистику, Београд, 2006.

С обзиром на то да је управљање јавним путевима делатност од општег интереса, ова функција је поверена Јавном предузећу основаном од стране Владе⁷. Одржавање јавних путева на територији Општине потпало је под ингеренцију локацијски најближем Јавном предузећу - Дирекција за путеве - Шабац, које поседује довољан број неопходних средстава механизације и квалификованог радног особља потребног за обављање наведених послова. Одржавање

⁷ Дефинисање појма „управљање“ према Закону о јавним путевима подразумева: коришћење, вршење инвеститорске функције, организовање и обављање стручних послова на изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити јавног пута, уступање радова на одржавању јавног пута, организовање стручног надзора и планирање претходно наведених послова, означавање јавног пута и вођење његове комплетне евиденције.

локалне путне мреже током године је под ингеренцијом локалне самоуправе, а спроводи га Јавно комунално предузећу „Дрина“ из Малог Зворника.

На територији Општине се налазе две **бензинске станице** са једанаест точионих места, лоциране у граду Малом Зворнику (Доње насеље и код Новог моста). Постојеће стање у сфери дистрибуције нафте и нафтних деривата потенцијалним потрошачима, квалитативно не задовољава њихове потребе. Највећи проблем је у њиховој слабој доступности становништву које живи у периферним деловима Општине, а с обзиром на њену географску разуђеност. Требало би сагледати потребу и могућности изградње још једног оваквог објекта на локацији насеља Велика Река.

На подручју Општине регистровано је осам **сервисних радионица**. Приметна је њихова неадекватна територијална распоређеност, као и објективни мањак постојећег броја радионица који је у осетној несразмери са бројем од 3255 званично регистрованих возила на територији општине Мали Зворник и друмско-транзитним потенцијалима самог места.

Густина и квалитет постојеће **аутобуске мреже** су, у глобалу, задовољавајући. Територију Општине покривају 4 аутопревозника („Андрић“ – са седиштем у Малом Зворнику, „7 јул“ – са седиштем у Шапцу, „Ракета“ – са седиштем у Ужицу и „Ауто превоз“ из Лознице) са довољним бројем превозних средстава. Проблем представљају, по путнике небезбедна, аутобуска стајалишта дуж превозних траса (неуређена проширења дуж магистрале) и локације крајњих станица у појединим месним заједницама (обично центри месних заједница). Често је сеоско становништво из удаљених засеока принуђено на дуготрајно пешачење на релацији кућа – крајња станица.

2.5.2.2. Железнички саобраћај

До центра Општине долази једноколосечни железнички пружни правац Рума-Шабац-Мали Зворник. Дужина отворене пруге која пролази кроз територију општине Мали Зворник је око 12,5 километара. Број од једанаест долазно-одлазних станичних колосека, распоређених на два физички одвојена станична места (Брасина и Центар), задовољавајући је за садашњи обим теретног транспорта, који се обавља овом трасом. Постојећа конекција може добити на транспортном значају, по коначној реализацији плана изградње једноколосечног пружног правца Ваљево-Лозница. На подручју Општине пружни правац се рачва, а један крак наставља преко железничког моста ка Републици Српској. Од 2004. је укинута превоз путника ка Малом Зворнику (путнички возови иду само до Шапца) као економски неисплатив, те се ова комуникација користи искључиво за робни транспорт. Ова околност може се јавити као ограничавајући фактор могуће експанзије бањског и осталих видова туризма.

2.5.2.3. Водни, ваздушни и мултимодални саобраћај

С обзиром на своје природне карактеристике, река Дрина нема пловни значај за посматрани регион, а самим тиме ни за општину Мали Зворник. Такође, услед неповољне конфигурације терена и дефинисања ваздушног саобраћаја као економски скупог начина транспорта, за сада не постоје реалне потребе за овим видом саобраћаја на територији Општине.

Кад је у питању мултимодални саобраћај, Општина нема објективних потреба, а ни услова за његово организовање. Потенцирање изградње робно-транспортних центара од стране Републике у градовима у непосредној близини Малог Зворника (Ваљево, Ужице, Лозница), имаће директне и позитивне импликације на квалитет и квантитет самог робног саобраћаја на подручју Општине.

2.5.2.4. Енергетска инфраструктура

Река Дрина, са својим централним географским положајем и енергетским потенцијалом, спада у најповољније енергетске изворе Србије. Хидроелектрана „Зворник“, као најнизводнија станица средњег тока реке Дрине, јесте прибранско постројење са две машинске зграде, једне на левој, а

друге на десној обали, које заједно са браном преграђују реку Дрину. Ова **хидроелектрана** чини основу енергетске инфраструктуре Малог Зворника. Налази се у погону од 1955. године. Главни објекти постројења су следећи:

- **брана** која је лоцирана на 93,1 km од ушћа Дрине у Саву. Укупна дужина преграде је 260,0 m. Кота круне бране је 164,0 m нв. Са десне стране у брани, испод платоа на коме су смештени трансформатори, налази се сплаварница (тунел дуг 125,0 m и широк 2,5 m) за пропуштање балвана. На левој обали се налази рибља стаза укупне дужине 160,0 m (тунелски део 89,0 m), каскадног типа за пролаз рибе. Улазни део рибље стазе је покретан, тако да се лако прилагођава осцилацијама воде у језеру;
- **8 преливних поља на брани и 4 темељна испуста** који служе за евакуацију великих вода и пражњење акумулације. Капацитет прелива при максималној коти износи $Q_{1000\text{год.}} = 9000 \text{ m}^3/\text{s}$. Темељни испусти служе за пражњење акумулације и испирање наноса испред бране;
- **две машинске зграде** које су лоциране у наставку бране са леве и десне стране. У свакој машинској згради су смештена по два агрегата, с тим што је у десној и кућни агрегат;
- **захватни (доводни) органи** које чине 4 улазне грађевине, смештене у машинским зградама на левој и десној обали Дрине. Намена доводних органа је довођење воде на радна кола турбине. Укупна пропусна моћ сва 4 захвата износи $Q_n=640 \text{ m}^3/\text{s}$. Пражњење доводних органа се врши само за време ремонта.

Хидроелектрана „Зворник“ припада привредном друштву Дринско-Лимске хидроелектране. Тренутно има 80 запослених.

Ова хидроелектрана је у погону већ 50 година. Уз редовно одржавање и коришћење она је у овом периоду дала одговарајући допринос енергетском систему Србије. За својих 50 година непрекидног рада ХЕ „Зворник“ је произвела преко 22 милијарде KWh електричне енергије и пребацује план производње сваке године.

Годишњи план производње струје је 452 милиона KWh и углавном се тај план остварује а некад пребацује очекивану производњу, зависно од хидролошких услова.

Хидроелектрана лети производи 10 MWh струје и са том производњом снабдева електричном енергијом читаво подручје Малог Зворника, до Лознице. У периоду великих вода производња је 96-100 MWh, и тада произведена енергија иде до Шабца.

Подручје општине Мали Зворник електричном енергијом снабдева Ј.П. „Електроподриње“ - Лозница, које је у саставу Ј.П. „Електроподриње“ - Краљево. Електрична енергија се преноси четворонапонским системом (110/35/10/0,4 KV), преко електро-енергетске преносне мреже и електроенергетских објеката.

Основни извор снабдевања електричном енергијом за читаву Општину је трафо-станица 110/35 KV „Мали Зворник“. Ова трафостаница је у склопу разводног постројења 110 KV Хидроелектране „Зворник“. Из ове трафо-станице изграђени су далеководи за правце Лозница-Осечина-Ваљево и Лозница-Лешница-Шабац, укупне дужине 25,5 m, као и за правац према Републици Српској у дужини од 550 m.

Трафо-станица 110/35 KV „Мали Зворник“ има два трансформатора (31,5 MVA и 10,5 MVA). Изграђена је пре 36 година и евентуалне интервенције на њој у наредном периоду биле би у уградњи трансформатора снаге 20 MVA или 31, 5 MVA уместо постојећег од 10 MVA.

Поред ове главне трафо-станице у Малом Зворнику постоје још две трафо-станице 35/10 KV „Мали Зворник I“ и „Мали Зворник II“, са по два трансформатора од по 4 MVA.

Постоји и 13 трафо-станица 10/0,4 KV, са укупном инсталисаном снагом од 9,96 MVA.

На подручју општине Мали Зворник не постоји **гасоводна мрежа**. Друштвено предузеће "Равнаја" (Производња креча - Кречана) и Блокoвска котларница у склопу ЈКП "Дрина" из Малог Зворника су технолошки потрошачи који се гасом снабдевају из мерно регулационе станице "Зворник" из Зворника (Република Српска) и дистрибутивног гасовода на радном притиску од 3 бара постављеног преко Дрине на Старом мосту. Ова два корисника годишње потроше око 10.300.000 m³ гаса. У сектору широке потрошње (мала привреда, индивидуална домаћинства итд.) коришћење гаса није успостављено.

У дистрибутивном гасоводу постоји потребна резерва гаса на основу које се може планирати наставак гасификације за широку потрошњу, где се мисли пре свега на индивидуално становање, малу привреду и потенцијалне нове привредне функције у Малом Зворнику.

Један од могућих нових извора енергије је **геотермална енергија**. Она представља унутрашњу топлоту Земље на дубинама од неколико km и највише је акумулирана у подземним водама (хидрогеотермална енергија) и у топлим и врелим стенама (петрогеотермална енергија).

Појаве геотермалне енергије на подручју општине Мали Зворник су нарочито присутне у Радаљској Бањи где су испитивања тек започета. Показатељи говоре да се може очекивати изналажење термалних вода са температуром до 100 °C под великим притиском, тако да би се могла производити и електрична енергија у мини термоцентрали. Добијене термалне воде би допринеле развоју туризма и производњи здраве хране. Из тог разлога треба наставити са овим истраживањима.

2.5.2.5. Фиксна телефонија

На основу података добијених из централе предузећа Телеком Србија А.Д., општина Мали Зворник је само једно од чворних подручја која се налазе и функционишу у саставу мрежне групе Шабац. Увид у структуре комплетног чворног подручја Мали Зворник даје *Табела 16*.

Табела 16. Капацитети ТТ мреже чворног подручја Мали Зворник

Локација телефонске централе	Тип централе	Датум инсталирања централе	Укупан број аналогних прикључака
Доња Борина	ЕТЦ-960	02.02.1990.	820
Радаљ	СИ 2000-224-РАСМ	20.07.2002.	480
Велика Река	ЕТЦ-960	30.04.1991.	230
Амајић	И-58Ц-160	13.07.1987.	112
Индустријска зона	СИ 2000-224-РАСМ	23.12.2002.	480
Мали Зворник	СИ 2000-224	15.09.2000.	1.344
Укупно			3.466

Извор: Документација предузећа Телеком Србија А.Д.

На подручју Општине се налази шест аналогних телефонских централа са укупним капацитетом од 3.466 расположивих телефонских прикључака. Према подацима Републичког завода за статистику, густина постојеће ТТ мреже, односно број телефонских прикључака на 100 становника на територији Општине је око 23,2. Овај показатељ је осетно нижи од истог за целу територију Мачванског округа – око 27,6 (а далеко нижи од просека за целу територију Републике Србије – око 33,3).

Ситуацију која влада у сектору фиксне телефоније на подручју општине Мали Зворник карактеришу следећи битни елементи:

- мали број доступних телефонских прикључака, према укупном броју становника;
- застарели типови крајњих централа;
- технички лош, застарео, дотрајао и непоуздан део надземне мреже за пренос сигнала до крајњих корисника;
- дотрајали и непоуздани сами спојни путеви, нарочито у удаљеним засеоцима;
- велики број захтева за издавање нових бројева Телекому; и

- техничке немогућности полагања магистралног оптичког кабла дуж подручја Општине, услед неприступачности терена (подземно постављен оптички кабл је тренутно стигао до територија суседних општина Љубовије и Лознице).

Све то говори о неопходности модернизације-дигитализације и проширења капацитета самог система инсталираног на подручју Општине. Идејним пројектом за мрежну групу Шабац предвиђена је главна централа система EWSD. Све постојеће и будуће централе се везују као удаљени степени на нову централу. Такође, постојећа чворна подручја постају удаљени степени главне централе.

2.5.2.6. Мобилна телефонија

Носиоци реализације ових инфраструктурних система на подручју Општине су два водећа оператера у Републици, Телеком Србије А.Д. и Теленор. Изграђене базне станице-репетитори и сигнал мобилне телефоније, за већину становништва која живи у удаљеним засеокима (где још није успостављен систем фиксне телефоније, или је он изразито лоших техничких карактеристика) су најчешће, једини телекомуникациони оквир.

Покривеност општинске територије сигналом оператера Телеком Србија (064 и 065) је, у глобалу, задовољавајућа. Ова Компанија поседује у посматраном региону 4 репетитора у функцији. Они су смештени на следећим локацијама: Мали Зворник-Стари мост, Доња Трешњица-Оштрељ, Читлук, Велика Река-Ребељ. Једина замерка у вези са овим мобилним оператером односи се на јачину доступног сигнала крајњем кориснику на појединим локацијама Општине, пошто се јачина сигнала не простире истим интензитетом преко целе територије.

Покривеност Општине сигналом оператера Теленор (063 и 062) је незадовољавајућа. На посматраном подручју ова Компанија има само један репетитор, који је смештен у граду Малом Зворнику, на локацији Стари мост. Ова чињеница је пресудна за постојање веома слабог, или пак, потпуно одсуство сигнала на претежном делу територије Општине.

На територији Општине је често присутна и појава преклапања сигнала домаћих оператера са, по интензитету јачим, сигналом мобилног оператера МОБИС из суседне БиХ.

2.5.2.7. Поште и приступ интернету

На подручју Општине функционише пет поштанских шалтера у главној пошти у самом граду Малом Зворнику и две уговорне поште у месним заједницама Радаљ и Доња Борина. Постојећи просторни распоред поштанских испостава и њихов број, као и сам асортиман и квалитет услуга које оне пружају, одговарају тренутној бројчаној концентрацији и потребама локалног становништва.

Интернет провајдера има свега два: „ПТТ Србија“ и „Verat-net“. Бежични интернет, односно приступ интернету бежичном везом, као одлична алтернатива за регионе са генерално лошом фиксном телефонијом, али збијеним градским насељима, за сада није економски заинтересовало ни једног интернет провајдера у Србији. Реч је о идејном решењу које се делимично може спровести на појединим локацијама општине Мали Зворник. На територији Општине није, такође, регистровано постојање школе рачунара.

Све претходно наведено наводи на закључак да је до сада изражена **недовољна брига** Локалне самоуправе и Републике за проблем искорењивања информатичке неписмености локалног становништва. Охрабрјујућа би могла бити чињеница да су одлуком Кординационог тела Владе Републике Србије, а преко Пројектног центра Министарства финансија Републике Србије, одобрена финансијска средства из Националног инвестиционог плана за 2006./2007. у износу од око 37.000 евра за набавку 89 рачунара, намењених основним и средњим школама на подручју Општине.

2.5.2.8. Јавно информисање

Јавно информисање није на задовољавајућем нивоу. То се донекле може оправдати конфигурацијом општинске територије, мада пресудан утицај има недостатак финансијских средстава за постављање нових радио и телевизијских репетитора. Тренутно постоји само једна емисиона станица „Радио Дрина“. На подручју Општине нема приватних радио и ТВ станица, као ни локалних провајдера кабловског ТВ сигнала.

Територија Општине је покривена застарелом ТВ репетиторском мрежом. Укупно девет ТВ репетитора локацијски су задовољавајуће распоређени по целој површини Општине: Радаљ-Стражовница, Мали Зворник-Стари мост, Мали Зворник-Виле, Сакар-Жићино брдо, Доња Трешњица-Оштрељ, Читлук, Цулине, Велика Река-Ребељ, Црнча. Од наведених репетитора, позиција Сакар-Жићино брдо је ван функције, док позиција Црнча половином припада општини Мали Зворник, а половином општини Љубовија. Претходно набројани репетитори су недовољне снаге, те одашиљу делимично слаб ТВ сигнал (најчешће 1 и 2 програм РТС-а), тако да су житељи појединих месних заједница ускраћени за квалитетну слику, и овако оскудне понуде ТВ програма.

2.6. Стамбено-комунална привреда

2.6.1. Станови

Према статистичком попису становништва, домаћинства и станова 2002. године (*Станови, књига 2, мај 2004, РЗС, стр. 44*), у Малом Зворнику регистровано је укупно (градска и сеоска насеља) 4.754 стана за стално становање, укупне површине од 288.845 метара квадратних.⁸ Од тога, у градском насељу Мали Зворник статистика је пописала 1.651 стан, укупне површине од 103.950 м², а у осталим насељима пописано је 3.103 стана, укупне површине од 184.895 м². Од 4.754 стана колико их има у Општини, 40 их је регистровано као посебне собе, 908 као гарсоњере и 1-собни, 2.151 као 2-собни, 1.073 као 3-собни, 377 као 4-собни и 205 као станови са 5 и више соба. Највећи број станова (1.024 од 4.754) је са површином од 51-60 м².

Према подацима ЈКП „Дрина“, у Општини има укупно 16 заједничких стамбених зграда, са 562 стана. Одржавање станова и стамбених зграда није регулисано правним актима, тако да није у надлежности ЈКП „Дрина“, нити било ког другог предузећа. Одржавање приватних кућа, сходно могућностима и потребама, врше њихови власници.

Што се тиче опремљености инсталацијама (Статистички попис 2002, књига Станови, други део, новембар 2004, РЗС, стр. 157) од 4.754 стана за стално становање њих 2.581 има јавни водовод, а 1.520 хидрофор и слично; јавну канализацију има 1.436 станова, а септичку јаму и сл. 2.201 стан; на централно-етажно грејање је прикључено 626 станова.

2.6.2. Комуналне услуге

Од укупно 12 насеља на територији општине Мали Зворник, ЈКП „Дрина“ пружа услуге **водоснабдевања** и одржавања водовода у осам насеља. На систем водовода под ингеренцијом ЈКП „Дрина“ укупно је прикључено 2.770 домаћинства, тј око 8.310 становника општине Мали Зворник. Воду под управом ЈКП користи и 110 предузећа и 193 радње. Под ингеренцијом ЈКП Дрина није водоснабдевање у насељима: Будишић, Амајић, Вољевци и Доња Трешница, као и у деловима насеља Сакар, Брасина, Доња Борина и великом делу насеља Радаљ. Тачније, око 5.500 становника Општине не користи воду под ингеренцијом ЈКП.

---

⁸ У попису Републичког завода за статистику станови (грађевински повезана целина намењена за становање) су сврстани у три групе: станови за стално становање (настањени и ненастањени станови), станови за привремено становање (станови који се користе за одмор и рекреацију и станови који се користе у време сезонских радова у пољопривреди) и станови који се искључиво користе за обављање делатности.

Водоснабдевање општине Мали Зворник, које је у надлежности ЈКП «Дрина», базира се на два система:

- централни градски водоводни систем Малог Зворника; тренутно су у функцији 2 копана бунара у алувијуму Дрине (један у градском насељу Мали Зворник и један у Брасини), а постоје и три бушена бунара (2 нису у функцији, а трећи Шипад је у фази отварања) и
- гравитациони тип водоснабдевања са бројних изворишта (Влашке њиве I, Влашке њиве II, Гучево итд).

Нека насеља користе само један од ових система (насеље Сакар прикључено је само на централни градски водоводни систем, а насеља Д. Борина, Велика Река, Радаљ, Цулине и Читлук само на гравитациони тип водоснабдевања), а нека оба система (градско насеље Мали Зворник и Брасина). Како је већ споменуто, око 5.500 становника Општине није прикључено нити на један од ових система у надлежности ЈКП „Дрина“, већ користи сопствене изворе водоснабдевања, који нису под контролом ЈКП.

Квалитет воде за пиће која је под ингеренцијом ЈКП је задовољавајући и редовно се контролише. Међутим, квалитет воде за пиће са изворишта која сеоско становништво користи као једини или алтернативни вид водоснабдевања (поред снабдевања из домена ЈКП), а која нису под ингеренцијом ЈКП „Дрина“ - дискутабилан је и разликује се у зависности од локација, временских прилика и сл.

Градска **канализација** пројектована је за 2.500 еквивалентних становника. У 2005. години укупно је испуштено око 280.000 m³ отпадних вода из домаћинства и око 50.000 m³ отпадних вода из објеката правних лица. Под контролом ЈКП „Дрина“ је канализациони систем у градском насељу Мали Зворник и у највећем делу Доњег Насеља. Канализациони систем у градском насељу Мали Зворник у релативно је задовољавајућем стању, мада у кишном периоду долази до мешања фекалних и атмосферских вода, што представља највећи проблем у пружању ових услуга. За Доње Насеље, које је у саставу градског насеља Мали Зворник, само је делимично урађена канализациона мрежа. Канализација по селима не постоји. Канализационо питање је решено индивидуално, а само поједина места имају неки вид централне канализационе мреже, који није под ингеренцијом ЈКП „Дрина“.

Квалитет **услуге грејања**, кроз топловодни систем, коју пружа ЈКП „Дрина“, само за градско насеље Мали Зворник, на задовољавајућем је нивоу. Услугу грејања овог јавног предузећа користи 455 домаћинства (око 10% укупног броја домаћинства у Општини), углавном у становима, са површином од 22.925 m² и 73 предузећа, радњи и установа са 12.419 m² простора. Постојећи топловодни систем је у релативно добром стању, мада је јако оптерећен, те се не би могао повећавати број корисника без изградње нових постројења. У наредном периоду ЈКП „Дрина“ очекује одабир нове локације за измештање постојеће топловодне котларнице из подрумских просторија стамбене зграде у центру града, уз неизбежно обнављање дотрајалих котлова и инсталација (цеви за топловод). Битно је истаћи и да се око 90% домаћинства Општине у зимском периоду греје на чврсто гориво и путем индивидуалних котларница, што значајно загађује ваздух у Малом Зворнику и представља озбиљан еколошки проблем.

2.6.3. Санитарна безбедност и управљање отпадом

У Малом Зворнику не постоји депонија смећа. Смеће се одвози на депонију у Лозницу. Скупљање и одвожење смећа у Општини је контејнерског типа. У градском насељу Мали Зворник смеће се свакодневно одвози на депонију (40 кубика смећа дневно), док се по селима смеће одвози по потреби. Посао скупљања и одвожења смећа по селима није уређен општинским актима, тако да сеоско становништво нема обавезу плаћања одвожења смећа. Истина, поједини засеоци су се организовали и захтевали да ЈКП одвози смеће, па су задужени за ову услугу, коју редовно плаћају.

Још увек не постоји развијена свест и култура људи по питању еколошког приступа отпаду. Сеоско становништво га углавном спаљује, али су присутне и сталне дивље депоније уз магистрални пут.

Овај проблем ЈКП не може да реши, јер сеоско становништво нема обавезу плаћања одвожења смећа, а Општина проблем не решава дугорочно, већ *ad-hoc* (повремено чишћење депонија). Еколошки приступ у поступању смећем биће услов за приступање ЕУ, те овом проблему Општина мора у наредном периоду посветити већу и дужну пажњу.

ЈКП „Дрина“ поседује и једну цистерну која служи у случајевима нестанка воде, али и за прање улица и одржавање хигијене у градском насељу. Прање улица се обавља по потреби, лети и на свака 2-3 дана, а у годишњем интервалу посматрано у просеку се улице перу на сваких 15 дана.

Из претходног се може се закључити да у области стамбено-комуналне привреде постоје бројни проблеми, међу којима се посебно истичу: незадовољавајући капацитет водоснабдевања (потребе становништва и привреде превазилазе садашњи капацитет градског водовода); некомплетан канализациони систем у градском насељу; нерешено питање одношења смећа по селима; дотрајалост инсталација и котлова за топловод и сл. Стога би будуће инвестиције у Општини требало да се преваходно односе на реконструкцију и осавременавање целокупне стамбено комуналне инфраструктуре.

2.7. Васпитање и образовање

Предшколска установа „Црвенкапа“. Према статистичком попису из 2002. године, деца предшколског узраста чине 7,2% укупне популације општине Мали Зворник (у Републици Србији учешће деце предшколског узраста је 6,6%), што је мање у односу на податке пописа из 1991. године, када је учешће деце до 7 година старости чинило 11,8% укупне популације Општине. Иако је евидентно смањивање предшколске деце у укупној популацији Општине, једина предшколска установа у Малом Зворнику „Црвенкапа“, као основни проблем има управо недостатак простора. На листи чекања сваке године је око двасесеторо деце, што иде у прилог тези да би вртић требало проширивати, и то управо за још две просторије, које по пројекту постоје, али су у фази изградње остале неизграђене.

Општина Мали Зворник је оснивач ове предшколе установе, а из буџета Општине у 2005. години за плате запослених у овом вртићу издвојено је 6,94%. Обданиште има капацитет за прихват 98 деце. Међутим, у 2006. години у овај вртић је уписано 143 детета, и то у две јаслене и три васпитне групе. Уједно постоји и 10 група (9 по подручним школама по насељима и једна у Дому културе) које обухватају 180 предшколске деце (боравак од 4 сата). Предшколским програмом су обухваћена сва деца у општини Мали Зворник. Предшколска установа „Црвенкапа“ има зграду површине 880 квадратних метара, крај саме обале Дрине. У ову, релативно нову, зграду вртић је пресељен половином осамдесетих година и тренутно је објекат у добром стању. Вртић поседује пространо двориште (око 40 ари), сву потребну опрему за рад васпитача, те кухињу дневног капацитета од 150 obroка. Стручна заступљеност свим потребним кадровима је потпуна.

Мрежа основних школа. Код планирања мреже установа основног и средњег образовања, као и утврђивања броја и структуре образовних институција и кадрова, најзначајнију улогу има праћење демографских промена, а посебно кретања контингената деце и омладине. Статистички подаци за општину Мали Зворник (Попис 1991, Попис 2002) показују следеће:

- у односу на 1991. годину, када је учешће деце предшколског и школског узраста (до 14 година) у структури укупног становништва износило 24,1%, у 2002. години ово учешће смањено на 18,4%;
- учешће омладине (15-29 година) у укупном становништву општине Мали Зворник бележи пад са 22,7% (попис 1991) на 21,3% (попис 2002);
- у поређењу са Републиком Србијом, где је проценат деце до 14 година старости 15,7%, а омладине (15-29 година) 20,2% у укупној популацији, општина Мали Зворник има већи проценат и деце до 14 година, као и омладине у укупној популацији.

У општини Мали Зворник мрежу школских установа чини **5 осмогодишњих матичних школа**, које су лоциране у Малом Зворнику и селима: Радаљ, Доња Борина, Амајић и Велика Река, као и **једна средњошколска установа у средишту Општине**. Основних школа има укупно пет (матичних):

- ОШ „Бранко Радичевић“ из Малог Зворника, без подручних одељења;
- ОШ „Стеван Филиповић“ из Радаља, са једним подручним одељењем за четвороразредну наставу у Малом Радаљу;
- ОШ „Браћа Рибар“ из Доње Борине, са једним подручним одељењем за четвороразредну наставу у Брасини;
- ОШ „Милош Гајић“ из Амајића, са два подручна одељења за четвороразредну наставу у Доњој Трешници и Цулинама;
- ОШ „Никола Тесла“ из Велике Реке, са једним подручним одељењем за четвороразредну наставу у Вољевцима.

У осмогодишње образовање школске 2005/2006 године уписано је 1.340 ученика у 67 одељења. Основне школе запошљавају 128 радника. Школе су опремљене неопходним училима и наставним средствима, (према постојећим нормативима Републике) са око 50-60%, док је ситуација са наставним кадром нешто боља, иако су и даље дефицитарни наставници музичког васпитања и енглеског језика.

Средња школа „Мали Зворник“. Средња школа „Мали Зворник“ у школској 2005/2006. години имала је уписаних 104 ученика, који похађају општи смер гимназије, те 120 ученика одређених за профил економског техничара и 39 ученика за профил трговца, са трогодишњим школовањем. Од школске 2006/2007 године ова школа уводи још 2 профила: трогодишњи степен за мушког и женског фризера и четворогодишњи степен за туристичког техничара. У зависности од интересовања ђака ови нови профили могу опстати, али се и угасити. Наиме, од око 150 ученика који ће 2006. године завршити осмогодишњу школу у Малом Зворнику, један део њих школовање ће наставити у Лозници или Зворнику (Република Српска), тако да релативно мали број ученика похађа средњешколско образовање у Малом Зворнику.

Настава у Средњој школи Мали Зворник одвија се у згради површине 2.414 метара квадратних, са 50 просторија за рад. У школи је запослен 31 наставник и не постоји дефицитаран наставни кадар. Опремљеност школе наставним средствима и училима је на задовољавајућем нивоу, а посебно је добро опремљен кабинет информатике. Према нормативима Републике, школа је опремљена потребним наставним средствима и опремом преко 80%. Школа поседује и модерну физкултурну салу са пратећим просторијама.

Више и високо образовање. У школској 2005/2006. години у Општини су постојала истурена одељења Учитељског факултета из Ужица (за оне који су већ завршили 2 године више школе и завршавају трећу годину) и Више технолошке школе из Аранђеловца. Међутим, од 2006/2007 године ова одељења се гасе одлуком ресорног министарства. Релативно повољну околност у домену доступности вишем и високом образовању представља близина Малог Зворника већим урбаним центрима. При том, мислимо посебно на следеће градове, односно високошколске установе у њима:

- Зворник (Република Српска): Технолошки факултет;
- Београд: Београдски универзитет и бројни приватни факултети;
- Ваљево: Виша економска школа „Прота Матеја Ненадовић“; Факултет за менаџмент;
- Шабац: Виша пољопривредна школа, Виша школа за образовање васпитача, Виша хемијско-технолошка школа;
- Ужице: Учитељски факултет Универзитета у Крагујевцу и Виша пословно-техничка школа;

Постојећа мрежа и капацитет основних и средњих школа у Малом Зворнику у потпуности задовољавају садашње и дугорочне потребе деце и омладине за школовањем у Општини. Улагања у систем образовања требало би базирати на одржавању, реконструкцији и

модернизацији постојећих објеката школства. Такођа, већа улагања су неопходна и у набавку нових наставних средстава и учила, као и у опремање појединих кабинета разредне наставе.

2.8. Здравство

Здравствену заштиту становништва у Малом Зворнику организује и спроводи Дом здравља „Мали Зворник“, који послује као организациона јединица Медицинског центра из Лознице. Дом здравља има у свом саставу 6 здравствених амбуланти смештених у насељима: Велика Река, Трешница, Радаљ, Доња Борина, Брасина и Цулине. У овим амбулантама ради по једна медицинска сестра, а лекар опште праксе долази једном седмично.

У Дому здравља “Мали Зворник” превентивна заштита се одвија у оквиру одељења опште праксе, гинеколошког диспанзера, педијатријске службе, службе за рад на терену и секторским амбулантама. Дом здравља у сталном радном односу има 62 радника, од тога су 49 здравствених и 13 нездравствених радника. Број лекара који покривају општу праксу је 4, у медицини рада раде два лекара, стално су запослена два педијатра, један гинеколог, као и три стоматолога. Лекари који раде општу праксу (њих 4) уједно се ангажују и на покривању амбулатног рада по селима. Једном седмично, као консултанти, из Лознице долазе следећи лекари специјалисти: интерниста, пнеумофтизиолог, ОРЛ, очни лекар, неуропсихијатар. Дом здравља организује дежурства за викенде, која покривају три лекара из Лознице. За сва болничка лечења становништво се упућује у Здравствени центар Лозница.

У Малом Зворнику постоји једна приватна апотека и једна апотека Апотекарске установе Лозница. Такође постоји и једна приватна биохемијска лабораторија и неколико приватних стоматолога.

Дом здравља у Малом Зворнику не задовољава потребе грађана ове Општине за квалитетном здравственом заштитом. Зграда Дома здравља је безусловна, недовољан је број и неповољна структура здравственог кадра, застарела је лабораторијска и друга медицинска опрема. Такође, и покривеност мреже здравствених објеката сеоске амбуланте је далеко испод потреба становништва. Поготово, ако се има у виду старосна структура становништва на селу, затим геофизичке карактеристике терена, односно тешка приступачност насељима, нарочито у зимском периоду.

2.9. Социјална заштита

Социјалну заштиту у општини Мали Зворник спроводи Центар за социјални рад, који се налази у просторијама Дома културе у Малом Зворнику, а основан је Одлуком Скупштине општине Мали Зворник 1990. године. Центар за социјални рад Мали Зворник обавља послове од општег интереса, а финансира се буџетским средствима Републике Србије и општине Мали Зворник.

Из буџетских средстава Републике Србије, Центар за социјални рад пружа помоћ материјално необезбеђеним лицима, затим пружа помоћ и негу старим лицима, те врши збрињавање напуштене деце, старих и изнемоглих лица. Укупан број корисника који остварују право на социјалну заштиту преко Центра за социјални рад, а који се покривају буџетским средствима Републике Србије у 2006. години је око 500 лица. Од тог броја, око 36% су деца и омладина, а највише је одраслих (52%) и старих лица (12%). По облицима заштите, највише је лица која добијају материјално обезбеђење. Лица која користе материјално обезбеђење су углавном незапослене радно активне особе (претежно самохране мајке), лица неспособна за рад, стара и болесна лица, те деца и ученици.

У домену тзв. проширених права социјалне заштите, које финансира општина Мали Зворник, Центар даје једнократне помоћи у природи или новцу. У 2005. години укупно 158 породица је користило једнократну помоћ у новцу из буџета Општине, а 351 породица је користило

једнократну помоћ у натури. Помоћ Општине укључује, између осталог, и право на накнаду трошкова превоза, набавку лекова, медицинских помагала, покривање трошкова лечења, набавку одеће, обуће и уджбеника за децу у социјално угроженим породицама и сл. У току 2005. године за проширена права из области социјалне заштите, из буџета Општине на Центар за социјални рад пренета су средства у износу од 1.844.068 динара, а средства су потрошена у следићим видовима помоћи:

- једнократна новчана помоћ лицима у циљу тренутног решавања материјалих потреба (за 32 корисника);
- трошкови за набавку лекова, медицинских помагала и лечења корисника социјалне заштите и осталих угрожених лица (за 40 корисника);
- трошкови превоза ученика средњих школа из социјално угрожених породица;
- трошкови за набавку школског прибора деци из социјално угрожених породица;
- трошкови интернатског смештаја;
- трошкови за привремени смештај у прихватилиште;
- трошкови едукација хранитељских породица.

Преко ОО Црвеног крста у 2005. години организована је и исхрана тј. обезбеђено је 128 obroka. У 2006. години донацијом из Шведске обезбеђена су средства за оброке само за два месеца (мај и јун).

У наредном периоду, у складу са приливом финансијских средстава, а то је најкритичнији проблем Центра, планира се развој нових програма помоћи, као што су:

- оспособљавања хранитељских породица за прихват деце;
- саветодавна и новчана помоћ за самозапошљавање самохраних мајки (усмеравање ка пословима спремања зимнице, биге о старима и сл.);
- отварање Дома за смештај старих лица, који би се финансирао из буџета Општине, а, по могућности, би партиципирали и сами корисници.

Активности Центра за социјални рад у Малом Зворнику, првенствено због недовољних издвајања буџетских средстава за ове намене, нису довољне за потребе социјалног обезбеђења становника Општине, посебно дугорочно посматрано, односно антиципирајући будуће процесе приватизације и отпуштање технолошких вишкова радника (овде се посебно мисли на ДП Равнају, којој предстоји процес приватизације).

2.10. Култура, уметност, спорт и екологија

Носилац свих културних манифестација у општини Мали Зворник је Библиотека „17. септембар“, која је на себе преузела улогу некадашњег Дома културе. Библиотека располаже са значајним фондом књига (преко 38.000 наслова), чија је компјутеризација, међутим, само делимично урађена. На компјутеризацији књишког фонда и умрежавању се и даље ради. У оквиру библиотеке смештена је Завичајна збирка, која чува библиотечки материјал везан за историју културно-просветног живота Малог Зворника и његове околине у прошлости.

Библиотека организује гостовања професионалних и аматерских културно-уметничких друштава, позоришта, песника, ликовне изложбе и броје друге смотре, сусрете и такмичења. Библиотека има салу са 250 места, а у својим просторијама организује курсеве енглеског језика, као и различите секције: фолклорна, драмска, музичка и рецитаторска. Као посебно интересантне културне манифестације у Малом Зворнику издвајају се следеће:

- Месец књиге – октобар, који се обележава најразноврснијим програмима (прикупљање књига за поклон Библиотеци, награђивање најактивнијих читалаца у протеклој години, избор најчитаније књиге, бесплатно учлањивање ђака-првака, организовање књижевних сусрета, изложби књига, позоришних представа и сл.).
- „Осмомартовска изложба народне радиности зворничког краја“ (већ се традиционално

организује, а жене тада излажу ручне радове и друге експонате старе и преко 150 година; ова манифестација окупља и жене из околних општина);

- Ликовна колонија се организује у јуну већ другу годину за редом (ова манифестација ће прећи у традиционалну);
- Ликовна секција Дома културе организује 2-3 пута годишње изложбе слика;
- Традиционална смотра рецитатора, под називом „Песниче народа мог“, која је општинског и међуопштинског карактера, организује се сваког маја;
- Риболовачко-културна манифестација „Сомовијада“, традиционално се одржава крајем сваког јула, а три вечери узастопно заступљен је разноврстан културни програм.

Поред Дома културе у Малом Зворнику, слични домови постоје и у Радаљу, Брасини, Доњој Борини, Будишићу и Доњој Трешници. Објекти су у релативно добром стању, али углавном нису у функцији.

Највећи проблем Дома културе, односно Библиотеке „17. септембар“ јесте неусловна зграда. Раван кров прокишњава, појављују се подземне воде и напуклине у зидовима зграде. Зато је урађен Пројекат за надоградњу Дома културе (у финансирању би Општина учествовала са око 1,2 мил. динара), али за сада недостају остала неопходна финансијска средства, па ће се тек у зависности од прилива додатних средстава од Министарства културе или донација моћи планирати реализација овог пројекта. У току 2005. године из буџета Општине издвојено је око 3,6% средстава за потребе Дома културе. Међутим, ова буџетска средства нису довољна за озбиљније инвестиционе радове. Проблем Библиотеке је и у недостатку опреме: озвучења, кинопројектора, компјутера.

И поред свих проблема, постојећи Дом културе у Малом Зворнику својим начином рада и бројним културним манифестацијама које организује - задовољава потребе становника Општине за културним и уметничким садржајима. Међутим, неусловна и неопремљена зграда Дома културе ограничава веће културне активности, чиме се угрожавају културолошке потребе становника Општине, посебно са дугорочног аспекта гледано.

Домови културе по селима, због недостатка пратеће опреме, програма, као и због незаинтересованости локалног становништва, углавном нису у функцији. Општина би кроз организовање пригодних програма, примера ради, предавања у домену пружања саветодавних услуга пољопривредницима, могла на изванредан начин да анимира мешане села да ови, за сада празни, простори ипак заживе. Домови културе по селима могу се активирати и уколико би се у наредном периоду ставио већи акценат на укључивање деце у основним школама у културне и уметничке смотре и приредбе, које би организовали учитељи и наставници.

Општина Мали Зворник има пет православних цркава и једну џамију. Градско насеље Мали Зворник цркву је саградило тек 2002. године. Храм је посвећен Сабору Срба светитеља и оспособљен је за службу, иако није у потпуности завршен.

У погледу **информисања становништва** осећа се недостатак медија, који би се систематски бавио локалним темама и проблемима. То за сада ради једино „Радио Дрина“, чији је оснивач општина Мали Зворник. Једино регионалне новине мачванског округа „Подрињски телеграф“ посвећују посебне стране и општини Мали Зворник.

За **спорт** општина Мали Зворник издваја око 3,23% средстава из буџета (податак за 2005. годину). У области физичке културе евидентан је недостатак одговарајућих објеката (фискултурних сала и отворених терена за мале спортове). Фискултурну салу, са свим пратећим просторијама, имају само две школе, и то обе у градском насељу: Основна школа „Бранко Радичевић“ и Средња школа „Мали Зворник“.

Но, спорт ипак живи. Чак четири фудбалска клуба егистирају на подручју Општине и то: Јединство из Малог Зворника (члан је Посавске зоне), Гранит из Радаља (члан међуопштинске лиге), Младост из Борине (члан међуопштинске лиге, нема свој стадион) и Рудар из Брасине (општинска лига). Успешно егзистира и одбојкашки клуб „Уранак“, који је израстао из школе одбојке при Основној школи

„Бранко Радичевић“, а основан је 2002. године. Борилачке вештине заступљене су у два клуба: Карате клуб „Српски Соко“ (регистрован је тек 2003. године, има преко 100 чланова, а израстао је из секција, које су се организовале у Радаљу и Доњој Борини, током 2002. године; већ поседује сијасет освојених медаља на домаћим и иностраним такмичењима) и Карате клуб „Јединство“ (активно учествује у оквиру Карате савеза Западне Србије). Кајакашки клуб “Језеро“ чека поновно активирање, а изузетно је активно удружење риболоваца са преко 500 чланова. Општинска организација спортских риболоваца „Дринско језеро“ сваке године у јулу организује чувену спортску, али и културну манифестацију „Сомовијаду“.

АНЕКС 3. SWOT АНАЛИЗА

1. Административно-институционални услови

1.1. Предности

- повољан геополитички положај Општине, како због близине границе са Републиком Српском, тако и због релативно мале удаљености од Београда (150 km), као главног административног, економског, трговачког, културног и универзитетског центра Србије;
- самосталност, постојећа крупна овлашћења и предвиђено проширење надлежности локалне самоуправе у доношењу развојних докумената, што пружа Општини могућност усмеравања сопственог социоекономског развоја, у складу с интересима локалног становништва;
- отвореност за сарадњу приватног и јавног сектора на подручју целе општине Мали Зворник;
- започети процеси тржишног реструктурирања привреде, уз развој пратећих тржишних инструмената и механизма, већи слух државе за приватну иницијативу и развој малог бизниса и други подстицаји за развој малих и средњих предузећа;
- смиривање и обуздавање инфлације, стабилан девизни курс и реални изгледи за даље побољшавање макроекономских услова;
- повољнији услови запошљавања, посебно младих, преко повластица за послодавце, које обезбеђује Министарство финансија Републике Србије;
- као недовољно развијена и погранична општина, Мали Зворник може рачунати на издашнију помоћ са републичког нивоа у остваривању Стратегије;
- реални изгледи за буџетску подршку унапређењу услова живљења на руралним подручјима.

1.2. Слабости

- буџетски приходи Општине, и поред присутне рационалне и наменске употребе, не могу да покрију ни минималне локалне развојне потребе, док од донација, дотација и других видова спољње подршке пристижу мала средства;
- недовољно познавање прописа, процедура, захтева и опредељења из докумената вишег ранга (републичких), слабо искуство општинских служби у спровођењу сложенијих развојних докумената, и друге слабости административне природе;
- непостојање планске документације и земљишних књига;
- недостатак истрајности у доследном спровођењу сопствених развојних програма;
- недовољно подстицајни услови за кредитирање и инвестирање, било преко државе (ресорних министарства), било преко комерцијалних банака, а нарочито одсуство стимулативне кредитне подршке пољопривредним произвођачима;
- несигуран и неорганизован пласман пољопривредних производа, мали број газдинстава оријентисаних на производњу за тржиште и високи упливи купаца у каналима откупа
- још увек незавршени процеси приватизације привреде и велики број законских недоследности и нелогичности у овом процесу;
- недостатак стручне помоћи и подршке пољопривредницима (ветеринарска служба, саветодавне услуге и сл.);
- слаба стартна (економска) основа за спровођење Стратегије;
- Република Србија још увек је далеко на путу ка Европи и прилагођавању њеним стандардима (посебно у областима правосуђа, државне управе, заштите права грађана и сл.).

1.3. Могућности

- коришћење знатних овлашћења која има локална самоуправа у погледу осмишљавања и остваривања развојних циљева и задатака;
- коришћење извесне помоћи од стране Републике у виду подршке појединим развојним програмима, који проистичу из Стратегије;
- коришћење средстава Фонда за развој РС, као и других извора, за финансирање појединих програма и пројеката;
- адекватна организација за реализацију Стратегије, образовањем одговарајућег координационог тела, односно Локалне акционе групе;
- анимирање крупнијих инвеститора за изградњу капацитета заснованих на изворима којима Општина располаже;
- развој сектора услуга у Европи, усклађивање закона са ЕУ и изградња институција.

1.4. Претње

- скори избори на републичком, и осталим свим нивоима, могу да одложе остваривање Стратегије; а у случају промене власти може да дође и до одустајања од њеног доношења и реализације;
- усклађивање друштвено-економског система са новим Уставом, у релативно кратком року, може да успори остваривање Стратегије;
- могуће тешкоће у координацији бројних активности великог броја учесника у остваривању Стратегије;
- неповерење, према свему и свакоме, које је веома изражено код сеоског становништва.
- малодушност код остваривања стратешких докумената, када наступе потешкоће.

2. Привредна област–производни и техничко-технолошки аспекти

2.1. Предности

- изузетно добра енергетска база, захваљујући великим водним потенцијалима реке Дрине и изграђеним хидроенергетским капацитетима (Хидроелектрана Зворник и мини акумулација на Радаљској реци)
- богати природни ресурси, довољно радне снаге и изграђени капацитети за развој, реконструкцију и модернизацију дрвно-прерађивачке индустрије;
- повољни услови за развој, реконструкцију и модернизацију индустрије грађевинског материјала и металопрераде, такође, с ослонцем на већ изграђене капацитете и локалне ресурсе, у овом случају - идентификована налазишта минералних сировина;
- близина границе са Републиком Српском дају огромну шансу за развој приватног предузетништва и мале привреде, посебно у домену прераде локалних минералних сировина, а затим сакупљачких, одгајивачких и прерађивачких делатности, и то шумских плодова и лековитог биља, меда, печурака, компоста, органске хране (месо, воће, поврће) са заштитним знаком и сл.;
- бројна природна добра (разноврсност и лепота предела, очувана природа, Дринско језеро, Радаљска бања, планине и др) богато културно-историјско наслеђе, локални културни идентитет, комплементарност потенцијалне локалне понуде квалитетних пољопривредно-прехранбених производа и друге погодности за развој пропулзивне туристичке привреде;
- квалитетне минералне воде и локацијске погодности за успешан рад здравствено-рехабилитационог центара у Радаљској бањи;
- сигуран пласман, велика домаћа и инострана тражња, задовољавајућа цена и висок квалитет рибе, условљен чистом водом Зворничког језера, обезбеђују рентабилну производњу и задовољавајући профит, тако да зворничка риба може да израсте у водећи бренд у Европи;

2.2. Слабости

- значајно заостајање инфраструктурне опремљености Општине, како у односу на реалне потребе њених становника и привреде, тако и у односу на републички просек; пре свега, у погледу: покривености савременом путном мрежом и ниско напонском електро-енергетском мрежом, недовољно развијеног телекомуникационог система, оскудне железничке мреже и слабости комуналне инфраструктуре;
- лоша/застарела привредна структура, у којој апсолутно доминирају примарни видови експлоатације и прераде природних богатстава;
- неконкурентност домаће привреде на иностраном тржишту, што је евидентно по високом спољнотрговинском дефициту и високом извозу сировина и репроматеријала;
- скромне могућности локалних привредних субјеката за сопствена инвестициона улагања;
- непостојање капацитета за чување и прераду пољопривредних производа (хладњаче, сушаре);
- недефинисане локације индустријских зона за потребе развоја малих и средњих предузећа;
- недовољна истраженост тржишних могућности у Општини и региону;
- неразвијени канали дистрибуције средстава за пољопривредну производњу, дифузије савремених еколошких и производних знања, тржишних информација и других услуга за пољопривреду, неорганизовани откуп пољопривредних производа и опште слабости производне и друштвене инфраструктуре села;
- непостојање капацитета за чување и прераду пољопривредних производа (хладњаче, сушаре
- недостатак маркетинга за домаћа и страна улагања, непостојање брендова.

2.3. Шансе

- одличан географски положај, посебно са становишта економских могућности које нуди формирање Еурорегиона «Дрина –Сава- Мајевица» и слободне царинске зоне;
- реструктурирање индустрије прераде дрвета у правцу пропульзивних производњи, мањих серија производа, повећања степена финализације производње, увођења нових технологија или/и нових производа као допуна постојећем асортиману;
- увођење нове технологије, реконструкција и модернизација постојећих капацитета у индустрији грађевинског материјала и металопреради, у правцу вишег степена финализације;
- агресивнији маркетиншки наступ, с ослонцем на квалитет и посебне одлике, тзв. бренд локалних индустријских, пољопривредних и шумских производа;
- повећање конкурентности пољопривредне производње, укрупњавањем газдинстава; осавремењивањем механизације; повећавањем обима и квалитета производа; удруживањем произвођача преко задруга или других облика удруживања, развијањем мањих система за наводњавање, искоришћавањем локалних погодности за примену органских метода производње, односно за добијање ознаке производа заштићеног географског имена порекла;
- могућности и интереси дијаспоре, разних донатора и потенцијалних домаћих и страних инвеститора за улагања у реализацију конкретних производних, инфраструктурних, туристичких и других програма на општинској територији;
- заинтересованост људи из великих градова за одмор у здравој средини, повећан број људи који бораве у рехабилитационим центрима и други мотиви раста тражње за туристичким садржајима; лични идентитет и национални значај личности из Подриња, спремних да потпомогну локалну иницијативу на доношењу и остваривању Стратегије развоја општине Мали Зворник.
- брзо решавање спорних имовинско – правних односа, формирање локалне банке и обезбеђење других услова за повећање инвестиционе привлачности општинске територије;
- брзо окончање процеса приватизације и успешна трансформација предузећа.

2.4. Претње

- кашњење са доношењем Стратегије развоја Србије прети јачањем диспропорција у регионалном развоју, у правцу све већег заостајања провинције у односу на велике градове, настављањем миграција у велике градове и иностранство;
- одсуство подршке макроекономске и секторских политика увођењу високих стандарда квалитета производа који важе у ЕУ;
- незаинтересованост инвеститора за мала и инфраструктурно слабо опремљена места.

3. Просторно-еколошки фактори

3.1. Предности

- у доброј мери очувана и незагађена природна средина, Дринско језеро и језеро на Радаљској реци, Радаљска Бања, водотоци и ловиште пружају велике могућности за развој различитих видова туризма (спортски риболов, лов, сеоски туризам и сл.);
- обиље квалитетне воде и значајни хидроенергетски потенцијали;
- повољни климатски услови, како за човеков живот, рад, одмор и рекреацију, тако и за развој разноврсне пољопривредне производње, посебно за производњу квалитетног јагодастог воћа;
- значајне површине природних ливада и пашњака, са билним покривачем погодним за добијање сточних производа посебних одлика квалитета, пчелину пашу, сакупљање вредних фармаколошких сировина и сл.;
- већина села има све природне предуслове за производњу органске хране (чиста вода, ваздух, незагађено земљиште);
- високи степен шумovitости и добро стање шумског фонда, с квалитетним тврдим лишћарима и богатим саставом шумских плодова и других врста флоре и фауне; и
- вредни ресурси минералних сировина: откривене велике резерве квалитетног мермера у Доњој Трешници; значајне залихе кречњака у Доњој Борини; гранитни камен и лековите воде у Радаљу, антимон у Брасини и др.

3.2. Слабости

- територијално разграничење од општине Зворник, која припада Босни и Херцеговини, са којом је општина Мали Зворник у просторном и функционалном погледу дуго представљала целину, а у којој је добар део становништва задовољавао радне, социјалне, здравствене, образовне и културне потребе;
- унутрашња поларизација у нивоу демографског и укупног социоекономског развоја; у седишту Општине и приобалним насељима уз реку Дрину концентрисано је више од 70% становништва и лоцирани су сви значајнији привредни објекти; на другој страни, већи део територије Општине (око 2/3) има типичне карактеристике периферних руралних подручја;
- ниска инфраструктурана опремљеност, недовољна урбанизованост, мала густина насељености, брдско-планински терен, што све скупа значајно отежава становништву већине сеоских насеља, посебно у зимском периоду, доступност задовољавању социјалних потреба (нарочито у области образовања и здравства);
- слаба заступљеност земљишта високог производно-економског потенцијала;
- угроженост оскудних плодних земљишта уског долиноског појаса честим поплавама;
- изложеност већег дела општинске територије процесима јаке ерозије;
- нерационално коришћење шумског богатства у досадашњем економском развоју,
- изостанак увођења захтеваних стандарда квалитета производа;
- екстензивна и традиционална ратарска и сточарска производња, низак принос, уситњен посед, производња за сопствене потребе, без економске рачунице или на граници рентабилитета.

3.3. Могућности

- буђење локалне иницијативе за доношење акционих планова по питањима заштите животне средине, диферсификовања економских делатности, унапређивања пољопривредне производње и решавања других аспеката интегралног руралног развоја, у интракцији с јачањем економских и социокултурних функција општинског центра;
- јачање еколошко-здравствене свести домаћих потрошача о потреби конзумирања квалитетне хране, као подстицај за офанзивнији приступ органској производњи;
- потпуније коришћење подстицаја који се из Републичког буџета усмеравају за развој пољопривреде и села;
- развијање сеоског и других видова туризма; потпуније коришћења лековитих минералних вода.

3.4. Претње

- рељефна и друга природна ограничења за функционалну реорганизацију насељске мреже, уређење села и инфраструктурно унапређење руралог простора;
- слаба економска снага Општине, привредних субјеката и пољопривредних газдинстава за комплексно решавање проблема депоновања чврстог отпада, водоснабдевања и одвођења отпадних вода;
- даље изостајање неопходне буџетске и друге спољње подршке за спровођење програма интегралног руралног развоја;
- незаинтересованост сеоског становништва за иницирање конкретних развојних програма,, неповерење у иницијативе које долазе споља и друге социопсихолошке баријере развоја;
- депопулација планинских села.

4. Социјална сфера

4.1. Предности

- обиље радног потенцијала, индустријска традиција и велики број квалификованих радника који имају драгоцено искуство искусних у производњи електричне енергије, преради дрвета, мермера, антимона, кречњака, и гранита, али су у међувремену остали без запослења;
- знатно повољнија демографска ситуација, у односу на ниво Републике, мерено стопом природног прираштаја, бројем женске популације у добу фертилитета и индексом старења;
- бројна и релативно јефтина радна снага за производњу и прераду пољопривредних производа или/и повећање учешћа радно интензивних линија у структури пољопривредне производње;
- очувана традиција и култура пољопривредне производње и још увек жива умећа прераде неких пољопривредних производа у домаћој радиности;
- аутентичност традиције и културе Подриња и уникатно историјско наслеђе;
- доста хомоген национални састав, чиме се смањују међунационалне тензије.

4.2. Слабости

- у брзом је порасту број незапослених лица, међу којима се смањује учешће неквалификованих, а повећава учешће квалификованих лица;
- неусклађеност образовних профила постојећих вишкова радне снаге са потребама тржишта;
- диспропорције у зарадама јавног и приватног сектора;
- лоша покривеност општинске територије савременим медијима, недостатак локалног часописа, неразвијеност интернет мреже и друге слабости информатичке природе;
- у порасту је број домаћинстава без прихода, што повећава социјалну напетост и захтева додатне издатке у Општини;

- изузетно мали број домаћинстава с искључиво пољопривредним изворима прихода, па стога и веома ниско учешће пољопривредног становништва у укупном, наспрам значајних потенцијала за производњу хране и аграрних сировина;
- ниска куповна моћ становништва, која ограничава платежно способну тражњу, а повећава потрошњу производа из домаће радиности
- готово минималне развојне перспективе малих села, у којима се становништво стално смањује и старосна граница нагло повећава, што је скоро нерешива слабост;
- недостатак или недовољно изражена потреба за различитим културним садржајима, посебно код сеоског становништва, или одсуство могућности да се такви садржаји презентују.

4.3. Могућности

- потенцијали социјалног развоја зависе, пре свега, од будућег привредног развоја Општине и већег прилива буџетских средства за социјалне програме;
- људски ресурс у наредних петнаестак година неће бити ограничавајући фактор развоја;
- увећавање могућности коришћења расположивог радног потенцијала, посебно квалификоване радне снаге и радне снаге са искуством, која се сада не користи;
- млађе незапослено становништво, путем преквалификација може се оспособљавати за занимања која се на подручју општине буду тражила;
- повећање запослености у пољопривредној производњи, преоријентацијом на већу заступљеност производње под стакленицима и пластеницима (посебно повртарске), развијањем мањих прерађивачких капацитета заснованих на примарној пољопривредној производњи и развијањем других видова радно интензивних и профитабилних производних и услужних делатности у пољопривреди и на селу;
- већину руралног становништва користити за активности на интегралном руралном развоју у оквиру расположивих потенцијала;
- развоју сточарства, воћарства и органске производње дати предност у коришћењу обиља хуманог ресурса;
- бројне су могућности ангажовања сеоског становништва и у непољопривредним занимањима, као што је пружање најразличитијих услуга, бављење старим занатима, пословање са лековитим биљем и шумским плодовима, отварање мањих погона са различитим производним и услужним наменама (прерада, сортирање, паковање и томе слично).

4.4. Претње

- тенденција успоравања демографског раста, праћена убрзавањем процеса старења становништва, повећавањем броја старачких домаћинстава и домаћинстава без прихода;
- вишегодишње чекање на прво запослење умањује производне могућности и радну способност незапослених, деморалише омладину и ствара социјално незадовољство;
- велика незапосленост, као дугорочни проблем;
- тешка прилагодљивост менталитета сеоског становништва захтевима тржишта, потреби едукације, унапређењу квалитета, удруживању; неповерње у институције система и сл.

АНЕКС 4. КОМИСИЈА

1. Комисија за стратешко планирање

Стратешко планирање је један од основних механизма управљања ресурсима локалне заједнице. Како би се обезбедило широко учешће локалне заједнице и привредног сектора у састав Комисије уврштени су представници свих структура које учествују у развојним активностима заједнице нарочито представници приватног сектора.

Именовати Председника Комисије за стратешко планирање!

1.1. Привреда

(Предложити конкретне привредне субјекте и Одељење за привреду – општина Мали Зворник, као и њихове представнике и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.2. Пољопривреда

(Предложити конкретне стручне и одговорне особе, са назнаком где су запослене и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.3. Туризам

(Предложити конкретне стручне и одговорне особе, са назнаком где су запослене и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.4. Јавна предузећа

(Предложити ЈП, као и њихове представнике и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.5. Култура

(Предложити конкретне стручне и одговорне особе, са назнаком где су запослене и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.6. Медији

(Предложити медијске куће, као и њихове представнике и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.7. Невладине организације

(Предложити НВО, као и њихове представнике и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.8. Образовни сектор

(Предложити конкретне стручне и одговорне особе, са назнаком где су запослене и контакт телефоне.)

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

1.9. Главни архитекта

1. Градски архитекта: име и презиме, као и контакт телефон

1.10. Члан општинског већа

1. Члан општинског већа: име и презиме, као и контакт телефон

АНЕКС 5. РАДНЕ ГРУПЕ

1. Радне групе у оквиру Комисије за стратешко планирање

3.1. Радна група за Кључну област: Економски развој

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

3.2. Радна група за Кључну област: Развој трговине , угоститељства и туризма

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

3.3. Радна група за Кључну област: Развој људских ресурса и очување животне средине

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- .
- .
- .

АНЕКС 6. ПРОЈЕКТНИ ФОРМУЛАРИ

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Плантажни узгој рибизле и јагоде			
Тип пројекта: Остало			
Приоритет пројекта: висок			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	Први део: рибизла		
	<ul style="list-style-type: none"> - плантажни узгој рибизле на имањима оснивача и коопераната задруге - почетна површина 3 ха - у перспективи: матични засад рибизле - стручни надзор: центар за воћарство – Чачак - супституција увоза 		
Опис пројекта	Други део: јагода		
	<ul style="list-style-type: none"> - плантажни узгој јагоде у ниским тунелима - почетна површина 3 ха - стручни надзор: центар за воћарство – Чачак - пласман у свежем стању (мала паковања) 		
Циљеви пројекта	...		
Стечена искуства	<p>Пројекат рађен од стране стручњака и сарадника Центра за воћарство у Чачку, а на бази земљишних и климатских услова у општини;</p> <p>Подржан је од стране регионалне привредне коморе у Ваљевоу;</p> <p>Исказана је велика заинтересованост пољопривредника – произвођача за његову реализацију.</p>		
Сродне активности	<p>На нашем простору не постоје већи засади јагоде (најближи су Лозница и Крупањ);</p> <p>Нема података о плантажном узгоју рибизле у Србији, те би ово била замена увоза.</p>		
Очекиване користи пројекта	Опис	супституција увоза	
	Јединица мере	упошљавање сеоског становништва	
	Вредност	€ годишње	
Листа ризика	Опис	атмосферске падавине	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	средња	
	Утицај (висок/средњи/низак)	средњи	
	Корективне активности	противградне мреже	
Национални стратешки приоритети	Назив	Стратегија за смањење сиромаштва	
	Опис повезаности	производња у неразвијеним селима	
	...	...	
Тип Институције	Остало - земљорадничка задруга		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Земљорадничка задруга „Пинеа“	Бошко Марковић	Бошко Марковић
Предлагач	Назив предлагача	Општина	Контакт особа предлагача

Акциони план за развој општине Мали Зворник

пројекта	пројекта		пројекта
	Земљорадничка задруга „Пинеа“	Општина Мали Зворник	Бошко Марковић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	јул 2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	150		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	6.890.400,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		4.686.000,00
	Назив суфинансијера	Кооперанти 33 „Пинеа“	2.204.400,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Подизање комерцијалних засада рибизле	150	2.534.400,00
2.	Подизање комерцијалних засада јагоде	48	4.356.000,00
3.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пастрмски рибњак са прерадом рибе		
Тип пројекта: Остало		
Приоритет пројекта: средњи		
Величина пројекта: средњи		
Опис пројекта	<p>Пројектом је предвиђена изградња рибњака и погона за прераду рибе у Доњој Трешњици на реци Борања Општина Мали Зворник.</p> <p>Рибњак се састоји од тиролског водозахвата, таложнице, доводног бетонског канала, осам бетонских касета и зграде за смештај рибље хране и опреме. димензије рибњака су 18 x 1,8 x 0,8 метара.</p> <p>Уз поменуте објекте потребно је изградити и помоћне, односно:</p> <ul style="list-style-type: none"> – приступни пут; – ограду; – Подзиде; – септичку јаму; – јаму за угинулу рибу; – јаму за таложење воде из рибњака. <p>У кругу истог плаца предвиђена је прерада рибе. Простор за прераду предвиђен је на спрату поменуте зграде за рибњак чије су димензије 27 x 10 метара. Капацитет рибњака био би 24 тоне живе рибе на годишњем нивоу. Капацитет прераде рибе је доста већи и износи 300 кг на дан. Под прерадом рибе се подразумева: ређење рибе, филетирање, димљење, вакумирање и замрзавање, како из овог тако и из околних рибњака који би такође били чланови ове задруге. задруга већ има склопљене предуговоре за продају рибе са ТП „Напредак“ Мали Зворник, „Вир“ Лозница и ЦБА асоцијацијом.</p>	
Циљеви пројекта	Боље искоришћавање расположивих ресурса у овој врсти производње и дизање квалитета производа на виши ниво.	
Стечена искуства	<p>На подручју Општине Мали Зворник постоје изграђена три пастрмска рибњака мањег капацитета и три шаранска рибњака већег капацитета на Зворничком језеру. Из досадашњег искуства види се да је продаја рибе у тесној вези са верским празницима у време поста. Стога је тешко организовати континуирану производњу рибе током целе године.</p> <p>Изградњом погона за прераду рибе овај проблем би се решио, а исто тако могли би се изградити рибњаци и на осталим локалитетима, што би значајно увећало производњу.</p>	
Сродне активности	<p>Изградњом овог објекта објединила би се постојећа производња рибе на подручју Општине Мали Зворник, учлањењем постојећих рибњака у ЗЗ „Аграг“. Такође би се створили услови за отварање нових рибњака јер би био обезбеђен откуп и прерада рибе током целе године.</p> <p>Изградњом објекта смањио би се досадашњи обим увоза.</p> <p>Цена рибе у задњих 10 година је добра и стабилна, без изгледа да у скорије време дође до засићења тржишта.</p>	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта
	Јединица мере	број запослених број запослених
	Вредност	12 5

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Листа ризика	Опис	угинуће рибе крађа оштећење објекта	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска ниска ниска	
	Утицај (висок/средњи/низак)	низак низак низак	
	Корективне активности	ветеринарска контрола портири и видео надзор уплата осигурања	
Национални стратешки приоритети	Назив	...	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган	Бранко Радић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Земљорадничка задруга „Аграр“ Доња Борина	Мали Зворник	Петровић Слободан
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.09.2007. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	24		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	15.293.800,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		4.588.140,00
	Назив суфинансијера	Фонд за развој Општине М. Зворник	300.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Довршетак рибњака	6	1.856.000,00
2.	Довршетак зграде	12	8.855.000,00
3.	Набавка опреме	2	2.736.000,00
4.	Обука радника	3	350.000,00
5.	Набавка млађи и хране	1	1.496.800,00
6.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Набавка опреме за мини хладњачу у Цулинама од 120 м³		
Тип пројекта: Остало		
Приоритет пројекта: средњи		
Величина пројекта: мали		
Опис пројекта	<p>Овај објекат представљаће мини центар за откуп печурки, шумских плодова, самониклог лековитог и ароматичног биља.</p> <p>Скупљањем самониклог и лековитог биља и шумских плодова може се остварити економска корист која је веома значајна а исто тако обучавањем сакупљача на терену и бољом организацијом откупа преко откупних центара на територији Општине Мали Зворник и шире могу се обезбедити знатне количине лековитог биља и шумских плодова.</p>	
Циљеви пројекта	Циљ је да се искористе природни потенцијали који су значајни са једне стране и да се становништво анимира у сакупљању шумских плодова, гљива и пужева како би повећали своје приходе.	
Стечена искуства	<p>Подручје Подриња, посебно подручје горњег Подриња изузетно је богато разним врстама самониклог, лековитог и ароматичног биља, шумским воћем (дивља јагода, купина, боровница и др) и самониклим гљивама. Но и поред тог разноврсног природног богатства данас се врло ретко ко бави откупом и прерадом самониклог биља, са малим изузетком гљиве које се откупљују неорганизовано и неквалитетно.</p> <p>Шумски плодови као што су дивља јагода, купуна, клека, гљиве и друго самоникло шумско биље у овом мини центру припремали би се за извоз пошто су ти производи искључиво намењени извозу.</p>	
Сродне активности	СТЗР „РУЖА“ бави се откупом и прерадом шумских плодова, овим проширењем хладњаче стекли би се услови за потпуну прераду и извоз на страну тржиште. Постигао би се већи економски успех у Општини Мали Зворник. Запослили би се нови радници итд. СТЗР „РУЖА“ поседује мини хладњачу која ради у режиму до нула степени целзијуса. Неопходна је хладњача минус режима ради лагеровања, замрзавања и др.	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта повећање извоза
	Јединица мере	број запослених број запослених €
	Вредност	4 10 25.000,00
Листа ризика	Опис	немогућност добијања средстава елементарне непогоде
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	средња ниска
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок средњи
	Корективне активности	обезбеђење страног улагача

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Национални стратешки приоритети	Назив	Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији	
	Опис повезаности	Стратегија за смањење сиромаштва производња, прерада и извоз здраве хране Запошљавање, повећање стандарда	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Деспотовић Арсен	Мали Зворник	Деспотовић Арсен
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	20.06.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	3		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	2.200.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		1.700.000,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	350.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Набавка опреме и делова за хладњачу	2	1.850.000,00
2.	Инсталирање и пробни рад	1	350.000,00
3.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Набавка опреме за прераду дрвета и производња готових производа од дрвета			
Тип пројекта: Остало			
Приоритет пројекта: средњи			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	Постојеће ортачко друштво је основано крајем 2004 године као погон у изградњи и планиране производне капацитете у производњи дрвне грађе (а касније и у преради), могуће је активирати тек набавком потребне опреме, као и улагањима у ТОС и тако остварити могући обим производње и пласмана планираног асортимана производа, који ће задовољити присутну тражњу за овим производима из основне делатности.		
Циљеви пројекта	Инвестирање у опрему за производњу и прераду дрвне грађе и производа од дрвета и улагање у ТОС има за циљ остваривање претежно извозно оријентисане производње, уз врло рентабилан технолошки процес производње, што све доприноси остваривању задовољавајућих нивоа добити.		
Стечена искуства	Постоји реална тражња за производњом дрвне грађе и предвиђених производа од дрвета, нарочито у извозу. Целокупна производња може се реализовати преко сопствене велепродаје.		
Сродне активности	Производи од дрвета: даска и планирани асортиман -имају тржиште (већим делом извоз-преко 50%) и са остварењем производње која ће проистећи набавком нове опреме и улагањима у ТОС, оствариваће се значајни профитни ефекти.		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање након пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	22	
Листа ризика	Опис	...	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	...	
	Утицај (висок/средњи/низак)	...	
	Корективне активности	...	
Национални стратешки приоритети	Назив	...	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Бранко Радић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	ОД „Арбор-Импекс“ - Доња Борина	Мали Зворник	Костић Миодраг
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	пројекат је у току		

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Укупно трајање пројекта (број месеци)	...		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	17.500.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)	7.000.000,00	
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	10.500.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Улагања у основна средства - нова опрема	...	12.500.000,00
2.	Улагања у трајна обртна средства	...	5.000.000,00
3.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат мини хидроцентрале на Борањској реци у Доњој Трешњици		
Тип пројекта: Остало		
Приоритет пројекта: висок		
Величина пројекта: средњи		
Опис пројекта	<p>Пројектом је предвиђена изградња мини хидроелектране у селу Доња Трешњица на реци Борања. Снага мини хидроелектране је 130 кв.</p> <p>Објекат се састоји од водозахвата, таложнице, доводног цевовода, машинске зграде, електромашинске опреме, трафо станице и прикључног далековода.</p> <p>Комплетна производња електричне енергије слаће се у електроенергетски систем преко трафо станице и далековода 10 кв.</p> <p>Борања је брза и чиста планинска река. Проласком кроз турбину вода се додатно аерира, па је погодна за производњу калифорнијске пастрмке, што је предмет другог пројекта.</p>	
Циљеви пројекта	...	
Стечена искуства	<p>Усвајањем Закона о енергетици, мали произвођачи електричне енергије из обновљивих извора стекли су статус повлашћених произвођача, а ЕМС има обавезу откупа целокупне производње.</p> <p>По нашим искуствима из Словеније, Италије и Аустрије, ова производња је перспективна. Код њих су све локације већ искоришћене.</p> <p>Садашња цена код нас је далеко најнижа у нашем окружењу, што значи да ће исплативост објекта бити изузетно добра, јер и по садашњим ценама постоји економска оправданост.</p>	
Сродне активности	<p>Познато је да Србија нема довољно електричне енергије. Изградњом овог објекта побољшао би се квалитет и снабдевање електричном енергијом локалног становништва.</p> <p>Губици у преносу електричне енергије су минимални јер постојећи далековод 10 кв пролази поред електране.</p> <p>Експлоатациони век објекта је преко педесет година без изгледа да може доћи до zasiћености тржишта.</p>	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта
	Јединица мере	број запослених број запослених
	Вредност	20 1
Листа ризика	Опис	оштећене цевовода оштећење објекта мхе
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска ниска
	Утицај (висок/средњи/низак)	низак низак
	Корективне активности	уплата осигурања редовне контроле и ремонти

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Национални стратешки приоритети	Назив	Стратегија за смањење сиромаштва	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Остало - земљорадничка задруга		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Земљорадничка задруга „Аграр“ Доња Борина	Којић Радосав	Слободан Петровић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Земљорадничка задруга „Аграр“ Доња Борина	Мали Зворник	Слободан Петровић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.08.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	12		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	30.211.592,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		9.063.477,00
	Назив суфинансијера	...	...

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Изградња цевовода	12	15.471.592,00
2.	Изградња зграде мхе са инфраструктуром	8	4.750.000,00
3.	Израда и монтажа електромашинске опреме	12	9.935.000,00
4.	Обука руковоаоца и пробни рад	1	55.000,00
5.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја									
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Експлоатација и микронизација мермера као калцијум карбонатне сировине									
Тип пројекта:									
Приоритет пројекта: висок									
Величина пројекта: средњи									
Опис пројекта	<p>На подручју Општине Мали Зворник истражене су и доказане резерве мермера као калцијум карбонатне сировине. Урађени су сви потребни пројекти: главни рударски пројекат, пројекат рекултивације, прихваћени програми за израду: урбанистичког плана, еколошких студија, добијене одговарајуће сагласности.</p> <p>У поступку је израда пројекта за прве фазе изградњу млинског постројења за микронизацију и закључивање уговора о испоруци опреме, тако да се истовремено отпочне рударска експлоатација и микронизација мермера као калцијум карбонатне сировине.</p> <table border="0"> <tr> <td>Вредност пројекта износи</td> <td align="right">530.000€</td> </tr> <tr> <td>до сада уложено</td> <td align="right">150.000 €</td> </tr> <tr> <td>из сопствених средстава обезбеђено још</td> <td align="right">70.000 €</td> </tr> <tr> <td>потребна средства</td> <td align="right">310.000€</td> </tr> </table> <p>Уколико би средства у износу од 250.000 € била обезбеђена до 15.јула 2006. године, целокупна инвестиција би била завршена до краја 2006. године.</p> <p>У овој фази реализације инвестиције запослило би се 52 радника са пројектованом нето просечном платом од 35.000,00 динара.</p> <p>Друга фаза инвестиције омогућава запослење још 35 радника у току 2007. године.</p>	Вредност пројекта износи	530.000€	до сада уложено	150.000 €	из сопствених средстава обезбеђено још	70.000 €	потребна средства	310.000€
Вредност пројекта износи	530.000€								
до сада уложено	150.000 €								
из сопствених средстава обезбеђено још	70.000 €								
потребна средства	310.000€								
Циљеви пројекта	...								
Стечена искуства	<p>Овом инвестиционом захвату претходило је: анализа тржишта и цена, истражна геолошка бушења, елаборат о резервама и квалитету, економска оцена код експлоатације и прераде (микронизације) и на тим основама урађени су сви потребни пројекти, студије и добијена одговарајућа мишљења и сагласности од надлежних министарстава и локалне самоуправе.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Пројекат геолошких истраживања карбонатних стена на локалитету Доња Трешњица код Малог Зворника – Елаборат о резервама мермера као карбонатне сировине на лежишту „Чот“ - Доња Трешњица код Малог Зворника – Студија о процени утицаја на животну средину експлоатације мермера као карбонатне сировине – План општег уређења са елементима детаљне регулације на кат. парцели 1011 ко Доња Трешњица – Рударски пројекат експлоатације у лежишту „Чот“ - Доња Трешњица (идејно решење) – Главни рударски пројекат експлоатације у лежишту „Чот“ - Доња Трешњица – Технички пројекат прераде мермера на локалитету Доња Трешњица – Грађевински пројекат изградње хале и електро пројекат монтаже млинског постројења – Технички пројекат транспорта мермера на локалитету Доња Трешњица – Технички пројекат одводњавања површинских вода, водоснабдевања и 								

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	<p>третмана санитарно-фекалних отпадних вода на каменолому</p> <ul style="list-style-type: none"> – Пројекат рекултивације каменолома „Чот“ - Доња Трешњица – Израда бизнис плана за пројекат експлоатације мермера као карбонатне сировине – Улагања у прибављање мишљења о урбанистичким, еколошким, водопривредним условима, - заштита природе, прибављања сагласности и одобрења за градњу, одбрана елабората о резервама, експлоатациона права, концесије и друго. 		
Сродне активности	<p>Анализа тржишта и добијени резултати геолошких истраживања као и економска оцена одређују асортиман и ниво финализације будућег производа за којим има потребе и на иностраном тржишту.</p> <p>У односу на постојећу производњу у Србији, ова инвестиција би употпунила асортиман производа, тако да неће доћи до дуплирања капацитета.</p>		
Очекиване користи пројекта	Опис	<p>запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта повећање извоза додатне приватне инвестиције</p>	
	Јединица мере	<p>број запослених 12 број запослених 40 100.000 €/ год. 100.000€</p>	
	Вредност	<p>30.000 €/мес 200.000 €/ год.</p>	
Листа ризика	Опис	...	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	...	
	Утицај (висок/средњи/низак)	...	
	Корективне активности	...	
Национални стратешки приоритети	Назив	<p>Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији Стратегија за смањење сиромаштва</p>	
	Опис повезаности	<p>Висока технологија и квалитет минералне сировине обезбеђује конкурентност на светском тржишту Број запослених и повећање запослених у даљем развоју солидна плата је у стратегији смањења сиромаштва</p>	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Бранко Радић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Зајача ИНГ ДОО	Мали Зворник	Милутин Бојић, дипл.инг. рударства

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Планирани (најранији) датум почетка пројекта	пројекат је у току		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	крајем 2006. године		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	55.000.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		25.000.000,00
	Назив суфинансијера	...	...

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Набавка и монтажа свознице бункера и трак. трансп.	1,5	4.500.000,00
2.	Ел.машински пројекат млинског постројења	...	350.000,00
3.	Набавка и монтажа хале за млинско постројење	1	1.500.000,00
4.	Набавка и монтажа млинског постројења	4	25.000.000,00
5.	Уређење простора и остали трошкови	...	2.000.000,00
6.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја	
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Дистрибутивна гасна мрежа у Малом Зворнику	
Тип пројекта: Инфраструктура	
Приоритет пројекта: висок	
Величина пројекта: средњи	
Опис пројекта	<p>Дистрибутивна гасна мрежа у Малом Зворнику повезује се са постојећим доводним гасоводом из Зворника.</p> <p>Траса му је постављена тако да обезбеђује снабдевање природним гасом свих нетоплифицираних домаћинстава и комуналних потрошача на територији насеља Мали Зворник.</p> <p>Природни гас представља изузетно вредну хемијску и енергетску сировину која поседује значајне техно - економске и еколошке предности у односу на конвенционална горива. Основна примена гаса огледа се у конкретном задовољавању топлотних потреба потрошача (индустријски топлотни процеси, грејање, кување и др.).</p> <p>Сем тога, природни гас се може користити и за производњу одређених хемијских производа, при чему су посебно важни: амонијак, метанол, чађ, синтетички гасови, хлорметан, ацетилен и цијановодична киселина. Природни гас има изузетно квалитетну примену у многим индустријским процесима, а нарочито у црној и обојеној металургији, производњи цемента и сл. где примена природног гаса омогућава значајно повећање производње, повећање коефицијента искоришћења и капацитета пећи, смањење специфичне потрошње горива и повећање квалитета крајњег производа. Природни гас има велику примену у домаћинствима, занатству, малој привреди, угоститељству и осталим терцијалним садржајима урбане културе, где се користи и за потребе грејања, кувања и припреме топле воде, а у малој привреди подржава технолошке процесе.</p>
Циљеви пројекта	<p>Обезбеђење снабдевања природним гасом овог дела територије Републике Србије и стварање могућности за конверзију постојећих потрошача са других врста енергената на природни гас, како топлана, комуналних и комерцијалних потрошача тако и домаћинстава. На овај начин стварају се предуслови за друге инвестиције, првенствено у изградњу производно индустријских капацитета који ће применом овог економичног горива имати повећану конкурентност на тржишту.</p>
Стечена искуства	<p>ЈП СРБИЈАГАС, Нови Сад, послује као Јавно предузеће за транспорт, складиштење, дистрибуцију и трговину природним гасом. ЈП Србијагас је национална гасна компанија која обавља делатност од општег интереса и посебног значаја за Републику Србију, и представља једно од највећих и најснажнијих предузећа у Републици Србији.</p> <p>Основна делатност ЈП Србијагас, Нови Сад, је транспорт и промет природног гаса, пројектовање, изградња, надзор и одржавање гасоводних објеката, пружање инжењеринг услуга, могућност пружања услуга вишенаменске телекомуникационе кабловске мреже и др.</p> <p>У области транспорта природног гаса ЈП Србијагас покрива тржиште Републике Србије. На тржишту природног гаса у Републици Србији послује два транспортера природног гаса, и то: ЈП Србијагас, Нови Сад (покрива подручје Р.Србије) и „Југоросгас“ а. д. (покрива подручје Ниша). При томе треба нагласити да је ЈП СРБИЈАГАС, Нови Сад, (правни наследник предузећа: НИС</p>

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	<p>Гас Нови Сад и НИС Енергогас Београд делова јединственог Јавног предузећа НИС – Нафтна индустрија Србије, која је ресртрукирана од 01.10.2005. године, а на основу Одлуке о оснивању Јавног предузећа за транспорт, складиштење дистрибуцију и трговину природног гаса „СРБИЈАГАС“, 05 број 023-4379/2005-1 од 01.07.2005. год., (Сл.Гласник Републике Србије 60/2005.), а да је „Југоросгас“ а. д. мешовита српско - руска компанија у чијем капиталу значајно учешће има ЈП Србијагас (око 25% укупно уплаћеног капитала).</p> <p>Респектабилни прометни, тржишни и кадровски капацитети којима данас располаже ЈП Србијагас, као и вишедеценијско искуство у делатности промета и транспорта природног гаса створили су изузетан реноме и јасну препознатљивост код потрошача и грађана у Републици Србији. Прометни капацитети за транспорт и дистрибуцију природног гаса ЈП Србијагас у потпуности омогућавају континуелан и стабилан пласман природног гаса а у складу са целокупним потребама домаћег тржишта.</p> <p>ЈП Србијагас располаже изузетним кадровским потенцијалима са значајним искуством у пословима гасификације, специјализованим и обученим за рад са гасоводима високог и ниског притиска, тј. пословима пројектовања, инжињеринга, одржавања, организовања и стручног надзора изградње магистралних гасоводних система и дистрибутивне мреже.</p> <p>У ЈП Србијагас на дан 31.12.2005.г., ради 1052 запослених са изузетним знањем и искуством у области транспорта и дистрибуције природног гаса и пословима гасификације.</p>	
Сродне активности	<p>Даље активности на конверзији потрошача, а нарочито домаћинства такође представљају значајне активности које ће подстаћи ново запошљавање и посебно допринети стандарду становништва као и заштити човекове средине.</p> <p>На територији града и Општине Мали Зворник се одвијају следеће активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проширење постојеће водоводне мреже - решавање проблема канализације - решавање проблема отпадних вода - решавање проблема депоније смећа - проширење телефонске мреже - увођење кабловске телевизије <p>Неке од ових активности су планиране у оквиру радова на гасификацији. Полагањем каблова у исти ров са гасоводом омогућава се сваком домаћинству да добије прикључак на кабловску телевизију.</p>	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта
	Јединица мере	број запослених број запослених €
	Вредност	20-30 8 500.000,00 €
Листа ризика	Опис	политичка нестабилност
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок
	Корективне активности	убрзање процеса транзиције

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Национални стратешки приоритети	Назив	Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији Стратегија за смањење сиромаштва Национални акциони план гасификације Владе Републике Србије	
	Опис повезаности	подизање нивоа услова живота, унапређење заштите животне средине отварање нових радних места	
	...	...	
Тип Институције			
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Милан Ерић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник	Мали Зворник	Јово Роган
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	септембар 2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	6		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	44.500.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		21.805.000,00
	Назив суфинансијера	ЈП Србијасас	22.695.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Решавање имовинско правних односа	3	4.450.000,00
2.	Израда пројектно техничке документације	1	1.780.000,00
3.	Исходовање одобрења за градњу	1	890.000,00
4.	Избор испоручилаца, уговарање испоруке опреме и испорука опреме	2	17.800.000,00
5.	Избор извођача и уговарање извођења радова	2	178.000,00
6.	Пријава почетка градње	1	267.000,00
7.	Извођење радова	3	17.800.000,00
8.	Спровођење техничког прегледа изграђеног објекта	1	445.000,00
9.	Исходовање одобрења за употребу	1	890.000,00
10.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Идејни пројекат прикључног дв-а 10 кв за сбтс 10/0,4 кв, 160 ква „Зверовићи“ у Доњој Трешњици и сбтс 10/0,4 кв , 160 ква		
Тип пројекта: Инфраструктура		
Приоритет пројекта: средњи		
Величина пројекта: мали		
Опис пројекта	<p>Овим пројектом се предвиђа решавање енергетских потреба сеоског насеља доња трешњица. Тренутно не постоји могућност да се нормализује напајање електричном енергијом на поменутом подручју и зато је неопходна израда далековода и стубне трафостанице.</p> <p>Тренутна ситуација је таква да су чести нестанци електричне енергије (јесен, зима), што узрокује честе кварове електричних уређаја и електромотора. Све то доводи до немогућности функционисања мањих пословних погона (мини пилане, економски објекти, мини млекара и др.). Због тешких услова живота становништва, присутна је честа миграција село-град.</p>	
Циљеви пројекта	<p>Да се допринесе развоју села и да се побољшају услови живота на селу, како на индивидуалним пољопривредним газдинствима, тако и код заинтересованих инвеститора. Такође, циљ нам је и да се смањи економски диспарат између руралних и урбаних подручја.</p> <p>Развој индивидуалних малих предузећа, погона, мини фарми , сушаре, мини млекаре.</p> <p>Побољшање квалитета пољопривредне производње и повећање дохотка грађана.</p>	
Стечена искуства	<p>у годишњем периоду (јесен-зима), услед честих падавина врло често долази до испада из погона делова електромреже, због чега долази до кварова како кућних, тако и производних апарата.</p> <p>Прикључни далековод 10 кв у дужини од 2,037 км ради се због напајања будућег сбтс 10/0,4 кв, 160 ква „Зверовићи“ у Доњој трешњици ради побољшања редовног и сталног снабдевања прикључених потрошача, малих привреде, пољопривредне производње итд.</p>	
Сродне активности	Израђен је идејни пројекат прикључног дв-а 10 кв за сбтс 10/0,4 кв, 160 ква „Зверовићи“ у Доњој Трешњици и сбтс 10/0,4 кв , 160 ква „Зверовићи“ у Доњој Трешњици, а прикупљање остале документације је у току.	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта
	Јединица мере	број запослених
	Вредност	30
Листа ризика	Опис	пожар експлозија електрични удар
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска ниска ниска
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок висок висок
	Корективне активности	повећање мера пп заштите повећане мере опреза применити мере заштите

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Национални стратешки приоритети	Назив	...	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Милан Тодоровић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник и Електродистрибуција Лозница	Мали Зворник	Милан Тодоровић Чедомир Васић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.09.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	4,5		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	2.801.224,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		700.306,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник Електродистрибуција	700.306,00 1.400.612,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Прибављање копија, геодетских подлога, ситуационог плана и одобрења за изградњу	1	250.000,00
2.	Извођење радова далековода – 1. фаза	3	2.076.248,72
3.	Извођење радова трафостанице – 2. фаза	½	724.975,66
4.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат мбтс 10/04кв, 2х630ква“индустријска зона“ и кв 10кв за напајање тс индустријска зона у дужини од 84 метра		
Тип пројекта: Инфраструктура		
Приоритет пројекта: средњи		
Величина пројекта: мали		
Опис пројекта	<p>Овим пројектом се предвиђа решавање енергетских потреба индустријске зоне у Зелњићима. Тренутно не постоји могућност да се нормализује напајање електричном енергијом на поменутом подручју и зато је неопходна израда трафостанице која би побољшала развој индустрије и побољшала рад постојеће индустрије а такође ће и побољшати напон електричне енергије за засеок Жарковиће.</p> <p>Тренутна ситуација је таква да су чести нестанци електричне енергије (јесен, зима), што узрокује честе кварове електричних уређаја и електромотора. све то доводи до немогућности функционисања мањих пословних погона (мини пиране, економски објекти, мини млекара и др.). Због тешких услова живота становништва, присутна је честа миграција село-град.</p>	
Циљеви пројекта	<p>Да се допринесе развоју индустрије, јер је у том делу насеља предвиђено генералним планом развој малих и средњих предузећа.</p> <p>Циљ нам је и да се смањи економски диспаритет између руралних и урбаних подручја.</p> <p>Развој индивидуалних малих предузећа, погона, мини фарми , сушаре, мини млекаре</p> <p>Побољшање квалитета пољопривредне производње и повећање дохотка грађана.</p>	
Стечена искуства	<p>Наша искуства су углавном лоша. често долази до испадања из система напајања због преоптерећености.</p> <p>Пошто ће се будућа трафо станица налазити у индустријској зони то ће допринети изградњи више пословних објеката, мини пекара, аутосервиса, складишта, стоваришта</p>	
Сродне активности	<p>Поседујемо извод из регулационог плана индустријска зона у Малом Зворнику. Идејни пројекат мбтс 10/04кв, 2х630ква“индустријска зона“ и кв 10кв за напајање тс индустријска зона у дужини од 84 метра. Такође, поседујемо одобрење за грађење број 351-27/06-03 од 03.04.2006.године.</p>	
Очекиване користи пројекта	Опис	запосљавање током пројекта
	Јединица мере	број запослених
	Вредност	20
Листа ризика	Опис	<p>опасност од ел. удара</p> <p>опасност услед пролазних појава и механичког напрезања опреме</p> <p>опасност од пожара и експлозије</p>
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	<p>ниска</p> <p>средња</p> <p>ниска</p>
	Утицај (висок/средњи/низак)	<p>висок</p> <p>висок</p> <p>висок</p>
	Корективне активности	<p>повећане мере опреза</p> <p>стручни рад и поштовање важећих прописа</p> <p>повећане мере опреза</p>

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Национални стратешки приоритети	Назив	...	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Милан Тодоровић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник и Електродистрибуција Лозница	Мали Зворник	Милан Тодоровић Чедомир Васић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.06.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	3		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	4.102.338,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		1.025.584,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник Електродистрибуција	1.025.584,00 2.051.169,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Извођење грађевинских радова и набавка опреме и материјала	3	4.102.338,00
2.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Изградња саобраћајне инфраструктуре			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат јавног осветљења и реконструкције нисконапонске мреже			
Тип пројекта: Инфраструктура			
Приоритет пројекта: низак			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	<p>Пројектом је обухваћено решавање јавног осветљења дела магистралног пута Лозница-Мали Зворник у дужини од 1080 метара, чиме се обезбеђује максимална могућа сигурност саобраћаја. овим се позитивно утиче на смањење саобраћајних незгода ноћу, повећање брзине кретања моторних возила, повећање капацитета пута и веће коришћење путне мреже ноћу.</p> <p>Са остала три пројекта реконструкције нисконапонске мреже тежи се побољшању, редовнијем снабдевању потрошача електричном енергијом, за потрошаче (сталне и будуће) и подстицање развоја мале привреде. такође ови пројекти допринеће развоју пољопривреде, воћарства, сточарства итд.</p>		
Циљеви пројекта	<p>Да се допринесе развоју села и да се побољшају услови живота на селу, како на индивидуалним пољопривредним газдинствима, тако и код заинтересованих инвеститора. Такође, циљ нам је и да се смањи економски диспарат између руралних и урбаних подручја.</p> <p>Развој индивидуалних малих предузећа, погона, мини фарми, сушаре, мини млекаре</p> <p>Побољшање квалитета пољопривредне производње и повећање дохотка грађана.</p>		
Стечена искуства	<p>Већ поседујемо уличну расвету која одлично осветљава насеље Зељићи и месну заједницу Центар тако да би са овим осветљењем само употпунили и комплетирали мрежу уличне расвете у дужини од 5000 метара.</p> <p>Што се тиче нисконапонске мреже она је комплетно дотрајала, па је потребна замена због подстицања привредног развоја.</p>		
Сродне активности	Овим активностима омогућило би се повезивање јавне расвете насеља Жеграп и Доњег Насеља Мали Зворник		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	25	
Листа ризика	Опис	...	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	...	
	Утицај (висок/средњи/низак)	...	
	Корективне активности	...	
Национални стратешки приоритети	Назив	...	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Милан Тодоровић

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник и Електродистрибуција Лозница	Мали Зворник	Милан Тодоровић Чедомир Васић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.02.2007. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	9		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	7.022.557,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		3.606.423,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник Електродистрибуција	1.328.535,00 2.087.598,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Прибављање пројектне документације за пројекат уличног осветљења, одобрење за изградњу и извођење радова.	3	2.847.358,00
2.	Прибављање пројектне документације за пројекат нн мреже у насељу доња борина, засеок „Кикановићи“, извођење радова, набавка материјала.	3	1.608.099,00
3.	Прибављање пројектне документације за пројекат нн мреже у насељу Доња Борина - „дринска стена“, извођење радова, набавка материјала.	3	1.379.438,00
4.	Прибављање пројектне документације за пројекат нн мреже у насељу Радаљ, засеок „Николићи“, извођење радова, набавка материјала.	3	1.187.662,00
5.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А: ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Изградња саобраћајне инфраструктуре	
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Реконструкција локалних путева	
Тип пројекта: Инфраструктура	
Приоритет пројекта: средњи	
Величина пројекта: мали	
Опис пројекта	<p>Локални путеви немају потребне техничке услове за саобраћај моторних возила и пољопривредне механизације, па се превоз и кретање механизације обавља отежано.</p> <p>Квалитет пољопривредних производа који се откупљују у овом подручју и који неадекватним транспортовањем до откупних места губе на квалитету је доста низак. Због тешких услова живота присутна је миграција становништва из села у градове.</p>
Циљеви пројекта	<p>Циљ пројекта је допринос развоју села и побољшању услова живота на селу.инвестирањем у руралну инфраструктуру доћи ће од побољшања комуникационих веза између руралних и урбаних подручја и доћи ће до смањења економских диспаратета између ова два подручја.</p> <p>Побољшати комуникацију и превоз и омогућити пољопривредницима коришћење савремене пољопривредне механизације и приступ основним цивилизацијским потребама.</p> <p>Побољшање квалитета пољопривредних производа који лошим транспортовањем губе на квалитету, повећаће се доходак грађана.</p>
Стечена искуства	<p>За путеве који су у досадашњем периоду асфалтирани, престала је потреба за насипањем.у тим насељима је присутно отварање мини погона, пољопривредна производња је у порасту, уочено је заустављање миграције село-град.</p> <p>Становници тих подручја показују интерес за развој сеоског туризма.</p>
Сродне активности	<p>Пут Велика Река-Мачков Камен је једини пут који води до Мачковог Камена, који има културно-историјски значај.Ово је посебно важно за будући развој туризма.</p> <p>Предвиђа се асфалтирање локалног општинског пута у две фазе: прва фаза (2500 м) и друга фаза (2600м).</p> <p>Пут у МЗ Сакар: асфалтирање деонице локалног пута у дужини 217 м започето је у септембру 2004. године са потпуном пројектном документацијом и одобрењем за изградњу. такође, септембра 2005. г. настављено је асфалтирање деонице у дужини 330м, са потпуном пројектном документацијом и одобрењем за изградњу.</p> <p>овим путем се обезбеђује повезивање сеоског насеља Сакар-Влашке Њиве са магистралним путем М.Зворник-Љубовија, са леве стране у селу Сакар.</p> <p>Пут у МЗ Цулине: овај пројекат се надовезује на ранију пројектну документацију реконструкције локалног пута Цулине-Читлук, чиме ће овај пут бити повезан са магистралним путем М.Зворник-Љубовија.2004.године је асфалтирана деоница пута са издатим актом, одобрењем за изградњу и пратећом пројектном документацијом.</p> <p>два пута у МЗ Брасина: у току је израда урбанистичког плана „План општег уређења“ К.О. Брасина, наручилац Општина Мали Зворник, којим ће се стари републички магистрални пут у дужини од 700 м пребацити у надлежност локалне самоуправе.</p> <p>Пут Мишићи-Липе, у дужини од 1100 м је у надлежности локалне самоуправе.</p> <p>Два пута у МЗ Радаљ: асфалтирање локалног општинског пута у засеоку „Јовићи“ у дужини од 1500 м, који се само насипао у досадашњем периоду.</p> <p>Асфалтирање локалног општинског пута у засеоку „Јокићи“ у дужини од 1860м који се само насипао у досадашњем периоду.</p>

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	20	
Листа ризика	Опис	опасност од бујичних вода	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	средња	
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок	
	Корективне активности	регулација корита река	
Национални стратешки приоритети	Назив	Стратегија за смањење сиромаштва	
	Опис повезаности	изградња путева доприноси привредном развоју	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник	Мали Зворник	Зоран Бркић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.07.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	3		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	51.399.448,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		42.938.712,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник Учешће грађана	8.460.736,00 7.460.736,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Израда главног пројекта за пут В.Река-Мачков Камен	1	450.000,00
2.	Асфалтирање пута В.Река-Мачков Камен –прва фаза	1	14.224.137,00
3.	Асфалтирање пута В.Река-Мачков Камен –друга фаза	1	14.793.103,00
4.	Израда главног пројекта за пут Сакар-Влашке Њиве	1	50.000,00
5.	Асфалтирање пута Сакар-Влашке Њиве	1	1.705.000,00
6.	Израда главног пројекта за пут Цулине-Читлук	1	50.000,00
7.	Асфалтирање пута Цулине-Читлук	1	1.705.000,00
8.	Израда главног пројекта за стари магистрални пут	1	60.000,00
9.	Асфалтирање старог магистралног пута	1	2.442.160,00
10.	Израда главног пројекта за пут Мишићи-Липе	1	90.000,00
11.	Асфалтирање локалног пута Мишићи-Липе	1	3.837.680,00

Акциони план за развој општине Мали Зворник

12.	Израда главног пројекта за пут у засеоку „Јовићи“	1	120.000,00
13.	Асфалтирање локалног пута у засеоку „Јовићи“	1	5.233.200,00
14.	Израда главног пројекта за пут у засеоку „Јокићи“	1	150.000,00
15.	Асфалтирање локалног пута у засеоку „Јокићи“	1	6.489.168,00
16.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Побољшање стандарда грађана		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат снабдевања водом МЗ „Радаљ“		
Тип пројекта: Инфраструктура		
Приоритет пројекта: врло висок		
Величина пројекта: средњи		
Опис пројекта	Овим пројектом је у првој фази предвиђена изградња пумпне станице и изградња потисно-дистрибутивног ценовода дужине 4.928 м. У другој фази приступа се изradi резервоара „Ристићи“, капацитета 150 м ³ .	
Циљеви пројекта	Побољшање услова живота Обезбеђење здраве пијаће воде за школу, дом здравља, дом Културе и друге установе у МЗ Радаљ. Прикључење свих домаћинстава из МЗ Радаљ која гравитирају уз главни ценовод и који се могу прикључити на новоизграђене објекте (на резервоар и ценовод)	
Стечена искуства	Постојећи систем водоснабдевања МЗ Радаљ не задовољава потребе (ни по квалитету, ни по квантитету) корисника МЗ Радаљ. Постојећи објекти су неквалитетно урађени и дотрајали и вода из каптаже није одговарајућег квалитета и недовољна је за постојеће потрошаче, а постоји потреба и да се нови потрошачи прикључе. Санитарна инспекција је у пар наврата забрањивала употребу пијаће воде, чиме је угрожено здравље становништва.	
Сродне активности	Акт о урбанистичким условима Решење о одобрењу за изградњу Сагласност ЈКП „Дрина“ Сагласност ЕПС-а Сагласност Телекома Сагласност Републичке дирекције за путеве Сагласност ЈП „Железнице Србије“Бгд Сагласност физичких и правних лица власника катастарских парцела Планиране трасе примарног водовода Ситуациони план за изградњу примарног водовода	
Очекиване користи пројекта	Опис	Запошљавање током пројекта Запошљавање након пројекта
	Јединица мере	број запослених број запослених
	Вредност	30 2
Листа ризика	Опис	...
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	...
	Утицај (висок/средњи/низак)	...
	Корективне активности	...
Национални стратешки приоритети	Назив	...
	Опис повезаности	...
	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	ЈКП „Дрина“	Мали Зворник	Јован Лазић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.07.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	5 месеци		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	7.886.557,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		2.591.901,00
	Назив суфинансијера	Министарство за државну управу и локалну самоуправу	3.800.000,00
		Општина Мали Зворник	408.656,00
		Грађани – нови корисници	1.086.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Извођење радова у првој фази: пумпа за воду и потисно – дистрибутивни цевовод	3	5.884.057,00
2.	Извођење радова у другој фази: резервоар 150м ³	2	2.002.500,00
3.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Побољшање стандарда грађана			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Резервоар за водоснабдевање насеља Мали Зворник			
Тип пројекта: Инфраструктура			
Приоритет пројекта: висок			
Величина пројекта: средњи			
Опис пројекта	Обезбеђење довољне количине воде за дневну потрошњу (за јавне објекте, привреду и грађане). извођењу се приступа да би се обезбедила довољна количина воде у максималној дневној потрошњи и резерви за противхавариску потрошњу. Реализацијом пројекта обезбеђује се здрава пијаћа вода за грађане Малог Зворника (око 5.000 становника) као и за јавне и привредне објекте.		
Циљеви пројекта	Општи циљ пројекта: - побољшање животног стандарда и здравља становништва; Специфични циљеви: - обезбеђење довољне количине воде за дневну потрошњу; - заштита постројења за снабдевање водом од пречести укључења.		
Стечена искуства	Недовољни резервоарски капацитети за постојеће кориснике, немогућност повећања броја корисника и недовољне количине воде. Брз нестанак воде код корисника. Често укључивање агрегата и брзо уништавање опреме која снабдева град водом. Дугорочна студија водоснабдевања Малог Зворника.		
Сродне активности	Пројектна документација и извођење, односно градња базена 250 м ³ са потисним цевоводом Ø200 mm и сигналним каблом, рађеним у вилама 1984. године на другој висинској зони. Такође изграђен је потисни цевовод у дужини од 700 m Ø200 mm са пројектном документацијом.		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	20	
Листа ризика	Опис	...	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	...	
	Утицај (висок/средњи/низак)	...	
	Корективне активности	...	
Национални стратешки приоритети	Назив	...	
	Опис повезаности	...	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	ЈКП“Дрина“	Мали Зворник	Јован Лазић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.07.2006. године		

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Укупно трајање пројекта (број месеци)	3		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	4.180.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)	3.762.000,00	
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	418.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Израда пројектне документације	1	180.000,00
2.	Извођење радова	2	4.000.000,00
3.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ А. ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

СЕКТОР: Унапређење рада државне управе		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Адаптација таванског простора зграде Општине		
Тип пројекта: Модернизација		
Приоритет пројекта: врло висок		
Величина пројекта: мали		
Опис пројекта	<p>Пројектом је предвиђено да се у таванском простору изнад зграде општине изгради канцеларијски простор, санитарни чвор и скупштинска сала.</p> <p>садашњи простор не обезбеђује потребе одржавања ни малих ни већих састанака.</p> <p>У постојећем објекту присутне су и друге службе (катастарске, судство, биро за запошљавање, републичке инспекције), па је самим тим рад локалне самоуправе сведен на минимални простор.</p> <p>Пошто се локална самоуправа налази у простору који није пројектован за ту сврху (велики је недостатак простора) и рад се обавља у неадекватном простору.</p>	
Циљеви пројекта	<p>Побољшање услова за рад локалне самоуправе.</p> <p>Формирање новог радног простора.</p>	
Стечена искуства	<p>Пројектна документација кровне конструкције на објекту СО Мали Зворник од 1994.године.</p> <p>Грађевинска дозвола доградње простора број 351-8/98 од 12.03.1998. године.</p> <p>Пројекат адаптације таванског простора објекта СО-е Мали Зворник у пословни, израђен 2004.</p> <p>Главни машински пројекат грејања и вентилације за адаптације таванског простора СО-е Мали Зворник из 2004.године.</p>	
Сродне активности	Обезбеђује се канцеларијски простор за отварање општинског услужног центра.	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта
	Јединица мере	број запослених број запослених
	Вредност	40 2
Листа ризика	Опис	политичка ситуација
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок
	Корективне активности	убрзање процеса транзиције
Национални стратешки приоритети	Назив	Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији Стратегија за смањење сиромаштва
	Опис повезаности	...
	...	...
Тип Институције	Локална самоуправа	

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Горан Мишић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник	Мали Зворник	Горан Мишић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.03.2007. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	6 месеци		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	5.504.348,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		4.953.913,00 (90,00%)
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	550.434,00 (10,00%)

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Прикупљање акта и одобрења за изградњу	2	500.000,00
2.	Извођење грађевинских радова	2	3.250.000,00
3.	Извођење грејања и вентилације	1	654.348,00
4.	Канцеларијски намештај и опрема	1	1.100.000,00
5.	...	...	...

КЉУЧНА ОБЛАСТ Б. РАЗВОЈ ТРГОВИНЕ УГОСТИТЕЉСТВА И ТУРИЗМА

СЕКТОР: Подстицање привредног развоја	
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Туристички спортско-риболовни еко-центар „Дрина“	
Тип пројекта: Инфраструктура	
Приоритет пројекта: врло висок	
Величина пројекта: средњи	
Опис пројекта	<p>Идеја пројекта је стварање уникатне туристичке понуде кроз савремени Туристички спортско-риболовни еко-центар на Дрини. Идеалан локалитет за реализацију овог пројекта представља Зворничко (Дринско) језеро због својих естетских и пејзажних вредности, изузетне чистоће и незагађене воде као и богат и разноврстан рибљи фонд. За сублимирање таквих вредности и њихово приближавање заљубљеницима нетакнуте природе, неопходно је, сагласно искуствима из развијеног света, изградити савремени туристички етно и еко центар, који са својим садржајима омогућава комфоран, удобан, пријатан и атрактиван боравак. Циљ је да се створи велика оаза риболовног уживања, кроз једну складну и уређену целину, коју ће чинити:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рибарско етно село на води (риболовачке еко-платформе са етно брвнарама) са укупно 25 сојеница изграђене у стилу које приказују аутентичност архитектуре градитељског стваралаштва српског народа, и као такве представљају нераскидиву нит између традиције, културе, архитектуре и духа нашег народа односно човека и природе. Риболовачке еко платформе са етно брвнарама пројектоване су да буду лоциране на средини Зворничког језера (500м од обале) непосредно по ободу Амајићког острва чија је микро локација позната по трофејним уловима и великој естетској природној вредности. Риболовачке платформе су сојенице од дрвета површине 115м² са етно-брвнарком површине 18м² (са два лежаја, два ормана, сточићем и мобилним еко тоалетом). Да би се омогућио што већи комфор риболовцима свака платформа поседује следећу опрему: чамац од полиестера са мотором на акумулаторски погон, комплет риболовачке опреме, лежаљке као и сателитски телефон, бежични интернет путем соларних панела и др. Унутрашњост брвнаре је опремљена са намештајем и предметима са мотивима српске домаће радности и градитељства које стварају слику праве српске традиције из народног стваралаштва. Посебна занимљивост је чињеница да ће се сви дневни оброци (домаћа храна из еко средине) достављати у специјалним посудама до сваке платформе, где ће се сервирати гостима као, и да ће свака платформа бити повезана системом бежичних телефона и интернета, преко централног система а кроз напајање путем соларних ћелија. Риболовачке еко платформе са етно брвнарама изграђене су искључиво од био разградљивог материјала (дрвета) а на њима је лоциран и мобилни еко тоалет, што значи да такав објекат нема никаквог негативног утицаја на животну средину. 2. Речна марина – уређено привезиште за чамце капацитета 36 чамаца која представља основ развоја риболовног, наугичког туризма и као такав неопходан је пратећи објекат у реализацији пројекта. Речну марину чини док изграђен од природног материјала – камена у дужини од 85м са свом неопходном опремом и плутајући понтони типа „бејли“ са везовима. Уједно док марине је широк 3.5м и дужине 85м представљаће велику летњу башту непосредно пред језеро. 3. Грин хотел „Дринска краљица“ који је пројектован да буде стациониран између саме обале Зворничког језера и магистралног пута Мали

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	<p>Зворник – Љубовија, на 12-ом км од Малог Зворника. У оквиру комплекса грин хотела пројектовано је 18 двокреветних соба типа апартмана (са купатилом, мини чајном кухињом, терасом са погледом на језеро, телефоном, сателитском ТВ, клима уређајем), један резиденцијалан апартман, кафе бар са затвореном баштом непосредно уз језеро, етно ресторан са националном кухињом и осталим садржајем.</p>
<p>Циљеви пројекта</p>	<p>На изградњи хотелском комплекса предлагач пројекта је већ уложио 136 000 еура (куповина земљишта за локацију, неопходни инфраструктурни радови и неопходна пројектна документација).</p> <p>Општи циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Стварање економски одрживог туристичког и еколошког центра од трајне користи за туризам целог региона. ➤ Ширење и развој пројекта на целом току Дрине, уз реафирмацију регионалне туристичке понуде и промоцију Дрине као позитивне туристичке дестинације у свету. ➤ Запошљавање способних младих људи и афирмација породичних сеоских домаћинстава кроз производњу и вршење услуга, као темељ будућег развоја целог региона у сфери трговине, туризма и услуга. ➤ Стварање новог брэнда по светским стандардима. ➤ Развој одрживог туризма и заштита и унапређење природног окружења. ➤ Концентрација капитала у земљи, јер се тако остварује већи пословни обрт (роба се набавља од домаћих фирми и користе се услуге домаћих компанија). ➤ Очување традиције, културе и духа нашег народа. <p>Посебни циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Директно запошљавање:Реализацијом пројекта обезбеђује се пуна упосленост 12 радника у сталном радном односу и 8-15 радника у сезони. ➤ Индиректно запошљавање:Пројекат ће постепено решавати проблем незапослености целог региона кроз јачање прекограничне сарадње Србије и БиХ, а у циљу изградње страгетије развоја целог Дринског басена кроз одрживи етно и еко туризам а чињеница је да ће се кроз разне видове сарадње са „еко-дринским центром“ индиректно запослити преко 200 домицилних становника (продаја сувенира, домаће еко хране, смештај и сл.). <p>Реализацијом овог пројекта ствара се узоран модел за релизацију сличних туристичких дестинација широм Републике Србије. Пројекат је применљив у свим регионима где водени ресурси припадају групи туристичких вредности са наглашеним својствима привлачности и као такви основа су развоја наутничког, риболовног, стационарног, ловног, омладинског и спортско-манifestационог туризма.</p> <p>Савремена тенденција развоја туризма иде у правцу боравка туриста у нетакнутој природи и аутентичности амбијента, што је главни параметар за реализацију овог пројекта и његову применљивост у другим регионима Републике Србије.</p>
<p>Стечена искуства</p>	<p>Туристички, спортски и еколошки значај оваквих пројекта је потврђен на сличним локацијама у Румунији (језеро Сарелушти) и Шпанији (језеро Mequinenza – река Ебро), а које по својој природи ни приближно нису атрактивне као Дрина. Овај туристички и спортско-риболовни еко-центар имаће јединствен и савремени печат брэнда у туристичкој понуди Србије као и у региону и свету.</p> <p>У реализацији израде пројекта учествовало је предузеће „Еко-дрински центар Д.О.О“, Еко клуб спортских риболоваца „Трофеј“, еколошки покрет „Дрина“, општина Мали Зворник кроз сарадњу са Министарством трговина, туризма и</p>

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	<p>услуга Републике Србије (усклађивање са стратегијом развоја туризма Републике Србије) као и кроз сарадњу са Министарством Науке и заштите животне средине кроз усклађивање и поштовање принципа „Европске повеље о води“. На пројекту је радио цео мултидисциплинатни стручни тим ихтиолози, билози, еколози, туризмолози, хотелијери, стручњаци за ИТ технологије, технолози вода, архитекте и др, који су својим искуством, знањем саткали пројекат непроцењиве вредности за развој региона Западне Србије.</p> <p>Министарство трговине, туризма и услуга владе Републике Србије подржало је овај пројекат и сматра да је то потенцијал за развој наутичког, спортског и риболовног еко-туризма кроз докуменат бр. 332-01-105/2005-04 од 25.03.2005. године.</p> <p>Пројекат је у више наврата испред Министарство трговине, туризма и услуга владе Републике Србије презентован на сајмовима, јавним презентацијама Министарства у земљи и иностранству и носи приоритет првог степена испред пословног савета Републике Немачке и Републике Србије. Урађена је комплетна пројектна документација за цео пројекат: идејна решења, идејни пројекти, главни пројекти, урађен детаљан урбанистички пројекат, инвестициони програм и др. од стране предузећа „Еко-дрински центар Д.О.О.“ који би у будућем спровођењу пројекта преузео сву одговорност за испуњење својих обавеза.</p> <p>Урађен је и обиман пропаганди материјал који обухвата колор брошуре, DVD филм, фото албум и PC CD-ROM презентацију а сама идеја је презентована широком кругу заинтересованих страна укључујући стручне риболовачке и туристичке организације и магazine. Пројекат је савременим начином презентације постигао завидан степен интересовања код домаће и стране јавности.</p>	
Сродне активности	<p>Овакав пројекат није претходно спроведен у сродним активностима у овој области и као такав није познат нигде у свету. Представљаће прави новитет у сфери еко туризма Западне Србије.</p> <p>Текуће сродне активности у овој области могле би да се односе на заштиту животне средине, међутим оваквих активности на реци Дрини – Зворничком језеру није било из различитих друштвено неповољних кретања у последњој деценији 20. века (оружани сукоби, ратови, немири, општа беда и сиромаштво, недовољно развијена еколошка свест).</p> <p>Пројекат је већ усклађен са стратегијом туристичког и еколошког развоја а својим широким концептом запошљавања локалне радне снаге кроз индиректне туристичке услуге се може сматрати и комплементарним са циљевима стратегије за смањење сиромаштва.</p> <p>Пројекат је у складу са стратегијом развоја Општине Мали Зворник.</p> <p>Пројекат до сада није финансиран страним донацијама.</p>	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта повећање извоза додатне приватне инвестиције
	Јединица мере	запошљавање током пројекта број запослених € €
	Вредност	6 12 520 000

Акциони план за развој општине Мали Зворник

		200 000	
Листа ризика	Опис	Једини ризик, ако се може назвати, је незатварање финансијске конструкције у целости.	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	средња	
	Утицај (висок/средњи/низак)	средњи	
	Корективне активности	Постоји минимум средстава за финансирање овог пројекта који подразумева изградњу 10 еко платформи са етно брвнарама што представља појединачно малу инвестицију (минимум да би се дошло до обртних средстава).	
Национални стратешки приоритети	Назив	Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској Унији. Стратегија за смањење сиромаштва. Стратегија развоја туризма Републике Србије. Европска повеља о води.	
	Опис повезаности	Постизање уравнотеженог регионалног привредног развоја Србије. Запошљавање 12 радника у стални радни однос и 8 радника у сезони као и индиректно запошљавање локалне радне снаге на радовима и услугама (око 200 домицилних становника). Пројекат је усклађен према концептима и критеријумима ове стратегије. Специфичност пројекта је установљеност на законима одрживог развоја туризма кроз поштовање и примену Европске повеље о води.	
	...	...	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Еко- дрински центар д.о.о.	Мали Зворник	Зоран Спасојевић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	20.07.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	12		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	50 272 000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		38 304 000,00
	Назив суфинансијера	Еко-дрински центар д.о.о	11 968 000.00

Акциони план за развој општине Мали Зворник

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ			
Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Прибављање грађевинских дозвола према усвојеном ДУП-у.	2	680 000, 00
2.	Изградња рибарског етно села (риболовачке еко платформе са етно брвнарама) – 25 еко платформи.	8	15 400 000,00
3.	Изградња речне марине – уређено привезиште за чамце капацитета 36 чамаца са доком дужине 85м.	3	2 464 000,00
4.	Уградња соларних панела и пратећих инсталација (сателитски телефон, интернет, сијалична места).	2	7 700 000,00
5.	Опремање риболовачких еко платформи са етно брвнарама.	2	4 163 000,00
6.	Маркетинг у мас медијима.	6	308 000,00
7.	Пријем 6 радника у стални радни однос.	...	...
8.	Завршетак грађевинско-занатских радова на спајању две постојеће рибарске куће у један објекат грин хотел (доградња и надоградња) – прва фаза: етно ресторан са националном кухињом.	6	4 012 000,00
9.	Пријем још 6 радника у стални радни однос		
10.	Опремање кухиње и етно ресторана	2	1 507 000,00
11.	Постављање еколошке сигнализације, физичко чишћење обала.	4	1 720 000,00
12.	Припреме за свечано отварање	2	350 000,00
13.	Завршетак свих радова до 20. јула 2007. године и свечано отварање комплекса спортско-риболовног еко-центра „Дрина“ са манифестацијом „дани етно стваралаштва народа Подриња“.	...	...
14.	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Унапређење образовања			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат доградње школе у издвојеном одељењу у Брасини			
Тип пројекта: Остало - грађевински радови			
Приоритет пројекта: средњи			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	Овим пројектом је предвиђена доградња и повећање капацитета основне школе у издвојеном одељењу у селу Брасина.		
Циљеви пројекта	Повећање капацитета Побољшање материјалне основе рада васпитно образовне установе Побољшање хигијенско-техничких услова установе		
Стечена искуства	На територији наше општине је успешно развијен програм школе демократије у којој је било предвиђена реконструкција школа. Нажалост ова школа није ушла тада у тај пројекат. Иначе све основне школе у веома лошем стању, чак и основна школа у Малом Зворнику. До сада је изведен део радова на зидању и покривању.		
Сродне активности	Овај део школе се надовезује на постојећу школу која је је малог капацитета.		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	25	
Листа ризика	Опис	-	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	-	
	Утицај (висок/средњи/низак)	-	
	Корективне активности	-	
Национални стратешки приоритети	Назив	-	
	Опис повезаности	-	
	...	-	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Основна Школа „Браћа Рибар“, издвојено одељење у Брасини	Мали Зворник	Љиљана Јекић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.07.2006. год.		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	2		

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Укупан буџет пројекта (у РСД)	5.081.662,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)	-	
	Назив суфинансијера	-	-

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ			
Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Извођење завршних радова	2	5.081.662,00
...	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Унапређење образовања			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Реконструкција кровне конструкције основне школе			
Тип пројекта: Остало (грађевински радови)			
Приоритет пројекта: висок			
Величина пројекта: средњи			
Опис пројекта	Замена кровне конструкције и кровног покривача због дотрајалости да би се заштитио објекат од даљег пропадања. Квалитетно обављање наставе, дуже трајање објекта, безбедност радника и ученика.		
Циљеви пројекта	Заштита објекта		
Стечена искуства	На територији наше општине је успешно развијен програм школе демократије у којој је било предвиђено покривање школе. Врло често део објекта школе не користи се за наставу због прокишњавања. У пар наврата је покушано да се кров санира али је у лошем стању па је немогуће извршити његово санирање без потпуне замене кровне конструкције. зато је урађен пројекат рерконструкције крова којег су урадили релевантни стручњаци. Урађена је техничка документација још 1999.године. Урађен је главни пројекат али није било средстава да се програм реализује, стим што је проблем не само остао до данас него се и продубио.		
Сродне активности	Целокупан пројекат школског објекта је у лошем стању, ово је услов да би се могло приступити осталим радовима (постепена санација објекта) и самим тим пошто се неке учионице не користе настава се неадекватно одржава, нису створени услови за нормално одвијања радног процеса.		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	20	
Листа ризика	Опис	елементарне непогоде ограничена средства буџетске подршке	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска висока	
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок висок	
	Корективне активности	додатна средства за санацију штете убрзање процеса транзиције	
Национални стратешки приоритети	Назив	-	
	Опис повезаности	-	
	...	-	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Локална самоуправа, Општина Мали Зворник	Јово Роган, дипл. фарм.	Јово Роган, дипл. фарм.
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Основна Школа „Бранко Радичевић“	Мали Зворник	Мики Белић

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Планирани (најранији) датум почетка пројекта	10.06.2006.		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	3+1/2		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	7.050.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)	6.800.000,00	
	Назив суфинансијера	-	-

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Усаглашавање техничке документације према новом закону	1	200.000,00
2.	Извођење радова	2	6.800.000,00
3.	Технички преглед и издавање употребне дозволе	1/2	50.000,00
...	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Унапређење образовања		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат игралишта		
Тип пројекта: Остало		
Приоритет пројекта: средњи		
Величина пројекта: мали		
Опис пројекта	<p>Овим пројектима је предвиђена реконструкција спортских терена (игралишта) у оквиру следећих Основних Школа:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ОШ „ Милош Гајић“ – Амајић - ОШ „Браћа Рибар“, издвојено одељење у Брасини - на подручју МЗ Сакар <p>Постојећа игралишта су дотрајала и у веома лошем су стању и не пружају могућности за извођење спортских активности.</p> <p>Такође, у оквиру ових пројеката налази се и пројекат изградње фудбалског игралишта у Доњем Насељу, димензија 100 x 50 метара.</p> <p>Реконструкцијом и изградњом спортских терена пружају се могућности за квалитетније извођење наставних и ваннаставних активности.</p>	
Циљеви пројекта	<p>Реализацијом пројекта омогућава се деци на сеоским подручјима да се баве спортским активностима на једном месту, јер немају других могућности за забаву и рекреацију. На овај начин ће се утицати на здраво одрастање и здрав живот деце у овим подручјима.</p> <p>Такође, веома велики значај имаће изградња фудбалског игралишта у доњем насељу, јер је реч о мултинационалној средини. Кроз заједничке спортске активности, деца српске и муслиманске вероисповести ће се зближити. То ће довести до стварања позитивног окружења у коме ће деца одрастати.</p>	
Стечена искуства	<p>У прошлој години Општина Мали Зворник је спровела акцију током које је оспособила опрему у оквиру спортских игралишта (набављени су кошеви и голови) и извршена је реконструкција постојећих.</p> <p>Постојећи спортски терени нису ограђени, а постојећа подлога је веома деформисана.</p>	
Сродне активности	<p>Оспособљавањем ових терена створили би се услови за даље побољшање услова за обављање процеса рада школских установа, повећали би се капацитети за спортске активности, пре свега омладине, и омогућило деци да проводе слободно време на спортским теренима.</p> <p>Такође, изградњом игралишта обезбедило би се превазилажење разлика у мултинационалним срединама какав је Мали Зворник.</p>	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта
	Јединица мере	број запослених
	Вредност	20
Листа ризика	Опис	неповољни временски услови
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска
	Утицај (висок/средњи/низак)	низак
	Корективне активности	-
Национални	Назив	-

Акциони план за развој општине Мали Зворник

стратешки приоритети	Опис повезаности	-	
	...	-	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Зоран Бркић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Основна Школа „Браћа Рибар“, издвојено одељење у Брасини	Мали Зворник	Љиљана Јекић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.07.2006.		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	2 месеца		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	3.838.200,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		3.200.000,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	638.200,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Израда техничке документације са геодетским подлогама за три пројекта	1	150.000,00
2.	Обележавање терена, скидање хумуса, насипање доњег и горњег слоја са ваљањем на игралишту у Брасини	1/2	397.700,00
3.	Асфалтирање на игралишту у Брасини	1/2	863.300,00
4.	Ограђивање игралишта у Брасини	1/2	280.000,00
5.	Реконструкција постојећег игралишта у Сакару	1/2	550.000,00
6.	Ограђивање игралишта у Сакару	1/2	250.000,00
7.	Реконструкција постојећег игралишта у Амајићу	1/2	700.000,00
8.	Геодетско снимање терена и израда подлоге на игралишту у Доњем Насељу	1/2	40.000,00
9.	Равнање терена са израдом падова и одвозом вишка земље (игралиште у Доњем Насељу)	1/2	82.000,00
10.	Машински ископ земље за дренажне канале (игралиште у Доњем Насељу)	1/2	24.000,00
11.	Насипање канала (за игралиште у Доњем Насељу)	1/2	64.000,00
12.	Насипање терена хумусном земљом (за игралиште у Доњем Насељу)	1/2	420.000,00
13.	Сејање траве за фудбалска игралишта	1/2	17.200,00
...	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Унапређење образовања			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Идејни пројекат Дома културе			
Тип пројекта: Остало			
Приоритет пројекта: Средњи			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	Сеоско насеље Сакар је седиште обављања туристичке манифестације „сомовијада“ која се одржава крајем јула сваке године. Такође ту се одвијају састанци месне заједнице и просторије служе за одржавање избора.		
Циљеви пројекта	Изградња друштвено-културног објекта у сеоском насељу Сакар који ће служити за културно-туристичке манифестације		
Стечена искуства	МЗ Сакар није поседовао простор за све активности које захтева месна заједница.		
Сродне активности	Пројектна документација: идејни пројекат Дома културе Сакар , Мали Зворник од маја 2005.године од инвеститора општинске управе Мали Зворник Решење о одобрењу за изградњу Дома културе број 351-18/05-03		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта	
	Јединица мере	број запослених	
	Вредност	20	
Листа ризика	Опис	-	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	-	
	Утицај (висок/средњи/низак)	-	
	Корективне активности	-	
Национални стратешки приоритети	Назив	Стратегија за смањење сиромаштва	
	Опис повезаности	Додатно ангажовање запослених у току пројекта позитивно ће утицати на смањење сиромаштва	
	...	-	
Тип Институције			
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, Председник	Митар Игњатовић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Месна заједница Сакар и Општина Мали Зворник	Мали Зворник	Пантелић Марко
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	Започет објекат		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	6		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	5.217.660,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		4.695.894,00
	Назив суфинансијера	ДП „Равнаја“	521.766,00

Акциони план за развој општине Мали Зворник

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ			
Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Извођачки радови	6	5.217.660,00
...	...	...	...

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Унапређење образовања			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат надоградње Дома културе у Малом Зворнику			
Тип пројекта: Остало			
Приоритет пројекта: средњи			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	Постојећи објекат дома културе незадовољава све потребе грађана Општине Мали Зворник, раван кров на самом објекту прокишњава. У постојећем дому културе Мали Зворник смештена је социјална установа, библиотека, читаоница, просторија политичке странке и канцеларија Месне заједнице Центар Мали Зворник.		
Циљеви пројекта	Пројектом је предвиђена изградња унутрашњих степеништа, хола, читаонице, библиотеке и санитарног чвора у укупној површини од 382 м ² . Неопходна је адаптација равног крова и стварање нових радних просторија, како би се омогућили нови садржаји.		
Стечена искуства	Постојећи Дом културе је израђен 70-их година а пројекат надоградње Дома културе је израђен 1996. године а остала документација никада више није прибављана.		
Сродне активности	Будућа надоградња Дома културе у Малом Зворнику обезбедиће отварање нових културних садржаја.		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта	
	Јединица мере	број запослених број запослених	
	Вредност	40 2	
Листа ризика	Опис	политичка нестабилност	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска	
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок	
	Корективне активности	убрзање процеса транзиције	
Национални стратешки приоритети	Назив	-	
	Опис повезаности	-	
	...		
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роџан, председник	Мишић Горан
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта

Акциони план за развој општине Мали Зворник

	Општина Мали Зворник	Мали Зворник	Мишић Горан
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.06.2007. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	8		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	12.000.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)	10.800.000,00	
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	1.200.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Израда техничке документације	1	200.000,00
2.	Одобрење за изградњу и гз	2	450.000,00
3.	Прикључење на инфраструктуру(водовод, канализација и електромрежа)	2	850.000,00
4.	Извођење грађевинских и занатских радова	3	10.500.000,00
...	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Унапређење образовања			
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Идејни пројекат црква Цулине – Читлук			
Стамбено верски објекат у Малом Зворнику			
Православно стамбени верски објекат			
Исламски стамбено верски објекат			
Тип пројекта: Остало			
Приоритет пројекта: Средњи			
Величина пројекта: мали			
Опис пројекта	Црква Цулине-Читлук: овим пројектом је предвиђена изградња простора за испуњавање верских потреба становништва сеоских насеља Цулине-Читлук. Стамбено-верски објекти: решавају стамбено питање свештеног лица, хоће, док приземље објекта се предвиђа за окупљање грађана (верника) за верске обреде и одржавање веронауке.		
Циљеви пројекта	-		
Стечена искуства	Верски објекта џамија у Доњем Насељу Општине Мали Зворник саграђена је 1948. године, а сада се предвиђа изградња стамбено-верског објекта у близини поменутог објекта. Верски објекат црква у Општини Мали Зворник саграђена је 2002. године са комплетном пројектном документацијом и одобрењем за изградњу. Такође, у дворишту се планира изградња стамбено-верског објекта за свештеника.		
Сродне активности	Пројектна документација цркве у Цулинама-Читлук и одобрење за грађење број 351-63/03-03 од 17.09.2003.године је прибављено од стране црквене општине Доња Трешњица. Прибављена је документација за стамбено верски објекат на катастарској парцели број 944/1 к.о. Мали Зворник и одобрење за изградњу стамбено верског објекта број 351-19/05-03 од стране верске исламске заједнице М.Зворник.		
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта запошљавање након пројекта	
	Јединица мере	број запослених број запослених	
	Вредност	60 5	
Листа ризика	Опис	-	
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	-	
	Утицај (висок/средњи/низак)	-	
	Корективне активности	-	
Национални стратешки приоритети	Назив	-	
	Опис повезаности	-	
	...	-	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган, председник	Митар Игњатовић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	Општина Мали Зворник и грађани	Мали Зворник	Митар Игњатовић

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Планирани (најранији) датум почетка пројекта	01.07.2006.		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	19 МЕСЕЦИ		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	10.936.627,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		10.236.627,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник	700.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Прибављање пројектне документације и одобрења за стамбено – верски објекат за свештеника	1	45.000,00
2.	Извођачки, грађевинско-занатски радови (црква у Малом Зворнику)	6	1.942.970,00
3.	Верски православни објекат	6	6.886.990,00
4.	Стамбено верски објекат за исламску верску заједницу	6	2.061.667,00
...	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Модернизација здравственог система и заштита животне средине		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат доградње крова Дома здравља Мали Зворник		
Тип пројекта: Остало		
Приоритет пројекта: врло висок		
Величина пројекта: велики		
Опис пројекта	Реконструкција постојећег равнoг крова (стално прокишњавање) Извођењу пројекта се приступа због неадекватних и нехигијенских услова у којима се одвија здравствена заштита становништва Општине Мали Зворник. Велика влага изазива честе кварове постојећих апарата. неиспуњеност санитарних услова, незадовољство корисника услуга због наведених услова.	
Циљеви пројекта	Реализацијом овог пројекта треба да се постигне хигијенско и рационално коришћење простора, а читав објекат би се заштитио од штетног дејства влаге, чиме би се и квалитет пружених здравствених услуга поправио и заштитило становништво од инфекција.	
Стечена искуства	Покретане су иницијативе како на локалном тако и на вишем нивоу, за покривање дома здравља, и проширење капацитета пословних просторија, општине али није наишла на разумевање. Рађена је санација равнoг крова више пута али безуспешно. Урбанистичка дозвола је 2002. године издана медицинском центру, и на томе су се све активности завршиле. Како од стране Министарства тако и од стране општине овај проблем до дан данас није решен. Локална самоуправа је крајем 2005. године започела нову иницијативу за решавање овог проблема (доношење урбанистичког плана и план детаљне регулације Дома здравља у Малом Зворнику). У програму инвестиција Министарства здравља за 2006. годину планирано је 3.500.000,00 динара за ову намену.	
Сродне активности	Акт за изградњу кровне конструкције (реконструкција равнoг крова Дома здравља у Малом Зворнику) издат од стране Општине Мали Зворник. Урађен је идејни пројекат доградње крова и издато одобрење за грађење. Израда главног пројекта је у току. Реализацијом овог пројекта трајно би се побољшали услови за пружање здравствених услуга корисницима и омогућило би се проширење капацитета саме установе.	
Очекиване користи пројекта	Опис	запошљавање током пројекта
	Јединица мере	број запослених
	Вредност	20
Листа ризика	Опис	елементарне непогоде ограничена средства суфинансијера
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	ниска висока
	Утицај (висок/средњи/низак)	висок висок
	Корективне активности	додатна средства за санацију штете тражње суфинансијера на другој страни
Национални стратешки приоритети	Назив	-
	Опис повезаности	-
	...	-

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	Општина Мали Зворник	Јово Роган	Мишић Горан
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	ЗЦ "Миленко Марин" Лозница, Дом здравља Мали Зворник	Мали Зворник	Србољуб Марковић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	15.07.2006		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	3		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	9.504.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		5.053.600,00
	Назив суфинансијера	Општина Мали Зворник Медицински центар Лозница	950.400,00 3.500.000,00

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Израда главног пројекта	1	200.000,00
2.	Припремни радови	1/3	550.000,00
3.	Извођење грађевинских радова	1	7.690.000,00
4.	Надзор и технички пријем	2+1/3	200.000,00
5.	Непредвиђени радови	1/2	864.000,00
...	...	...	...

Акциони план за развој општине Мали Зворник

КЉУЧНА ОБЛАСТ Ц. РАЗВОЈ ЉУДСКИХ РЕСУРСА И ОЧУВАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

СЕКТОР: Модернизација здравственог система и заштита животне средине		
НАЗИВ ПРОЈЕКТА: Пројекат уређења обале Зворничког језера и адаптације рибарске куће у еко кућу за одржавање мале школе екологије и риболова		
Тип пројекта: Обука		
Приоритет пројекта: средњи		
Величина пројекта: мали		
Опис пројекта	Овим пројектом је предвиђено чишћење обале од малих дивљих депонија смећа и њено уређење и насипање и претварање у стазу за такмичење. Такође, рибарска кућа која тренутно служи за потребе рибочуварске службе је практично неискоришћена због лошег стања у којем се налази, а на идеалном је месту на самој обали Зворничког језера.	
Циљеви пројекта	Циљ овог пројекта је чишћење обале језера од стазе у Сакару до рибарске куће, уз насипање такмичарске стазе целом дужином чиме би се спречило поновно зарастање, као и постављање мини контејнера целом дужином стазе, уз обезбеђење редовног одвоза, чиме би спречили стварање дивљих депонија смећа.	
Стечена искуства	ООСР „Дринско језеро“ је мала организација која располаже скромним финансијским средствима. У прошлости су се наше акције сводиле на организовање риболоваца на уређењу обале реке ДРИНЕ, уз мањи или већи одзив, а што је све имало краткорочни ефекат, јер је у кратком временском року све било враћано на првобитно стање.	
Сродне активности	У организацији ООСР „Дринско језеро“ уредили смо обалу реке Дрине у месту Сакар на дужини од 280 метара, где је након чишћења обале насута стаза за риболов на којој се сваке године одвијају такмичења риболоваца, као и традиционална манифестација „сомовијада“. Ове активности обезбедиле су афирмацију риболовног туризма. Како се Општина Мали Зворник целом својом дужином простире уз реку Дрину и Дринско језеро, који су изузетно богати рибом, јасно је колики је значај овог вида туризма за подстицање привредног развоја целе општине. Сваке године ООСР „Дринско језеро“ одржава малу школу екологије и риболова која се састоји у држању теоријских предавања по основним школама, које обављају наставници-повереници, као и практични део из риболова на стази у Сакару. Веома је важно што би се уређењем рибарске куће обезбедило обједињавање теоријског и практичног сегмента када је риболов у питању. Наиме, у рибарској кући би се могао одвијати теоретски део када је риболов у питању, а испред рибарске куће, као и у Сакару, на самој обали Зворничког језера би се могао одвијати практични део. На овај начин би се максимално анимирао млади нараштај и поставио зачетак у развијању еколошке свести. Такође, предвиђено је штампање еколошких приручника за све учеснике школе, а предвиђа се око 100 полазника еко школе са око 5 предавача.	
Очекиване користи пројекта	Опис	-
	Јединица мере	-
	Вредност	-
Листа ризика	Опис	-
	Вероватноћа (висока / средња / ниска)	-
	Утицај (висок/средњи/низак)	-
	Корективне активности	-

Акциони план за развој општине Мали Зворник

Национални стратешки приоритети	Назив	-	
	Опис повезаности	-	
	...	-	
Тип Институције	Локална самоуправа		
Реализација	Институција	Одговорна особа	Координатор Институције
Надлежни	ООСР "Дринско језеро" Мали Зворник	Драган Костадиновић	Мирјана Јовановић
Предлагач пројекта	Назив предлагача пројекта	Општина	Контакт особа предлагача пројекта
	ООСР „Дринско језеро“ Мали Зворник	Мали Зворник	Мирјана Ивановић
Планирани (најранији) датум почетка пројекта	1.07.2006. године		
Укупно трајање пројекта (број месеци)	-		
Укупан буџет пројекта (у РСД)	817.000,00		
Финансирање	Планирани износ у буџету пројекта финансиран из НИП-а (у РСД)		817.000,00
	Назив суфинансијера	-	-

ПЛАН РАДА - АКТИВНОСТИ

Ред. бр.	Опис	Оквирно трајање (месеци)	Оквирни буџет (у РСД)
1.	Радови на чишћењу обале	1/2	27.000,00
2.	Грађевински радови (насипање стазе и уређење рибарске куће)	1	250.000,00
3.	Изградња две летње учионице	1	200.000,00
4.	Набавка мини контејнера	1	170.000,00
5.	Штампање еко приручника	-	70.000,00
6.	Додатни трошкови (превоза и исхране полазника и предавача еко школе)	-	100.000,00
...	...	...	...